

สมาคมผู้จัดการและเจ้าหน้าที่สหกรณ์

“การบริหารความเสี่ยงเพื่อแก้ไขข้อบกพร่องของสหกรณ์”

วิทยากรบรรยาย : อาจารย์อรุณี วงศ์ราเชน

2024

วันที่ 6-7 กรกฎาคม 2567

ณ ห้องประชุมศูนย์วิจัยนี้แจ่มจรัส สันนิบาต
สหกรณ์แห่งประเทศไทย 13 ถนนพิชัย แขวง
ถนนนครไชยศรี เขตดุสิต กทม.

แบบประเมิน

face book : สมาคมผู้จัดการและเจ้าหน้าที่สหกรณ์

ติดต่อ
admin
id line : 0953826446

สมาคมผู้จัดการและเจ้าหน้าที่สหกรณ์

การบริหารความเสี่ยงเพื่อแก้ไขข้อบกพร่องของสหกรณ์

ณ ห้องประชุมราชินีแจ่มจรัส สันนิบาตสหกรณ์ฯ กทม.

ระหว่างวันที่ 6 - 7 กรกฎาคม 2567

อรุณี วงศ์ราเชน
กรมตรวจบัญชีสหกรณ์

อดีตผู้เชี่ยวชาญ
ด้านวิเคราะห์ภาวะเศรษฐกิจการเงินสหกรณ์

อรุณี วงศ์ราเชน

การศึกษา : ปริญญาตรี

: บัญชีบัณฑิต (สาขาบัญชีบัณฑิต) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
นิติศาสตร์บัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ปริญญาโท

: รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประกาศนียบัตรบัณฑิต : การวิจัยทางสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ประวัติการรับราชการ

: กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ 2526 - 2564

กรณีพิเศษ ได้รับอนุมัติจาก สำนักงาน ก.พ และ อ.ก.พ. กระทรวง ให้ต่ออายุราชการ
หลังเกษียณอายุ 60 ปี บริบูรณ์ ต่อเนื่องอีก 2 ปี (ปีงบประมาณ 2563 - 2564)

ปัจจุบัน

: ข้าราชการบำนาญ อดีตผู้เชี่ยวชาญ
ด้านวิเคราะห์ภาวะเศรษฐกิจการเงินสหกรณ์

บทบาททางสังคมด้านสหกรณ์

- กรรมการอำนวยการ สอ. กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ จำกัด 18 ปี
ปัจจุบันเป็นรองประธานกรรมการสหกรณ์
- ที่ปรึกษาคณะกรรมการความเสี่ยง ชุมนุมสหกรณ์ออมทรัพย์แห่งประเทศไทย จำกัด
พ.ศ. 2564 - ปัจจุบัน

พระบรมราโชวาท

พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร

“...การทำงานใดๆ ไม่ว่าใหญ่หรือเล็ก ควรอย่างยิ่งที่จะตั้งเป้าหมาย ชอบเขต และ หลักการไว้ให้แน่นอน เพราะจะช่วยให้สามารถ ปฏิบัติมุ่งเข้าสู่ผลสำเร็จได้โดยตรง และถูกต้อง พอเหมาะพอดี เป็นการป้องกัน และขจัดความ ล่าช้า ความสับสน เปลือง ความเสียเปล่า ทุกอย่าง ได้อย่างสิ้นเชิง...”

ความตอนหนึ่ง ในพระบรมราโชวาท
ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตร ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
๑๗ กรกฎาคม ๒๕๓๐

การทุจริต (Fraud)

ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 1 (1) หมายถึง “ การแสวงหาประโยชน์ที่มีควรได้โดยชอบด้วยกฎหมาย สำหรับตนเองหรือผู้อื่น ” หรือการถือเอาประโยชน์ส่วนตนมากกว่า ส่วนรวม การทุจริตจึงเป็นการจงใจหรือเจตนาแสดงตัวเลข ข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริง การไม่เปิดเผย ซ่อนเร้น หรือปกปิดข้อเท็จจริง (ทุจริตล้วนเกิดจากพฤติกรรมส่วนบุคคล) เช่น การยกยอกทรัพย์สิน การปลอมแปลงเอกสาร, การทุจริตต่อตำแหน่งหน้าที่หรือประพฤตินิชอบ การเบิกจ่ายเงินเป็นเท็จ เป็นต้น

ความผิดพลาด (Error)

การกระทำที่เกิดขึ้นโดยมิได้ตั้งใจหรือตั้งใจ อาจเนื่องมาจากการขาดความรู้ ความเข้าใจ ประสบการณ์ หรือเข้าใจผิดพลาด ไม่ศึกษาให้ดี ซึ่งสามารถปรับปรุงแก้ไขให้ถูกต้องได้ในโอกาสต่อไป เช่น การแสดงตัวเลขผิดพลาด เปิดเผยข้อมูลผิดพลาด หรือปฏิบัติงานไม่ถูกต้อง ไม่ครบถ้วน ไม่สมบูรณ์ ประมาทเลินเล่อ

ลักษณะข้อผิดพลาดในการดำเนินงานของสหกรณ์

ข้อสังเกต

ไม่มีผลกระทบอย่างมีสาระสำคัญ ต่อผลการดำเนินงาน

และฐานะการเงินของสหกรณ์หรือยังไม่ก่อให้เกิดความเสียหาย

ข้อบกพร่อง

มีผลกระทบอย่างมีสาระสำคัญ ต่อผลการดำเนินงาน

และฐานะการเงินของสหกรณ์ และ / หรือก่อให้เกิดความเสียหายต่อสหกรณ์

ประเภทข้อบกพร่อง / ข้อสังเกต

1. ข้อบกพร่อง / ข้อสังเกตทางบัญชี

การที่สหกรณ์ไม่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัติสหกรณ์พ.ศ 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 65 และ 66

1. จัดทำบัญชีไม่เป็นไปตามแบบและรายการที่นายทะเบียนสหกรณ์กำหนด
2. จัดทำบัญชีไม่ถูกต้องตามความเป็นจริง
3. บันทึบบัญชีไม่เรียบร้อย ไม่เป็นปัจจุบัน ไม่บันทึกรายการบัญชีเกี่ยวกับเงินสดในวันที่เกิดรายการนั้น สำหรับรายการอื่นที่ไม่เกี่ยวกับเงินสดไม่บันทึกรายการในสมุดบัญชีภายใน 3 วันนับแต่วันที่เกิดรายการ
4. เอกสารประกอบการลงบัญชีไม่สมบูรณ์หรือไม่ครบถ้วน
5. ไม่ปฏิบัติตามคำแนะนำ คำสั่ง ระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์กำหนดและตามมาตรฐานการบัญชี
6. ไม่จัดทำงบการเงินหรือจัดทำงบการเงินไม่เป็นไปตามที่กำหนดไว้ตามมาตรา 66 ส่งผลให้สหกรณ์ไม่สามารถนำเสนองบการเงินต่อที่ประชุมใหญ่เพื่ออนุมัติได้ภายใน 150 วันนับแต่วันสิ้นปีบัญชี

ประเภทข้อบกพร่อง / ข้อสังเกต

ข้อบกพร่อง / ข้อสังเกตทางการเงิน

- ไม่ปฏิบัติตามระเบียบสหกรณ์ว่าด้วยการรับ - จ่าย และเก็บรักษาเงินสดและแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับเงินสด

ข้อบกพร่อง / ข้อสังเกตอื่นๆ

- ไม่ปฏิบัติตาม พ.ร.บ. สหกรณ์ มาตรา 51 / 2 ตามที่กำหนด (1) แสวงหาผลประโยชน์โดยมิชอบ (2) ไม่ปฏิบัติหน้าที่ตามคำสั่งของนายทะเบียนสหกรณ์ (3) ดำเนินกิจการนอกขอบวัตถุประสงค์หรือขอบเขตแห่งการดำเนินกิจการที่จะพึงดำเนินการได้ของสหกรณ์
- ไม่ปฏิบัติตามกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง PDPA / กฎหมายฟอกเงิน / ประมวลรัษฎากร
- ไม่กำหนด / ไม่ปฏิบัติตามระบบการควบคุมภายในที่ดี

แนวทางปฏิบัติ เรื่อง วิธีปฏิบัติทางบัญชีเกี่ยวกับเงินสด
ออกตามความในระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์ ว่าด้วยการบัญชีของสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร พ.ศ. 2563

เพื่อให้สหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรมีแนวทางในการปฏิบัติทางบัญชีที่ชัดเจน ถูกต้อง และเป็นแนวทางเดียวกันเกี่ยวกับเงินสดที่กำหนดไว้ในระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์ ว่าด้วยการบัญชีของสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร พ.ศ. 2563 แล้วนั้น อาศัยอำนาจตามความในข้อ 5 ของระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์ ว่าด้วยการบัญชีของสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร พ.ศ. 2563 กรมตรวจบัญชีสหกรณ์จึงกำหนดวิธีปฏิบัติทางบัญชีเกี่ยวกับเงินสดขึ้น ซึ่งประกอบไปด้วยเงินสดขาดบัญชี และเงินสดเกินบัญชี โดยกำหนดสาระสำคัญไว้เป็น 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ความหมาย
ส่วนที่ 2 การบันทึกบัญชี
ส่วนที่ 3 การแสดงรายการในงบการเงินและการเปิดเผยข้อมูลในหมายเหตุประกอบงบการเงิน
ส่วนที่ 4 ตัวอย่างการปฏิบัติทางบัญชี

มาตรา 51/1 ในการดำเนินกิจการของสหกรณ์ คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ กรรมการ หรือผู้จัดการ ต้องปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปตามกฎหมาย วัตถุประสงค์ ขอบเขตแห่งการดำเนินกิจการที่จะพึงดำเนินการได้ของสหกรณ์ ข้อบังคับของสหกรณ์ และมติที่ประชุมใหญ่ ทั้งนี้ ด้วยความซื่อสัตย์สุจริตและระมัดระวังรักษาผลประโยชน์ของสหกรณ์หรือสมาชิก

มาตรา 51/2 คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ กรรมการ หรือผู้จัดการ

ต้องรับผิดชอบร่วมกัน ในความเสียหายต่อสหกรณ์ในกรณี ดังต่อไปนี้

- (1) แสวงหาผลประโยชน์โดยมิชอบ
- (2) ไม่ปฏิบัติหน้าที่ตามคำสั่งของนายทะเบียนสหกรณ์
- (3) ดำเนินกิจการนอกขอบวัตถุประสงค์หรือขอบเขตแห่งการ ดำเนินกิจการที่จะพึงดำเนินการได้ของสหกรณ์

เจ้าหน้าที่ของสหกรณ์ ผู้ใดมีส่วนร่วมในการกระทำของคณะกรรมการดำเนินการของสหกรณ์ กรรมการ หรือผู้จัดการ อันเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่สหกรณ์ เจ้าหน้าที่ของสหกรณ์ ผู้นั้นต้องรับผิดชอบร่วมกันกับคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ กรรมการ หรือผู้จัดการ ในความเสียหายต่อสหกรณ์

มาตรา 51/3 คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ กรรมการ หรือผู้จัดการ ไม่ต้องรับผิดชอบตามมาตรา 51/2 ในกรณีดังต่อไปนี้

- (1) พิสูจน์ได้ว่าตนมิได้ร่วมกระทำการอันเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายต่อสหกรณ์
- (2) ได้คัดค้านในที่ประชุมคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ โดยปรากฏในรายงานการประชุม หรือได้ทำคัดค้านเป็นหนังสือ

ยื่นต่อประธานที่ประชุมภายในสามวันนับแต่สิ้นสุดการประชุม

พระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม

แนวทางการพิจารณาดำเนินการใช้อำนาจของรองนายทะเบียนสหกรณ์ (สกจ.)

1. กรณีร้ายแรง

รองนายทะเบียนสหกรณ์พิจารณาใช้อำนาจตามความในมาตรา 20 และหรือ 22 (1) แห่ง พ.ร.บ. สหกรณ์พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม แล้วแต่กรณี และติดตามการแก้ไขตามคำสั่ง นายทะเบียนสหกรณ์ พร้อมรายงานให้นายทะเบียนสหกรณ์ทราบภายในระยะเวลาที่กำหนด

2. กรณีไม่ร้ายแรง

รองนายทะเบียนสหกรณ์พิจารณาออกหนังสือแนะนำให้คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ แก้ไขตามข้อสั่งเกตที่ตรวจพบจากการสอบ ติดตามผลการแก้ไขตามหนังสือแนะนำ และรายงาน ความคืบหน้าการแก้ไขข้อสั่งเกตให้นายทะเบียนสหกรณ์ทราบเป็นประจำทุกเดือน จนกว่า การแก้ไขนั้นจะแล้วเสร็จ

พระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม

มาตรา 22 ในกรณีที่คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์กระทำการหรือดเว้นกระทำการในการปฏิบัติหน้าที่ของตน อันอาจทำให้เสื่อมเสียผลประโยชน์ของสหกรณ์หรือสมาชิก หรือสหกรณ์ มีข้อบกพร่องเกี่ยวกับการเงิน การบัญชี หรือกิจการหรือฐานะการเงิน ตามรายงานการสอบบัญชีหรือ ตามรายงานการตรวจสอบ ให้นายทะเบียนสหกรณ์มีอำนาจออกคำสั่งเป็นหนังสือให้ปฏิบัติการ ดังต่อไปนี้

- (1) ให้คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์แก้ไขข้อบกพร่องตามวิธีการและระยะเวลาที่นายทะเบียนสหกรณ์กำหนด
- (2) ให้คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ระงับการปฏิบัติที่เป็นเหตุให้เกิดข้อบกพร่องหรือ อาจทำให้เสื่อมเสียผลประโยชน์ของสหกรณ์หรือสมาชิก
- (3) ให้คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์หยุดปฏิบัติหน้าที่เป็นการชั่วคราว จนกว่าจะมีการแก้ไขข้อบกพร่องนั้นให้แล้วเสร็จ
- (4) ให้คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์พ้นจากตำแหน่งทั้งคณะ หรือให้กรรมการซึ่งเกี่ยวข้องกับการนั้นพ้นจากตำแหน่งกรรมการ

เสริมสร้าง / ส่งเสริม (เพื่อไม่ให้เกิดขึ้นอีก)

- สร้างธรรมาภิบาลในสหกรณ์

- สร้างความเข้าใจกับสมาชิก / ภาคีเครือข่าย

- HRM : บริหารคน

- HRD : พัฒนาคน

แนวทางการดำเนินงาน

แก้ไขปัญหา

เมื่อเกิดข้อบกพร่อง

กับสหกรณ์

ดำเนินคดี (ดูอายุความ)

ลงโทษ

(เขียนเลื่อ...ให้วัวกลัว)

เช่น ให้ออก / ไล่ออก

หาผู้รับผิดชอบ

ดำเนินการตามกฎหมาย ระเบียบที่เกี่ยวข้อง

ตั้งคณะกรรมการ

สอบสวนข้อเท็จจริง

การควบคุมภายใน & ความเสี่ยง

เหมือนหรือต่างกันอย่างไร?

ความตอนหนึ่งใน... กฎกระทรวง
การดำเนินงานและการกำกับดูแลสหกรณ์ออมทรัพย์
และสหกรณ์เครดิตยูเนียน พ.ศ 2564

หมวด 2 อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ และคุณสมบัติ
และลักษณะต้องห้ามของกรรมการและผู้จัดการ

(5) จัดให้มีระบบการควบคุมภายในและการตรวจสอบกิจการที่มีประสิทธิภาพ
(สำหรับสหกรณ์ขนาดใหญ่ ที่มีทรัพย์สินมากกว่า 5,000 ล้านบาท)

ความตอนหนึ่งใน...รายงานของผู้สอบบัญชี (แสดงความเห็นต่องบการเงิน)
ความรับผิดชอบของคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ต่องบการเงิน

คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์มีหน้าที่รับผิดชอบในการจัดทำและนำเสนองบการเงินเหล่านี้โดยถูกต้องตามที่ควร ตามระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์ และรับผิดชอบเกี่ยวกับการควบคุมภายในที่คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์พิจารณาว่าจำเป็น เพื่อให้สามารถจัดทำงบการเงินที่ปราศจากการแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญไม่ว่าจะเกิดจากการทุจริตหรือข้อผิดพลาด

ในการจัดทำงบการเงิน คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์รับผิดชอบในการประเมินความสามารถของสหกรณ์ในการดำเนินงานต่อเนื่อง การเปิดเผยเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานต่อเนื่องในกรณีที่มีเรื่องดังกล่าว และการใช้เกณฑ์การบัญชีสำหรับการดำเนินงานต่อเนื่อง เว้นแต่คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์มีความตั้งใจที่จะเลิกสหกรณ์หรือหยุดดำเนินงาน หรือไม่สามารถดำเนินงานต่อเนื่องต่อไปได้

รายงานของผู้สอบบัญชี

เสนอ สมาชิกสหกรณ์ออมทรัพย์ จำกัด

ความเห็น

ข้าพเจ้าได้ตรวจสอบงบการเงินของ สหกรณ์ออมทรัพย์ จำกัด ซึ่งประกอบด้วยงบแสดงฐานะการเงิน ณ วันที่ 30 กันยายน 2565 งบกำไรขาดทุนและงบกระแสเงินสด สำหรับปีสิ้นสุดวันเดียวกัน และหมายเหตุประกอบงบการเงิน รวมถึงหมายเหตุสรุปนโยบายการบัญชีที่สำคัญ

ข้าพเจ้าเห็นว่า งบการเงินข้างต้นนี้แสดงฐานะการเงินของ สหกรณ์ออมทรัพย์ จำกัด ณ วันที่ 30 กันยายน 2565 ผลการดำเนินงานและกระแสเงินสด สำหรับปีสิ้นสุดวันเดียวกัน โดยถูกต้องตามที่ควรในสาระสำคัญตามระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์

เกณฑ์ในการแสดงความเห็น

ข้าพเจ้าได้ปฏิบัติตามตรวจสอบตามมาตรฐานการสอบบัญชีและตามระเบียบกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ ความรับผิดชอบของข้าพเจ้าได้กล่าวไว้ในส่วนของความรับผิดชอบของผู้สอบบัญชีต่อการตรวจสอบงบการเงินในรายงานของข้าพเจ้า ข้าพเจ้ามีความเป็นอิสระจากสหกรณ์และได้ปฏิบัติตามจรรยาบรรณของผู้สอบบัญชีสหกรณ์ ข้าพเจ้าเชื่อว่าหลักฐานการสอบบัญชีที่ข้าพเจ้าได้รับเพียงพอและเหมาะสมเพื่อใช้เป็นเกณฑ์ในการแสดงความเห็นของข้าพเจ้า

เรื่องสำคัญในการตรวจสอบ

เรื่องสำคัญในการตรวจสอบ คือ เรื่องต่างๆ ที่มีนัยสำคัญที่สุดตามดุลยพินิจของผู้ประกอบวิชาชีพของข้าพเจ้า ในการตรวจสอบงบการเงินสำหรับงวดปัจจุบัน ข้าพเจ้าพิจารณาว่าไม่มีเรื่องสำคัญในการตรวจสอบที่ต้องสื่อสารในรายงานของข้าพเจ้า

เรื่องอื่น

งบการเงินของ สหกรณ์ออมทรัพย์ จำกัด สำหรับปีสิ้นสุดวันที่ 30 กันยายน 2564 ตรวจสอบโดยผู้สอบบัญชีอื่น ซึ่งแสดงความเห็นอย่างไม่มีเงื่อนไขตามรายงานลงวันที่

รายงานของผู้สอบบัญชี

ความรับผิดชอบของคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ต่อการการเงิน

คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์มีหน้าที่รับผิดชอบในการจัดทำและการนำเสนองบการเงินเหล่านี้โดยถูกต้องตามที่ควรตามระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์ และรับผิดชอบเกี่ยวกับการควบคุมภายในที่คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์พิจารณาว่าเป็น เพื่อให้สามารถจัดทำงบการเงินที่ปราศจากการแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญไม่ว่าจะเกิดจากการทุจริตหรือข้อผิดพลาด

ในการจัดทำงบการเงิน คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์รับผิดชอบในการประเมินความสามารถของสหกรณ์ในการดำเนินงานต่อเนื่อง การเปิดเผยเรื่องเกี่ยวกับการดำเนินงานต่อเนื่องในกรณีที่มีเรื่องดังกล่าว และการใช้เกณฑ์การบัญชีสำหรับการดำเนินงานต่อเนื่อง เว้นแต่คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์มีความตั้งใจที่จะเลิกสหกรณ์หรือหยุดดำเนินงานหรือไม่สามารถดำเนินงานต่อเนื่องต่อไปได้

ความรับผิดชอบของผู้สอบบัญชีต่อการตรวจสอบงบการเงิน

การตรวจสอบของข้าพเจ้ามีวัตถุประสงค์เพื่อให้ได้ความเชื่อมั่นอย่างสมเหตุสมผลว่างบการเงินโดยรวมปราศจากการแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญหรือไม่ ไม่ว่าจะเกิดจากการทุจริตหรือข้อผิดพลาด และเสนอรายงานของผู้สอบบัญชีซึ่งรวมความเห็นของข้าพเจ้าอยู่ด้วย ความเชื่อมั่นอย่างสมเหตุสมผล คือ ความเชื่อมั่นในระดับสูงแต่ไม่ได้เป็นการรับประกันว่าการปฏิบัติงานตรวจสอบตามมาตรฐานการสอบบัญชีและระเบียบกรมตรวจบัญชีสหกรณ์จะสามารถตรวจพบข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญที่มีอยู่ได้เสมอไป ข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอาจเกิดจากการทุจริตหรือข้อผิดพลาด และถือว่ามีความสำคัญเมื่อการดำเนินการได้อย่างสมเหตุสมผลว่า รายการที่ขัดต่อข้อเท็จจริงแต่ละรายการหรือทุกรายการรวมกันจะมีต่อการตัดสินใจทางเศรษฐกิจของผู้ใช้งบการเงินจากการใช้งบการเงินเหล่านี้

ระเบียบ นทส. ว่าด้วยการตรวจสอบกิจการของสหกรณ์ พ.ศ. 2563 กับ การควบคุมภายใน

หมวด ๔ การตรวจสอบกิจการสหกรณ์

ทุกขนาด

ส่วนที่ ๑ หน้าที่และความรับผิดชอบของผู้ตรวจสอบกิจการ

ข้อ ๑๘ ผู้ตรวจสอบกิจการมีหน้าที่ตรวจสอบการดำเนินงานทั้งปวงของสหกรณ์ ทั้งด้านการปฏิบัติเกี่ยวกับการเงิน การบัญชี และด้านปฏิบัติการในการดำเนินธุรกิจตามที่กำหนดไว้ในข้อบังคับของสหกรณ์ รวมถึงการประเมินผลการควบคุมภายใน การรักษาความปลอดภัยของข้อมูลสารสนเทศของสหกรณ์ และการตรวจสอบในเรื่องต่าง ๆ ดังนี้

(๑) ตรวจสอบความถูกต้องของการบันทึกบัญชีเพื่อให้เป็นไปตามแบบและรายการที่นายทะเบียนสหกรณ์กำหนด

(๒) ประเมินความมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลการดำเนินงานของคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ เพื่อให้ข้อสังเกตและข้อเสนอแนะในการปรับปรุงการบริหารงานของคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ให้เป็นไปตามกฎหมาย ข้อบังคับ และระเบียบของสหกรณ์

(๓) สอบทานระบบการปฏิบัติงานของสหกรณ์ เพื่อให้เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์ ข้อบังคับ และระเบียบของสหกรณ์ รวมถึงคำสั่งของส่วนราชการที่กำกับดูแลกำหนดให้ต้องปฏิบัติ

(๔) ตรวจสอบและสอบทานระบบการควบคุม ดูแลรักษาทรัพย์สินของสหกรณ์ วิเคราะห์และประเมินผลความมีประสิทธิภาพในการใช้ทรัพย์สินของสหกรณ์ เพื่อให้การใช้ทรัพย์สินเป็นไปอย่างเหมาะสมและคุ้มค่า

ตามธรรมชาติของการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์ ย่อมมีโอกาสที่จะเกิดความเสี่ยง ที่เรียกว่า ความเสี่ยงสืบเนื่อง (Business Risk หรือ Inherent Risk) ซึ่งเป็นความเสี่ยงก่อนที่จะมีมาตรการควบคุมหรือกำหนดแนวทางการบริหารจัดการเพื่อให้ระดับความเสี่ยงลดลง โดยยังไม่คำนึงถึงการควบคุมภายใน เป็นความเสี่ยงที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้

- บุคลากรเชื้อสัตย์ มีคุณธรรมทุกระดับ
- ผู้บริหารงาน / กรรมการมีความรู้ ความสามารถ
- เจ้าหน้าที่ / พนักงานเก่ง
- รายงานทางการเงินชัดเจน
- ผลประกอบการดีเด่น รายได้สูง กำไรดี
- การดำเนินธุรกิจเติบโตต่อเนื่อง มีความมั่นคง
- ระบบงานดี ชัดเจน
- มีการควบคุมงาน / ติดตามงานอย่างสม่ำเสมอ
- ปฏิบัติถูกต้อง ครบถ้วนตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ
- ผู้อื่น / องค์การอื่นมีความเชื่อมั่น ศรัทธาในการทำงานของกรรมการ

การควบคุมภายในแบบไหน
ที่ท่านคิดว่าเหมาะสม
ใช้อะไรวัด แต่ละคน แต่ละหน่วยงาน
อาจจะคิดต่างกัน

ถ้าข้อมูลเชื่อถือไม่ได้ ระบบงานไม่รองรับ ข้อมูล / สารสนเทศไม่เพียงพอ มีปัญหาเรื่องคน ระบบงาน การควบคุม จะได้รับการยอมรับมัยว่ามีการควบคุมภายในที่ดี ?

COSO

Committee of Sponsoring Organizations
of the Treadway Commission

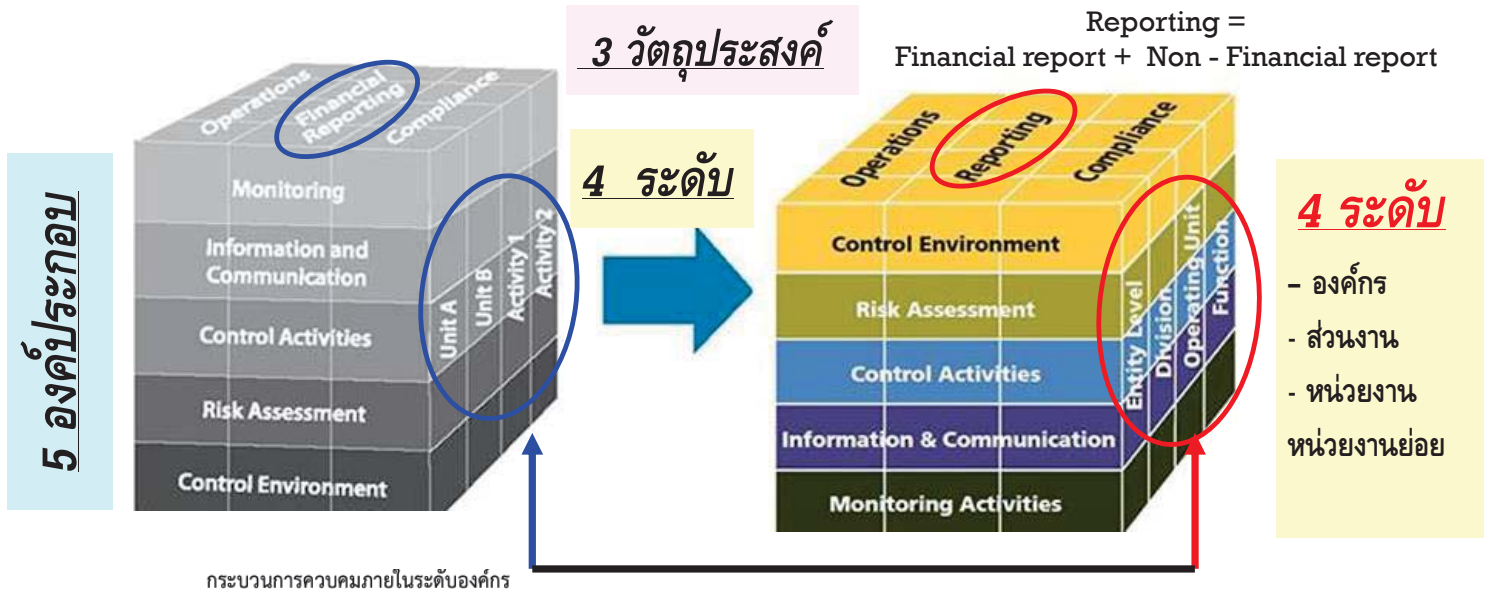
COSO เป็นคณะกรรมการ ที่ก่อตั้งขึ้นโดยคณะกรรมการของประเทศสหรัฐอเมริกา ที่ชื่อว่า Treadway Commission ในปี ค.ศ. 1985 (พ.ศ. 2528) โดยจัดตั้งขึ้นเพื่อศึกษาและพัฒนาแนวทางการบริหารความเสี่ยง รูปแบบการควบคุมภายในที่มีประสิทธิภาพ และป้องกันการทุจริต ของรายงานทางการเงิน COSO คือ กรอบแนวคิดการควบคุม เพื่อช่วยให้ผู้ปฏิบัติงานบรรลุเป้าหมาย ทั้งเรื่องของการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพ ความถูกต้องครบถ้วนของรายงาน และการปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ที่กำหนด

ค.ศ.1992 (พ.ศ.2535) COSO เผยแพร่แนวคิดการควบคุมภายใน COSO Internal Control - integrated Framework กำหนดความหมายและกรอบโครงสร้างการควบคุมภายใน
ค.ศ. 2013 (พ.ศ.2556) COSO ได้มีการปรับปรุงการควบคุมภายใน COSO 1992 และประกาศใช้
การควบคุมภายใน COSO 2013 **NOW**

เปรียบเทียบความเชื่อมโยงการควบคุมภายใน COSO 1992 และ COSO 2013

การควบคุมภายใน COSO 1992

การควบคุมภายใน COSO 2013

ที่มา : The Committee of Sponsoring Organization of the Tread way Commission (COSO)

วัตถุประสงค์ของการควบคุมภายใน (ORC)

ด้านการดำเนินงาน (Operation) ความมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

 การบรรลุเป้าหมาย การใช้ทรัพยากร (คน งบประมาณ ทรัพย์สิน เวลา) คุ่มค่า มีประสิทธิภาพ การดูแลรักษาทรัพย์สินให้ปลอดภัย รวมถึงการป้องกัน/ลดความผิดพลาด มิให้เกิดความเสียหายหรือเกิดทุจริต

 ด้านการรายงาน (Reporting) รายงานทางการเงินมีคุณภาพ ถูกต้อง ตามความเป็นจริง ครบถ้วน สมบูรณ์ เชื่อถือได้ เป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจของผู้ใช้งบการเงิน ทั้งที่เป็นตัวเงินและไม่ใช้ตัวเงิน

 มีการปฏิบัติตามกฎ / ระเบียบ / ข้อบังคับ / มติที่ประชุม นโยบาย (Compliance) กระบวนการปฏิบัติงาน ให้เป็นไปตาม กฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ รวมทั้งเงื่อนไขตามสัญญาต่าง ๆ ที่กำหนด เพื่อป้องกันความเสียหายที่อาจเกิดขึ้น จากการละเว้น หรือไม่ปฏิบัติ

สำคัญ

ผู้ใช้งบการเงิน เชื่อมั่นในการบริหารจัดการ

การควบคุมภายใน เป็นเครื่องมือสำคัญสำหรับผู้บริหารในการบริหารงานสหกรณ์ให้เติบโตอย่างเข้มแข็ง ยั่งยืน ทั้งด้าน

ปริมาณ และ คุณภาพ

ความหมาย

 การควบคุมภายใน หมายถึง กระบวนการปฏิบัติงานที่บุคลากรในสหกรณ์ โดยคณะกรรมการดำเนินการและผู้ปฏิบัติงาน ทุกกระดับ ในสหกรณ์ร่วมกันกำหนด หรือ ออกแบบขึ้น (เช่น การจัดผังส่วนงาน / ระเบียบ / หลักเกณฑ์ วิธีปฏิบัติงาน) เพื่อให้เกิดความมั่นใจอย่างสมเหตุสมผล และทำให้การปฏิบัติงานบรรลุวัตถุประสงค์

การควบคุมภายใน เป็น “กระบวนการ” ที่แทรกอยู่ในการปฏิบัติงานตามปกติ

กรอบการควบคุมภายในตามแนว COSO 2013

- คณะกรรมการ / ฝ่ายจัดการมีคุณธรรม (คนดี)
- คณะกรรมการ / ฝ่ายจัดการมีความรู้ ความสามารถ (คนเก่ง)
- โครงสร้าง / อำนาจหน้าที่เหมาะสม ระบบกำกับดูแล (ระบบงานดี)
- HRM & HRD เด่น เพิ่มขวัญกำลังใจ

สภาพแวดล้อมดี...

มีชัยไปกว่าครึ่ง

การควบคุมภายในแบบ Soft Control การสร้างจิตสำนึก จริยธรรม คุณธรรม จรรยาบรรณ

การควบคุมภายในแบบ Hard Control การกำหนดกฎเกณฑ์ ระบบงาน ระเบียบ วิธีปฏิบัติต่างๆ ที่เป็นลายลักษณ์อักษร

กรอบการควบคุมภายใน COSO 2013 5 องค์ประกอบ 17 หลักการ

องค์ประกอบที่ 5 : กิจกรรมการกำกับติดตามและประเมินผล (Monitoring Activities)

หลักการที่ 16 - ติดตามและประเมินผลการควบคุมภายใน

หลักการที่ 17 - ประเมินและสื่อสารข้อบกพร่องของการควบคุมภายใน ทันเวลา และเหมาะสม

องค์ประกอบที่ 1 : สภาพแวดล้อมการควบคุม (Control Environment)

หลักการที่ 1 - องค์กรยึดหลักความซื่อตรงและจริยธรรม

หลักการที่ 2 - คณะกรรมการแสดงออกถึงความรับผิดชอบต่อการกำกับดูแล

หลักการที่ 3 - คณะกรรมการและฝ่ายบริหาร มีอำนาจการสั่งการชัดเจน

หลักการที่ 4 - องค์กรจูงใจ รักษาไว้ และสนใจพนักงาน

หลักการที่ 5 - องค์กรผลักดันให้ทุกตำแหน่งรับผิดชอบต่อการควบคุมภายใน

องค์ประกอบที่ 4 : สารสนเทศและการสื่อสาร (Information and Communication)

หลักการที่ 13 - องค์กรมีข้อมูลที่เกี่ยวข้องและมีคุณภาพ

หลักการที่ 14 - มีการสื่อสารข้อมูลภายในองค์กร ให้การควบคุมภายในดำเนินต่อไปได้

หลักการที่ 15 - มีการสื่อสารกับหน่วยงานภายนอก ในประเด็นที่อาจกระทบต่อการควบคุมภายใน

องค์ประกอบที่ 3 : กิจกรรมการควบคุม (Control Activities)

หลักการที่ 10 - ควบคุมความเสี่ยงให้อยู่ในระดับที่ยอมรับได้

หลักการที่ 11 - พัฒนาระบบเทคโนโลยีที่ใช้ในการควบคุม

หลักการที่ 12 - ควบคุมให้นโยบายสามารถปฏิบัติได้

องค์ประกอบที่ 2 : การประเมินความเสี่ยง (Risk Assessment)

หลักการที่ 6 - กำหนดเป้าหมายชัดเจน

หลักการที่ 7 - ระบุและวิเคราะห์ความเสี่ยงอย่างครอบคลุม

หลักการที่ 8 - พิจารณาโอกาสที่จะเกิดการทุจริต

หลักการที่ 9 - ระบุและประเมินความเสี่ยงเปลี่ยนแปลงที่จะกระทบต่อการควบคุมภายใน

ประเภทการควบคุมภายใน

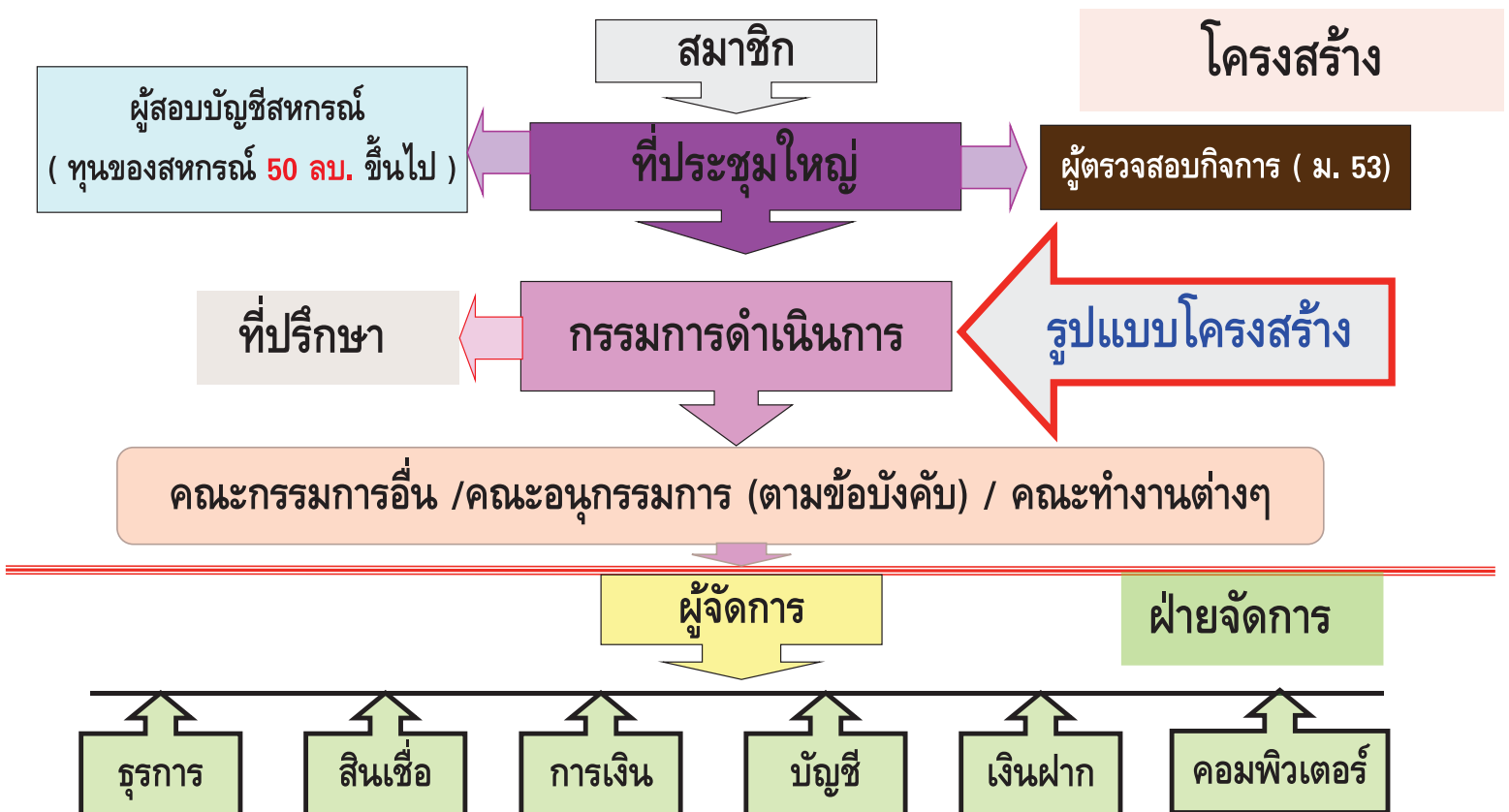
1. แบบป้องกัน (Preventive Control)

เป็นการควบคุมที่กำหนดขึ้นก่อนเกิดเหตุการณ์ที่ไม่พึงปรารถนา เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดความผิดพลาด ความไม่ถูกต้อง เพื่อลดความเสี่ยงหรือความเสียหายแต่แรก เช่น การแบ่งแยกหน้าที่ , การควบคุมการเข้าถึง ทรัพย์สิน การกำหนดสิทธิ์ในการใช้โปรแกรม การสำรองข้อมูล คู่มือ /ระบบงาน ข้อจำกัด อาจป้องกันไม่ได้ทั้งหมด

2. แบบค้นพบ (Detective Control) เป็นการควบคุมเพื่อค้นหาข้อผิดพลาด เช่น การสอบทานงาน / การตรวจนับสินทรัพย์ / การยืนยันยอดเงินฝากธนาคาร ยืนยันยอดที่สมาชิก / สหกรณ์อื่นทำธุรกรรมกับสหกรณ์ / การตรวจกล่องวงจรปิด เป็นต้น

3. แบบแก้ไข (Corrective Control) เพื่อแก้ไขข้อผิดพลาดหรือความเสียหายที่ **เกิดขึ้นแล้ว** เพื่อให้การดำเนินงานถูกต้อง และป้องกันไม่ให้เกิดขึ้นอีก เช่น การตั้งกรรมการสอบสวนข้อเท็จจริง

4. แบบส่งเสริม (Directive Control) เป็นการควบคุมที่ส่งเสริมโดยมีสิ่งจูงใจ / กระตุ้นให้เกิด การบรรลุวัตถุประสงค์ เช่น การให้รางวัล การพัฒนาบุคลากรให้มีทักษะและความรู้ ความสามารถ

อำนาจหน้าที่ ความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่

หน้าที่

ความรับผิดชอบ

การมอบหมายอำนาจหน้าที่ที่ชัดเจนและเหมาะสมกับเจ้าหน้าที่ทุกระดับ เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานตามกฎหมาย ข้อบังคับ ระเบียบ มติที่ประชุม รายละเอียดของงานที่ปฏิบัติ : Job Description คำสั่งผู้บังคับบัญชา และหน้าที่อื่นๆ ที่ได้รับมอบหมาย และป้องกันไม่ให้เกิดการก้าวล่วงหน้าที่ / ทำงานซ้ำซ้อนกัน

1. ตามหน้าที่

ความรับผิดชอบโดยตรงต่อการทำงาน ตามหน้าที่ที่ได้กำหนดไว้ ความรับผิดชอบตามหน้าที่ช่วยป้องกันไม่ให้เจ้าหน้าที่ต้องรับผิดชอบจากการกระทำ อันไม่ใช่หน้าที่การงานของตนโดยตรงและไม่ให้ผู้บังคับบัญชาบีบบังคับให้ปฏิบัติงานที่นอกเหนือจากหน้าที่

2. ต่อกิจการที่ทำ

เป็นความรับผิดชอบต่อกิจการที่ทำ ซึ่งอาจไม่สมบูรณ์หรือทำให้เกิดความบกพร่องเสียหาย ซึ่งต้องชดเชยค่าเสียหาย หรืออาจถูกลงโทษทางวินัย

แนวคิด Kanosuke Matsushita

ผู้บริหารที่ล้มเหลวจะดีค่าของพนักงาน
อยู่ในส่วนของหนี้สิน มากกว่าส่วนของทรัพย์สิน

ผู้บริหารที่ประสบความสำเร็จ จะมองข้อดี
ของพนักงานมากกว่าข้อเสีย

ระวัง ! จุดอ่อนจากการควบคุมภายใน

- ผู้บริหารไม่กำหนด / ไม่ให้ความสำคัญกับการควบคุมภายใน
- กำหนดแต่ไม่ปฏิบัติ (= ไม่ได้กำหนด)
- ปฏิบัติแต่ไม่ต่อเนื่อง / ไม่สม่ำเสมอ (ทำ ๆ หยุด ๆ)
- การควบคุมภายในที่กำหนดไว้ไม่เพียงพอต่อการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์ต่างๆ
- มีความเสี่ยงที่เกิดขึ้นใหม่ ซึ่งสหกรณ์อาจได้รับผลกระทบจากการดำเนินงาน
- ประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงบ่อยครั้ง

ความเสี่ยงยังอยู่

ความเสี่ยงยังอยู่ ช่วงที่ไม่ปฏิบัติ

โอกาสเกิดความเสี่ยงมากขึ้น

ความเสี่ยง / ผลกระทบของสหกรณ์ที่ขาดการควบคุมภายในที่ดี

สำคัญมาก ๆ ๆ ๆ ๆ

เปิดโอกาส ...ให้บุคลากรสหกรณ์กระทำการทุจริต

บริหารจัดการ / ดำเนินงานไม่มีประสิทธิภาพ

รายงานทางการเงินไม่ถูกต้อง ขาดความเชื่อถือ

ปฏิบัติงานไม่เป็นไปตามกฎ ระเบียบต่างๆ

ขาดข้อมูลในการตัดสินใจทางธุรกิจ

ชื่อเสียง / ภาพลักษณ์ไม่ดี / ขาดความน่าเชื่อถือ

แบบประเมินคุณภาพของสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกร

โดย.....ผู้สอบบัญชี ☐ ภาครัฐ ☐ ภาคเอกชน
สหกรณ์ / กลุ่มเกษตรกร.....จำกัด
จังหวัด.....
สำหรับปีบัญชีสิ้นสุดวันที่.....
รหัส ☐ ☐ ☐ ☐ ☐

ประเภท ☐ สหกรณ์การเกษตร ☐ สหกรณ์ประมง ☐ สหกรณ์นิคม ☐ กลุ่มเกษตรกร
☐ สหกรณ์ร้านค้า ☐ สหกรณ์บริการ ☐ สหกรณ์ออมทรัพย์ ☐ เครดิตยูเนียน

ส่วนที่ 1 การประเมินสภาพแวดล้อมการควบคุม

ส่วนที่ 2 การประเมินความเสี่ยงและกิจกรรมควบคุม

☐ 2.1 ด้านการเงินการบัญชี

☐ 2.2 ธุรกิจสินเชื่อ

☐ 2.3 ธุรกิจจัดหาสินค้ามาจำหน่าย

☐ 2.4 ธุรกิจรวบรวมผลผลิต / แปรรูปผลผลิตทางการเกษตร และผลิตสินค้า

☐ 2.5 ธุรกิจให้บริการและส่งเสริมการเกษตร

☐ 2.6 ธุรกิจเงินรับฝาก

☐ 2.7 เงินลงทุนในหลักทรัพย์

☐ 2.8 ที่ดิน อาคารและอุปกรณ์

☐ 2.9 เจ้าหนี้เงินกู้

☐ 2.10 สมาชิกและทุนเรือนหุ้น

ส่วนที่ 3 การประเมินระบบข้อมูลสารสนเทศ และการสื่อสาร

ส่วนที่ 4 การประเมินระบบการติดตามและประเมินผล

4. แบบประเมินการควบคุมภายใน ตามแบบ กตส.

สหกรณ์ประเภทอื่น นอกจาก สอ.

องค์ประกอบ 1

สภาพแวดล้อมการควบคุม

เกณฑ์จำนวน 20 คะแนน

2 ตัวเลือก

ใช่ , ไม่ใช่

- ใช่ = 1 คะแนน

- ไม่ใช่ = 0 คะแนน

องค์ประกอบ 2

การประเมินความเสี่ยง
และกิจกรรมควบคุม

เกณฑ์จำนวน 60 คะแนน

4 ตัวเลือก

0 , 1 , 2 , 3

- ไม่มีการควบคุมภายใน = 0 คะแนน

- ต้องปรับปรุง = 1 คะแนน

- ดีพอสมควร = 2 คะแนน

- ดี = 3 คะแนน

องค์ประกอบ 3

ข้อมูลสารสนเทศและการสื่อสาร

เกณฑ์จำนวน 10 คะแนน

2 ตัวเลือก

ใช่ , ไม่ใช่

- ใช่ = 1 คะแนน

- ไม่ใช่ = 0 คะแนน

องค์ประกอบ 4

ติดตามและประเมินผล

เกณฑ์จำนวน 10 คะแนน

2 ตัวเลือก

ใช่ , ไม่ใช่

- ใช่ = 1 คะแนน

- ไม่ใช่ = 0 คะแนน

ชั้นคุณภาพการควบคุมภายใน

ดีมาก

มากกว่า 0.95 คะแนน

ดี

มากกว่า 0.80 ถึง 0.95 คะแนน

พอใช้

มากกว่า 0.60 ถึง 0.80 คะแนน

ต้องปรับปรุง

น้อยกว่า หรือ = 0.60 คะแนน

แบบประเมินคุณภาพสหกรณ์
และกลุ่มเกษตรกร
ตามแนว COSO
โดยกรมตรวจบัญชีสหกรณ์

รายงานผลการประเมินชั้นคุณภาพการควบคุมภายใน
สหกรณ์ จำกัด
สำหรับปีสิ้นสุดวันที่

ระดับชั้นคุณภาพ

ส่วนที่ 1 สภาพแวดล้อมการควบคุม	ดีมาก
ส่วนที่ 2 ความเสี่ยงและกิจกรรมควบคุม	ดี
ด้านการเงินการบัญชี	ดี
ธุรกิจสินเชื่อ	ดีมาก
ธุรกิจเงินรับฝาก	ดี
เงินลงทุนในหลักทรัพย์	ดีมาก
ที่ดิน อาคารและอุปกรณ์	ดีมาก
เจ้าหน้าที่เงินกู้	ดีมาก
สมาชิกและทุนเรือนหุ้น	ดีมาก
ส่วนที่ 3 ระบบข้อมูลสารสนเทศ และการสื่อสาร	ดีมาก
ส่วนที่ 4 ระบบการติดตามและประเมินผล	ดีมาก
สรุปการประเมินจัดชั้นคุณภาพ	ดีมาก

ผลประเมินการควบคุมภายใน
ตัวอย่าง : สหกรณ์ออมทรัพย์ การเกิด จำกัด

โดย

ผู้สอบบัญชี ภาคเอกชน

5 ธันวาคม 2566

รายงานผลการตรวจสอบบัญชี
สหกรณ์ออมทรัพย์ จำกัด
จังหวัดกรุงเทพมหานคร
สำหรับปีสิ้นสุดวันที่ 2565

เสนอ อธิบดีกรมตรวจบัญชีสหกรณ์

ตามที่อธิบดีกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ได้แต่งตั้งให้ข้าพเจ้าเป็นผู้สอบบัญชี สหกรณ์ออมทรัพย์ จำกัด
สำหรับปีสิ้นสุดวันที่ 30 65 นั้น ข้าพเจ้าได้ตรวจสอบงบการเงินประจำปีและแสดงความเห็นในรายงานของผู้สอบ
บัญชีอย่างไม่มีเงื่อนไข ลงวันที่ 2565 นั้น

ข้าพเจ้าขอรายงานผลการตรวจสอบบัญชี ดังนี้

1. ข้อสังเกตที่พบจากการตรวจสอบ เกี่ยวกับจุดอ่อนของการควบคุมภายใน

1.1 ด้านการบริหารจัดการทั่วไป

สหกรณ์ปฏิบัติตามกฎหมายสหกรณ์ ประกาศ คำสั่ง คำแนะนำ แนวปฏิบัติของนายทะเบียนสหกรณ์
กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง กำหนดระเบียบต่างๆ ขึ้นเพื่อให้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานของ
คณะกรรมการดำเนินการและเจ้าหน้าที่

สหกรณ์มีการแบ่งแยกหน้าที่และความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่ที่ไว้เหมาะสม จัดให้มีสัญญาจ้างและหลัก
ประกันการปฏิบัติงานตามที่คณะกรรมการดำเนินการเห็นสมควร

สหกรณ์กำหนดระเบียบว่าด้วยการรับ-จ่ายและเก็บรักษาเงินสดขึ้นถือใช้ มีการตรวจสอบเอกสารหลักฐาน
การรับ-จ่ายเงินสด การบันทึกบัญชี รวมถึงการเก็บรักษาเงินสดโดยสหกรณ์ไม่เก็บเงินสดไว้ในมือ นำฝากธนาคารทั้งจำนวน
ทุกสิ้นวันทำการ ไม่มีเงินสดคงเหลือในมือให้ตรวจนับ

การบันทึกบัญชีเป็นไปตามพระราชบัญญัติสหกรณ์และระเบียบ ว่าด้วยการบัญชีของสหกรณ์ พ.ศ. 2563
สหกรณ์ได้นำไปประมวลระบบงานสหกรณ์ออมทรัพย์ซึ่งพัฒนาโดยเอกชน ใช้ในการปฏิบัติงานของสหกรณ์เต็มระบบ โดยการ
ปฏิบัติงานต่างเป็นอิสระจากกันในแต่ละด้าน ผู้ปฏิบัติงานแต่ละด้านจะรวบรวมข้อมูลโดยระบบโปรแกรมและเปรียบเทียบ
รายการต่างๆ กับระบบบัญชีเพื่อตรวจสอบข้อมูลต่างๆ ให้ครบถ้วนและสมบูรณ์ การปฏิบัติงานทุกด้านผ่านการตรวจสอบจาก
ผู้จัดการ ทำการเปรียบเทียบยอดคงเหลือลูกหนี้เงินให้กู้ เงินรับฝากและทุนเรือนหุ้นเป็นประจำทุกเดือน

case

ตัวอย่างจากเว็บไซต์สหกรณ์ รายงานผลการตรวจสอบบัญชี (ใช้เพื่อการศึกษาเท่านั้น)

สหกรณ์โก่งและ เจ้าหน้าที่ทุจริตเงินสหกรณ์

สั่งไล่ออก พร้อมเล่นงานวินัย

สหกรณ์ออมทรัพย์แห่งหนึ่ง มีการทุจริตของเจ้าหน้าที่การเงินของ
สหกรณ์ ประมาณ 1.7 ล้านบาท โดยเมื่อรับเงินสดจากสมาชิก
สหกรณ์มาแล้ว ได้นำเงินสดกล่าวไปใช้จ่ายส่วนตัว กรรมการ
สหกรณ์จึงดำเนินการไล่ออก พร้อมสั่งตรวจสอบและลงโทษ
ทางวินัยเจ้าหน้าที่ นอกจากนี้ ได้แก้ไขระเบียบสหกรณ์ใหม่เพื่อ
ไม่ให้เจ้าหน้าที่เกี่ยวข้องกับเงินสด แต่ใช้วิธีการโอนเงินเข้าบัญชี
สมาชิกแทน

สรุปการควบคุมหลัก (ประมาณว่า... ด้านไหนก็ต้องคุม)

- ข้อบังคับ / ระเบียบ / ประกาศ / มติที่ประชุมต่างๆ ของสหกรณ์ กำหนดไว้อย่างไร ถูกต้องตามกฎหมายหรือไม่ เพียงใด โดยเฉพาะ ระเบียบการรับจ่ายและการเก็บรักษาเงิน (เน้น) / ระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการทำธุรกิจและการดำเนินงาน เหมาะสมกับสหกรณ์หรือไม่ เพียงใด
- สหกรณ์มีการปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ มติที่ประชุม หรือไม่เพียงใด (ถ้าไม่ปฏิบัติก็เกิดจุดอ่อน)
- สหกรณ์มีการกำหนดระบบบัญชีและระบบการควบคุมภายในที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานไว้เหมาะสม เพียงพอหรือไม่ มีจุดอ่อนจากการควบคุมภายในหรือความเสี่ยงด้านใดบ้าง
- กำหนดนโยบาย / แผนงาน / แผนกลยุทธ์ ให้สอดคล้องกับงบประมาณและมีการติดตามผลการปฏิบัติงานตามงบประมาณ / จัดทำการประมาณการงบประมาณเงินสด (ป้องกันการขาดสภาพคล่อง / การรั่วไหล)

สรุปการควบคุมหลัก (ประมาณว่า... ด้านไหนก็ต้องคุม) : ต่อ

- สอบทานความถูกต้อง ครบถ้วนของบัญชีคุมยอดกับรายละเอียดรายตัว เช่น ลูกหนี้เงินให้กู้ / เงินรับฝาก เงินลงทุน / ทุนเรือนหุ้น / เงินกู้ยืม / เงินฝากธนาคาร ครุภัณฑ์ต่างๆ / รวมทั้งข้อมูลจากหน่วยงานภายนอกที่เกี่ยวข้อง เช่น เงินฝากธนาคาร ข้อมูลการดำเนินคดี ผู้เชี่ยวชาญการประเมินราคา
- กำหนดโครงสร้างและการแบ่งแยกหน้าที่ความรับผิดชอบของแต่ละระบบงาน อย่างชัดเจน ถูกต้อง เหมาะสมกับความรู้ ความสามารถ และมีการกำกับดูแล สอบทานการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามที่กำหนด ถ้าแบ่งงานแล้ว ไม่ปฏิบัติ ก้าวกว่าอำนาจหน้าที่ผู้อื่น / ทำหน้าที่ที่ไม่ได้รับมอบหมาย / ไม่ได้รับอนุญาต ทำหน้าที่คนเดียว แบบ One stop service ทั้งการบันทึก สอบทาน อนุมัติ ความถูกต้อง ครบถ้วน สมบูรณ์ของเอกสารหลักฐานประกอบการบันทึกบัญชี (มือ/COM) ความเสี่ยงยังอยู่
- มีหลักประกันเจ้าหน้าที่ที่เหมาะสม เป็นไปตามระเบียบที่กำหนด

สรุปการควบคุมหลัก (ประมาณว่า... ด้านไหนก็ต้องคุม) : ต่อ

- พิจารณาข้อสังเกตและข้อเสนอแนะของผู้สอบบัญชี / ผู้ตรวจสอบกิจการ ผู้ตรวจการสหกรณ์ และพิจารณาแก้ไข ปรับปรุงให้ถูกต้อง เหมาะสม
- ให้ความสำคัญกับการจัดทำและตรวจสอบรายงานการประชุมประจำเดือนของคณะกรรมการดำเนินการ / รายงานการประชุมใหญ่ รวมถึงการตรวจสอบมติที่ประชุมต่างๆ ว่าเป็นไปอย่างถูกต้อง
- ให้ความสำคัญกับข่าวการทุจริต ข้อร้องเรียนหรือข่าวสารต่างๆ ในทางลบของสหกรณ์ และเร่งชี้แจงทำความเข้าใจโดยตรงกับสมาชิก ภาควิชาช่วย เพื่อความเข้าใจที่ถูกต้อง ป้องกันการเกิดวิกฤติศรัทธากับสหกรณ์
- ให้ความสำคัญกับการบริหารงานบุคคล (HRM) อย่างเสมอภาค เป็นธรรม และพัฒนาบุคลากรสหกรณ์ (HRD) ในหลักสูตรต่างๆ รวมทั้งหลักสูตรเฉพาะตามสมรรถนะที่จำเป็นต้องมี อย่างต่อเนื่อง หากมีการทุจริตของบุคลากร ต้องดำเนินการอย่างเสมอภาคตามระเบียบ ข้อบังคับของสหกรณ์ (เขียนเสือ..ให้วัวกลัว ป้องกันการทำเยี่ยงอย่าง)
- ผลักดันให้สมาชิกเข้าตรวจดู / ตรวจสอบการทำธุรกรรมของตนกับสหกรณ์อย่างสม่ำเสมอ (ทำได้ทุกวัน)

ความเสี่ยงเป็นเรื่องปกติ ไกลตัวเราตลอด

ถ้าสิ่งที่ยิ่งใหม่... ความเสี่ยงยิ่งมาก

เพราะเราอาจขาดความรู้ความเข้าใจ

และทักษะในการทำสิ่งนั้นๆ

อะไร... คือ... ความเสี่ยง

การบริหารความเสี่ยง เป็นภารกิจหนึ่งที่ทุกหน่วยงานมีความจำเป็นจะต้องมีการดำเนินการเพื่อให้เกิดความมั่นใจว่า ผลงานหรือผลผลิตที่หน่วยงานนั้น ได้ปฏิบัติเกิดผลที่พึงประสงค์มากที่สุด

การบริหารความเสี่ยง มีความสำคัญและมีความจำเป็นอย่างยิ่ง ในการป้องกันและควบคุมความเสี่ยงในด้านต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นจากสถานการณ์ที่ไม่แน่นอน ซึ่งจะมีผลกระทบต่อความสำเร็จขององค์กรโดยรวม

Arunee Vongrachuen

ปัญหา & ความเสี่ยง

ปัญหา (Problem)	ความเสี่ยง (Risk)
- เหตุการณ์ในอดีตที่เกิดขึ้นแล้ว หรือกำลังเกิดขึ้นในปัจจุบัน	- เหตุการณ์ในอนาคตที่คาดการณ์ว่าอาจจะเกิดขึ้นหรืออาจมีการเปลี่ยนแปลง / อาจเป็นปัญหาเดิมที่แก้ไขแล้ว แต่มีโอกาสเกิดขึ้นอีกในอนาคต
- ผลกระทบเชิงลบต่อการปฏิบัติงานตามปกติ เป็นอุปสรรคทำให้งานไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร / เกิดความเสียหาย	- หากความเสี่ยงเกิดขึ้นจริง จะส่งผลกระทบเชิงลบต่อวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายองค์กร ยิ่งพบช้า ยิ่งสูญเสีย
- <u>เน้นมาตรการแก้ไข / ปรับปรุง (Solve)</u> เพื่อลดปัญหาที่เกิดขึ้น หรือทำให้ปัญหาหมดไป เพื่อให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น	- เตรียมพร้อมรับมือล่วงหน้า (Handle) <u>เน้นการป้องกันโอกาสที่จะเกิด / ลดผลกระทบ</u> เพื่อควบคุม / จัดการกับความเสี่ยงให้อยู่ในระดับที่ยอมรับได้
- อาจกลายเป็นความเสี่ยงได้ หากไม่ได้รับการแก้ไข	- อาจกลายเป็นปัญหาได้ หากละเลย / ไม่ถูกพบความเสี่ยงหรือไม่ได้มีการป้องกันที่ดี

ท่านคิดว่า อะไร คือ ปัญหา และ อะไร คือ ความเสี่ยง

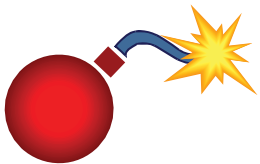
Case 1 : สหกรณ์กำหนดระเบียบให้สมาชิกต้องมีเงินได้รายเดือนหลังหักภาระที่ต้องจ่ายสหกรณ์ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 20 สมาชิกหลายรายขาดชำระหนี้ เพราะมีเงินได้รายเดือนเหลือไม่พอ สมาชิกต้องหาเงินมาส่งชำระเพิ่มเติม

เหตุการณ์ในอนาคต

1. ปัจจุบันอยู่ระหว่างการกำหนดกฎกระทรวงการกำกับดูแลสหกรณ์ออมทรัพย์ ฯ ซึ่งตามร่างกฎกระทรวง เรื่อง การให้เงินกู้ กำหนดให้สมาชิกต้องมีเงินได้รายเดือนคงเหลือหลังหักส่งชำระหนี้ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 30
2. ประกาศกรมส่งเสริมสหกรณ์ เรื่อง แนวทางแก้ไขปัญหานี้สำหรับสมาชิกสหกรณ์ออมทรัพย์ ลงวันที่ 5 มกราคม 2567 ขอความร่วมมือให้สมาชิกสหกรณ์มีเงินได้รายเดือนคงเหลือหลังหักส่งชำระหนี้เพียงพอต่อการดำรงชีพอย่างน้อยร้อยละ 30 ของเงินได้รายเดือน (นโยบายรัฐบาล)

ท่านคิดว่า อะไร คือ ปัญหา และ อะไร คือ ความเสี่ยง

Case 2 : คณะกรรมการดำเนินการมีมติที่ประชุมให้เจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบด้านเงินลงทุนซื้อหุ้นของ PTT ในตลาดรอง ซึ่งราคาหุ้นขณะนั้น หุ้นละ 900 บาท ต่ำกว่าราคา PAR (1,000 บาท) แต่เจ้าหน้าที่ทำงานผิดพลาดโดย กด “ ขาย ” หุ้นกู้ แทนที่จะกด “ ซื้อ ” ทำให้ขายได้ในราคาต่ำกว่าราคาทุนที่สหกรณ์ซื้อไว้ตลาดแรก (หุ้นละ 1,000 บาท) สหกรณ์จึงขาดทุนจากการจำหน่ายเงินลงทุน หุ้นละ 100 บาท แต่ก็ได้มีการซื้อใหม่ในวันนั้น แต่ราคาสูงกว่า 900 บาท สหกรณ์ได้ลงโทษเจ้าหน้าที่ตามระเบียบและให้ชดใช้เงินบางส่วน แต่ก็ยังมีมูลค่าความเสียหายที่ทำให้ขาดทุน ประมาณ 3 ล้านบาท สมาชิกที่รับทราบข้อมูล ต้องการให้มีการชดใช้ความเสียหายจากความผิดพลาดทั้ง 3 ล้านบาท สหกรณ์ยังไม่ดำเนินการ

ความเสี่ยง (Risk)

เป็นความไม่แน่นอนของเหตุการณ์ที่ไม่พึงประสงค์

(เช่น ความเสียหาย การทุจริต ความผิดพลาด การขาดทุน เหตุร้าย การเกิดอันตราย เกิดการสูญเสียจนต้องมีการชดใช้ค่าเสียหาย) ซึ่งอาจเกิดขึ้นภายใต้สถานการณ์ต่างๆ ทำให้การปฏิบัติงาน **ไม่ประสบความสำเร็จ** หรือมีภาพลักษณ์ / ชื่อเสียงที่ไม่เหมาะสม อันจะส่งผลกระทบต่อวัตถุประสงค์ (Objectives) และเป้าหมาย (GOAL) ขององค์กรที่กำหนดไว้ ทั้งด้านยุทธศาสตร์ การปฏิบัติงาน การเงิน และการบริหาร

การป้องกันอุบัติเหตุตามทฤษฎีโดมิโน หากไม่ต้องการให้โดมิโนตัวที่ 4 ล้ม (เกิดอุบัติเหตุ) ก็ต้องเอาโดมิโนตัวที่ 3 ออก (การทำงานที่ไม่ปลอดภัย) ทำให้การบาดเจ็บหรือความเสียหาย (โดมิโนตัวสุดท้าย) จะไม่เกิดขึ้น

ความบกพร่องของคนที่เกี่ยวข้องกับสหกรณ์	บริหาร	พนักงาน	เจ้าของ	ผู้ตรวจ	ภายนอก
	คณะกรรมการ ดำเนินการ กรรมการอื่น อนุกรรมการ	ผู้จัดการ การเงิน/บัญชี สินเชื่อ/ตลาด COM	สมาชิก สหกรณ์ที่ทำ ธุรกรรม ทางการเงิน	ผู้สอบบัญชี ผู้ตรวจสอบ กิจการ ผู้ตรวจการ	ธนาคาร ทนายความ ผู้เชี่ยวชาญ หน่วยงานอื่น
	- กำหนดระเบียบต่างๆ ขัดต่อกฎหมาย - ไม่สนใจ / ไม่กำหนดการควบคุมภายใน - แสวงหาผลประโยชน์ - ลงมติไม่ชอบด้วยกฎ คำสั่ง ข้องบังคับ ระเบียบ - ไม่สนใจ / ไม่แก้ไขข้อสังเกตของกลุ่มผู้ตรวจ - ละเลย/ เพิกเฉย / ช่วยเหลือผู้กระทำผิด	- ปฏิบัติไม่เป็นไปตามระเบียบ ไม่ถูกต้อง - หาโอกาส / ร่วมมือกันกระทำการทุจริต เช่น ปลอมแปลง ตกลง / แก้ไขข้อมูล ยกย่องเงินแสวงหาผลประโยชน์ในตำแหน่งหน้าที่	- ให้ความร่วมมือกับฝ่ายจัดการหรือคณะกรรมการดำเนินการ - ปกปิดข้อมูลกับผู้ตรวจสอบ เช่น การยื่นยันยอดข้อมูลการทำธุรกรรมต่างๆ ของสมาชิก เช่น ทุนเรือนหุ้น เงินให้กู้ เงินรับฝาก ทั้งที่ไม่ได้เกิดขึ้นจริง หรือมียอดไม่ถูกต้อง	- ตรวจพบการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎ ระเบียบ และมีความเสียหาย ◆ เพิกเฉย / ละเลย ไม่สนใจ ปลอม..... ◆ ช่วยเหลือทำเอกสารเท็จ/ปกปิดข้อมูล/ ตกลงงบการเงิน	- ร่วมมือกับสหกรณ์ตกแต่ง Statement - ปกปิดข้อเท็จจริงเกี่ยวกับคดีความ - ร่วมมือกับสหกรณ์ในการตีราคาสินทรัพย์เกินความเป็นจริง

การบริหารความเสี่ยง

ค.ศ. 2004 (พ.ศ.2547) หลังจากเกิดเหตุการณ์การทุจริต (ร่วมมือกับผู้สอบบัญชีตกแต่งบัญชีรายได้เกินจริง) และล้มละลายของบริษัท Enron ในประเทศสหรัฐอเมริกา ทำให้คณะกรรมการและการกำกับดูแลได้พัฒนารอบแนวคิดการบริหารความเสี่ยงทั่วทั้งองค์กร (Enterprise Risk Management - Integrated Framework หรือ COSO ERM 2004) ซึ่งเป็นการบริหารความเสี่ยงที่เป็นมาตรฐานสากลมากขึ้น มีประสิทธิภาพสูงสุด

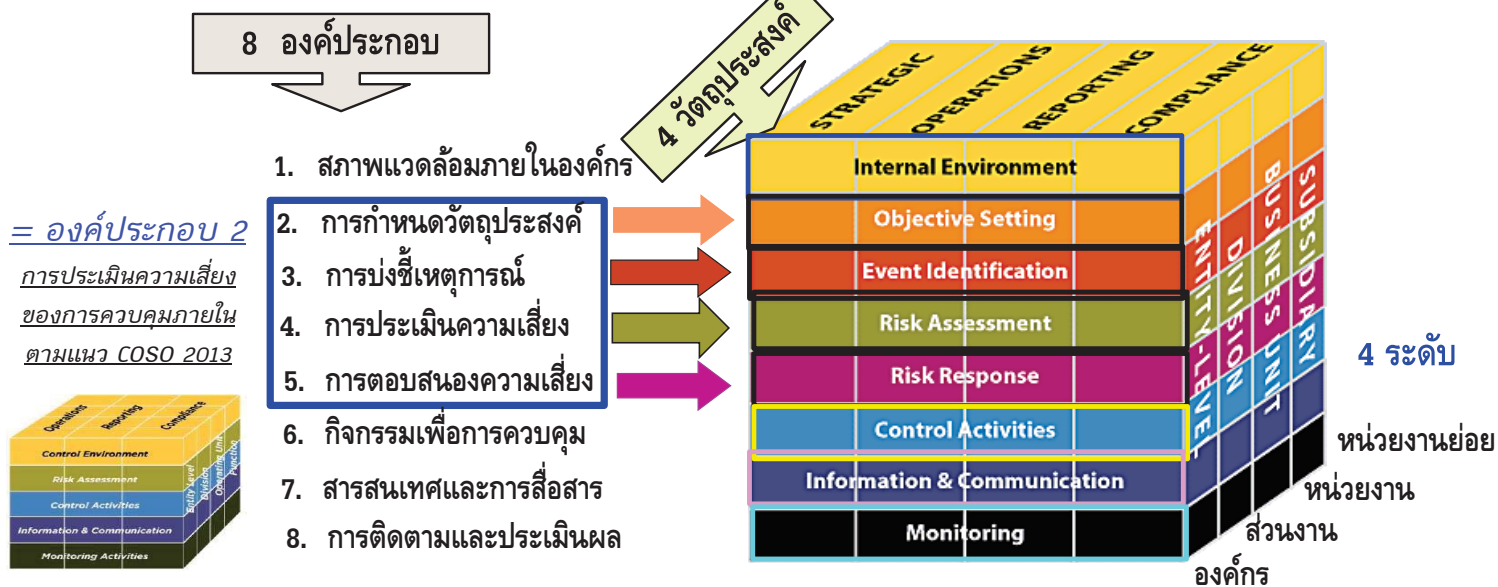
ERM เป็นกระบวนการที่คณะกรรมการ ฝ่ายบริหารระดับสูง หัวหน้าหน่วยงานทุกระดับ และบุคลากรทุกคนในองค์กร นำแนวคิด COSO มาประยุกต์ใช้ในการกำหนดกลยุทธ์และการปฏิบัติงานทั่วทั้งองค์กร โดยกระบวนการบริหารความเสี่ยงได้รับการออกแบบเพื่อให้สามารถบ่งชี้เหตุการณ์สำคัญที่อาจเกิดขึ้น และมีผลกระทบต่อองค์กร สามารถจัดการความเสี่ยงให้อยู่ในระดับที่องค์กรยอมรับได้ เพื่อให้ได้รับความมั่นใจอย่างสมเหตุสมผล (อาจไม่สมบูรณ์ 100%) ในการบรรลุวัตถุประสงค์ที่องค์กรกำหนดไว้ ทั้งด้านการดำเนินงาน การเงิน การปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบต่างๆ

ประโยชน์ / ความสำคัญของการบริหารจัดการความเสี่ยง แม้จะไม่สามารถหลีกเลี่ยงความเสี่ยงได้ แต่สามารถเตรียมการบริหารจัดการได้

- ◆ ตระหนักถึงภัยคุกคามที่ยังมาไม่ถึง สนับสนุนให้องค์กรสามารถพิจารณาระดับความเสี่ยงที่องค์กรยอมรับได้ สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงได้อย่างต่อเนื่อง ลดโอกาสและผลกระทบในทางลบที่จะเกิดขึ้นจากการดำเนินการ พร้อมรับมือกับเหตุการณ์ที่เหนือความคาดหมายได้อย่างทัน่วงที เพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์และเป้าหมายตามแผนกลยุทธ์
- ◆ เพิ่มความมั่นใจ สามารถตอบสนองความต้องการและลดความเสี่ยงให้กับผู้ลงทุน / เจ้าหนี้ของสหกรณ์ที่ทำธุรกรรมกับสหกรณ์ รวมถึงผู้เกี่ยวข้อง
- ◆ การพัฒนาองค์กรเป็นไปทิศทางเดียวกัน (มองภาพรวม) มีการเชื่อมโยง ประสานงาน สื่อสารกันทุกระดับ
- ◆ สร้างฐานข้อมูลที่มีประโยชน์ต่อการบริหารและปฏิบัติงาน สามารถใช้ข้อมูลได้ทันเวลา สร้างโอกาสและมูลค่าเพิ่มให้กับองค์กร ทำให้กระบวนการทำงานที่สำคัญสามารถเชื่อมโยงกับกลยุทธ์และวัตถุประสงค์ขององค์กร
- ◆ เพิ่มประสิทธิภาพการควบคุมภายใน และสนับสนุนการตัดสินใจของผู้บริหารให้สามารถพิจารณาระดับความเสี่ยงที่องค์กรยอมรับได้ (เช่น แบบระมัดระวัง : ไม่ชอบเสี่ยง) หรือแบบเชิงรุก : ยอมรับความเสี่ยงได้มาก)
- ◆ เป็นส่วนหนึ่งของการกำกับดูแลการดำเนินงานที่ดี สร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้องค์กร

กรอบการบริหารความเสี่ยง COSO ERM 2004 (เดิม)

- 1 ด้านกลยุทธ์ เป้าหมายระดับสูงต้องสอดคล้องและสนับสนุนพันธกิจองค์กร
- 2 ด้านการปฏิบัติการ ใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล
- 3 ด้านการรายงาน การรายงานทางการเงินมีความน่าเชื่อถือ
- 4 ด้านการปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ ให้ถูกต้องตาม กฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง

ปี พ.ศ.2557 - 2559 มีการวิจัยที่พบว่า COSO ERM 2004 ยังไม่สามารถตอบโจทย์ในการบริหารความเสี่ยงองค์กรได้อย่างชัดเจน (PWC & COSO, 2017) โดยมีปัจจัยสำคัญ ดังนี้

1. ขาดความตระหนักในการใช้ข้อมูลความเสี่ยงมาใช้ในการตัดสินใจเชิงกลยุทธ์
2. กรอบแนวคิด COSO ERM 2004 มีความซ้ำซ้อนกับเครื่องมือต่าง ๆ ในการจัดการองค์กร
3. ความไม่เข้าใจในวัฒนธรรมและพฤติกรรมขององค์กร หากการกำหนดกลยุทธ์ของผู้บริหารนั้น ไม่สอดคล้องกับวัฒนธรรมองค์กร อาจเป็นความเสี่ยงที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จขององค์กรได้
4. ขาดความชัดเจนระหว่างกิจกรรมการควบคุมภายในและการบริหารความเสี่ยง

ค.ศ. 2017 (พ.ศ.2560) COSO ได้ทบทวนปรับปรุงแนวทางการบริหารความเสี่ยง 2004 และประกาศใช้ในปี 2017 ใช้ชื่อกรอบการบริหารความเสี่ยงใหม่ “Enterprise Risk Management - Integrating with Strategy and Performance” (ERM 2017) เพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจในปัจจุบันที่ความเสี่ยงของธุรกิจในระดับกลยุทธ์นั้นมีความสำคัญเพิ่มขึ้น โดยการให้ความสำคัญกับการนำการบริหารความเสี่ยงมาสนับสนุนการจัดการกลยุทธ์และเชื่อมโยงกับผลการดำเนินงานขององค์กร

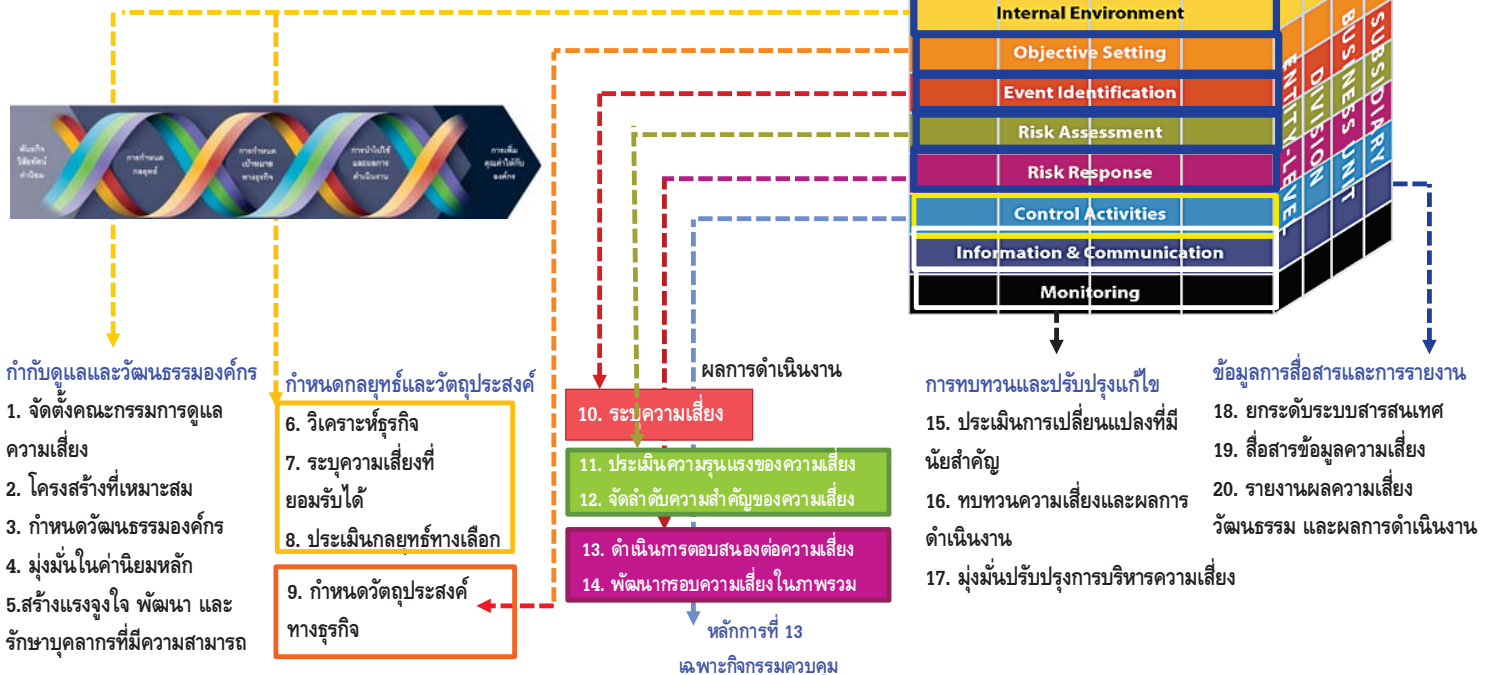
NOW

COSO ERM 2017 : 5 องค์ประกอบ 20 หลักการ

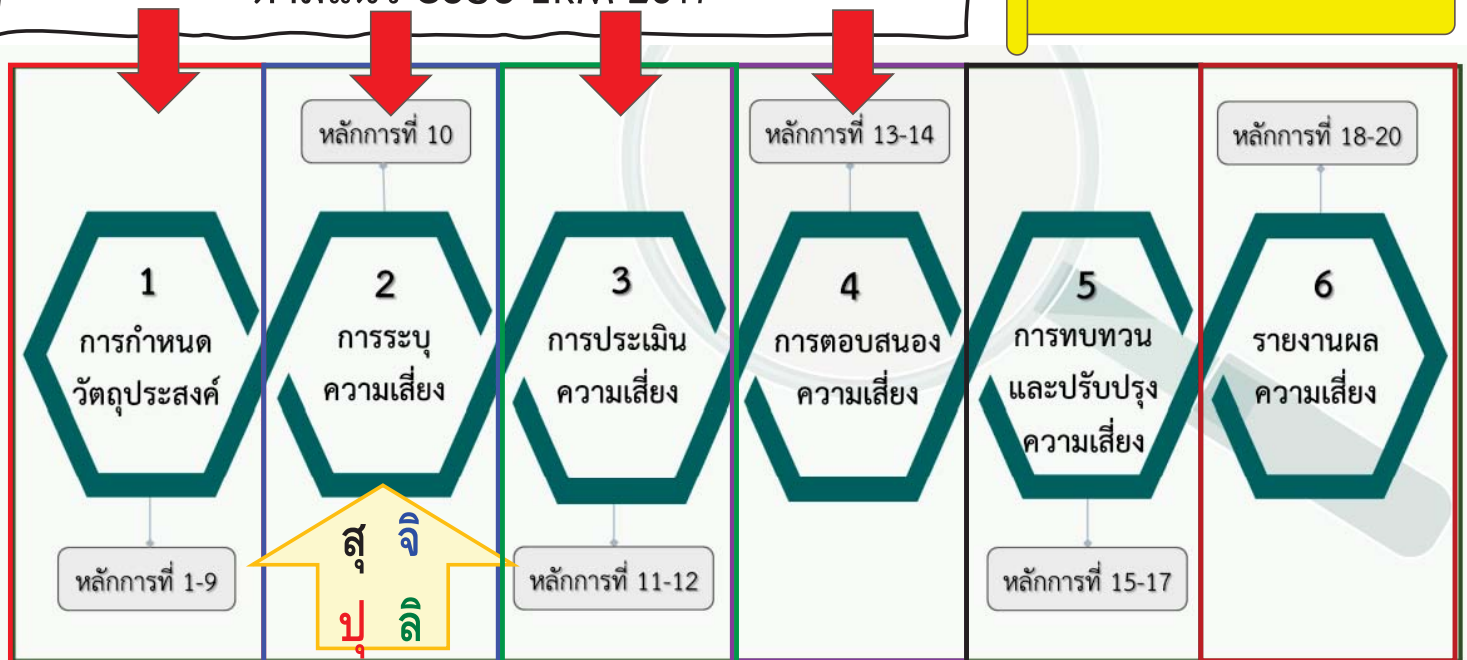
ความเชื่อมโยงการบริหารความเสี่ยง COSO ERM 2004 และ 2017

COSO ERM 2017 ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ : 20 หลักการ

ขั้นตอนการประเมินความเสี่ยง
ตามแนว COSO ERM 2017

ปรับใช้ 6 ขั้นตอน

1. การกำหนดวัตถุประสงค์ (Objective Setting)

ขั้นตอนการบริหารความเสี่ยง

เป็นขั้นตอนแรกสำหรับกระบวนการบริหารความเสี่ยง องค์กรควรมั่นใจว่าวัตถุประสงค์ที่กำหนดขึ้น มีความสอดคล้องกับเป้าหมายเชิงกลยุทธ์ (เช่น ผลกำไร/ สหกรณ์มั่นคง สวัสดิการมั่นคง สมาชิกสหกรณ์มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความพึงพอใจภายใต้หลักการอุดมการณ์ หลักการสหกรณ์ และหลักธรรมาภิบาล เป็นต้น) เพื่อวางเป้าหมายในการบริหารความเสี่ยงขององค์กรได้อย่างชัดเจน เหมาะสมและสอดคล้องกับระดับความเสี่ยงที่ยอมรับได้

ระดับองค์กร (Entry - Level Objectives)

คือเป้าประสงค์ที่ระบุไว้ในแผนกลยุทธ์ขององค์กร และถ่ายทอดลงสู่ระดับสายงานตามภารกิจที่รับผิดชอบ

ระดับกิจกรรม (Activity - Level Objectives)

- เป็นวัตถุประสงค์ของการดำเนินงานที่เฉพาะเจาะจงลงไปตามภารกิจหลักของระดับสายงาน ฝ่าย กอง แผนก
- สันับสนุนและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ระดับองค์กร

2. การบ่งชี้เหตุการณ์ (Event Identification) หรือปัจจัยเสี่ยง

ขั้นตอนการบริหารความเสี่ยง

ปัจจัยเสี่ยง คือต้นเหตุหรือสาเหตุที่มาของความเสี่ยง ซึ่งองค์กรไม่สามารถมั่นใจได้ว่าเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่งจะเกิดขึ้นหรือไม่ และเกิดขึ้นที่กระบวนการใด แต่เมื่อเกิดขึ้นอาจทำให้องค์กรไม่บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ การระบุปัจจัยเสี่ยงควรเป็นสาเหตุที่แท้จริง เพื่อจะได้วิเคราะห์และกำหนดมาตรการป้องกันความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นในภายหลังได้อย่างถูกต้อง ปัจจัยเสี่ยงพิจารณาจากปัจจัยภายในและภายนอกที่ส่งผลกระทบต่อการนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ ดังนั้นกระบวนการบ่งชี้เหตุการณ์ หรือการระบุความเสี่ยง ผู้บริหารควรพิจารณา

2.1 ปัจจัยความเสี่ยงทุกด้านที่อาจเกิดขึ้น เช่น ความเสี่ยงด้านกลยุทธ์ สินเชื่อ การลงทุน การเงิน สภาพคล่อง การปฏิบัติการ ชื่อเสียง ผลตอบแทน และอื่นๆ กิจกรรมใดที่อาจเกิดความผิดพลาด เสียหาย หรือไม่บรรลุวัตถุประสงค์

2.2 แหล่งความเสี่ยงทั้งจากภายในและภายนอกองค์กร

2.3 ความสัมพันธ์ระหว่างเหตุการณ์ที่อาจเกิดขึ้น

เทคนิคที่ใช้ในการระบุเหตุการณ์ เช่น การระดมสมอง การประชุมเชิงปฏิบัติการ การสัมภาษณ์
เทคนิค SWOT analysis การวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงิน การวิจัย การ Checklist (ทำ / ไม่ทำ , มี / ไม่มี)

ขั้นตอนการบริหารความเสี่ยง (Risk Management Process)

3. การประเมินความเสี่ยง (Risk Assessment)

คือการประเมินโอกาสและผลกระทบของเหตุการณ์ที่อาจเกิดขึ้นต่อวัตถุประสงค์ ขณะที่การเกิดเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่งอาจส่งผลกระทบในระดับต่ำ เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องอาจมีผลกระทบในระดับสูงต่อวัตถุประสงค์ การประเมินความเสี่ยงมีได้ทั้งในเชิงคุณภาพ และ เชิงปริมาณ ประกอบด้วย 2 ลักษณะ ดังนี้

3.1 โอกาสที่อาจเกิดขึ้น (Likelihood)

หมายถึง การประเมินโอกาสของแต่ละเหตุการณ์ที่อาจเกิดขึ้น โดยการพิจารณาจากสถิติการเกิดเหตุการณ์ในอดีต ปัจจุบัน หรือการคาดการณ์ล่วงหน้าของโอกาสที่จะเกิดในอนาคต ว่ามีโอกาสเกิดขึ้นมากน้อยเพียงใด

3.2 ความรุนแรง / ผลกระทบ (Impact)

หมายถึง การพิจารณาถึงระดับความรุนแรง / ผลกระทบและมูลค่าความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นว่าจะมีมากน้อยเพียงใด หากความเสี่ยงหรือเหตุการณ์นั้นเกิดขึ้น

การกำหนดโอกาสที่อาจเกิดขึ้น (Likelihood) และ ความรุนแรง / ผลกระทบ (Impact)

เชิงปริมาณ

วัดเป็นตัวเลขน เช่น วัดเป็น

- ร้อยละ
- จำนวน...วัน / เดือน / ปี
- จำนวน...ครั้ง /คน เรื่อง
- จำนวนเงิน....บาท

เชิงคุณภาพ

อธิบายคุณลักษณะ / ไม่ได้วัดเป็นตัวเลขน เช่น

- น้อยที่สุด (1) มากที่สุด (5)
- เรียงตามลำดับเนื้อหาความรุนแรง
- สำเร็จ ไม่สำเร็จ

ผลกระทบ		แผนภูมิความเสี่ยง (Risk Profile)					โอกาส (Likelihood)
(Impact)		คะแนนรวม = ผลกระทบ x (คูณ) โอกาสเกิด / แปลระดับความเสี่ยง					
สูงมาก	5	5 * 1 = 5 M : ปานกลาง	5 * 2 = 10 H : เสี่ยงสูง	5 * 3 = 15 H : เสี่ยงสูง	3 * 4 = 20 VH : เสี่ยงสูงมาก	5 * 5 = 25 VH : เสี่ยงสูงมาก	ความเสี่ยงที่ ยอมรับไม่ได้ (สูง และ สูงมาก) ต้องทำแผน บริหารความเสี่ยง
		4 * 1 = 4 L : เสี่ยงต่ำ	4 * 2 = 8 M : ปานกลาง	4 * 3 = 12 H : เสี่ยงสูง	4 * 4 = 16 VH : เสี่ยงสูงมาก	4 * 5 = 20 VH : เสี่ยงสูงมาก	
สูง	4	3 * 1 = 3 L : เสี่ยงต่ำ	3 * 2 = 6 M : ปานกลาง	3 * 3 = 9 M : ปานกลาง	3 * 4 = 12 H : เสี่ยงสูง	3 * 5 = 15 H : เสี่ยงสูง	
ปานกลาง	3	2 * 1 = 2 VL : เสี่ยงต่ำมาก	2 * 2 = 4 L : เสี่ยงต่ำ	2 * 3 = 6 M : ปานกลาง	2 * 4 = 8 M : ปานกลาง	2 * 5 = 10 H : เสี่ยงสูง	
ต่ำ	2	1 * 1 = 1 VL : เสี่ยงต่ำมาก	1 * 2 = 2 VL : เสี่ยงต่ำมาก	1 * 3 = 3 L : เสี่ยงต่ำ	1 * 4 = 4 L : เสี่ยงต่ำ	1 * 5 = 5 M : ปานกลาง	
ต่ำมาก	1						
คะแนน 1 - 4 อาจรวมเป็นระดับต่ำได้		1 ต่ำมาก	2 ต่ำ	3 ปานกลาง	4 สูง	5 สูงมาก	

ระดับความเสี่ยง (Risk Level) = ระดับโอกาสที่จะเกิด (Likelihood) × ระดับผลกระทบ (Impact)

การจัดค่าคะแนนและระดับความเสี่ยงอาจมีความแตกต่างกันบ้าง ขึ้นอยู่กับการกำหนดเกณฑ์การประเมินโอกาสและผลกระทบ แต่ส่วนใหญ่จะมีการจัดระดับสูงและสูงมากที่ใกล้เคียงกัน

ระดับ	ความเสี่ยง	การจัดการความเสี่ยง
5 = VH ความเสี่ยงสูงมาก	ความเสี่ยงที่ยอมรับ ไม่ได้ ต้องจัดทำแผน บริหารความเสี่ยง	งานจะเริ่มหรือทำต่อไปไม่ได้ จนกว่าจะลดความเสี่ยงลง ถ้าไม่สามารถลด ความเสี่ยงลงได้ ถึงแม้จะใช้ความพยายามอย่างเต็มที่แล้วก็ตามจะต้อง หยุดทำงานนั้น
4 = H ความเสี่ยงสูง	ความเสี่ยงที่ยอมรับ ไม่ได้ ต้องจัดทำแผน บริหารความเสี่ยง	ต้องลดความเสี่ยงก่อนที่จะเริ่มทำงานได้ ต้องจัดสรรทรัพยากร และ มาตรการให้เพียงพอเพื่อลดความเสี่ยงนั้น เมื่อความเสี่ยงเกี่ยวข้องกับ งานที่กำลังทำอยู่ จะต้องทำการแก้ไขอย่างเร่งด่วน
3 = M ความเสี่ยงปานกลาง	ความเสี่ยงที่ยอมรับได้	กำหนดการควบคุมตามแต่ละกระบวนการปฏิบัติงาน โดยไม่ต้องมี การควบคุมเพิ่มเติม ติดตามตรวจสอบอย่างต่อเนื่องเพื่อให้แน่ใจว่า การควบคุมยังคงมีอยู่
2 = L (ต่ำ) 1 = VL (ต่ำมาก)	ความเสี่ยงที่ยอมรับได้	กำหนดการควบคุมตามแต่ละกระบวนการปฏิบัติงาน โดยไม่ต้องมี การควบคุมเพิ่มเติม ติดตามตรวจสอบอย่างต่อเนื่องเพื่อให้แน่ใจว่า การควบคุมยังคงมีอยู่

แนวคิดส่วนตัวผู้บรรยาย

สำคัญคือ ความเสี่ยงที่ยอมรับได้
ซึ่งแต่ละสหกรณ์ อาจรับความเสี่ยงได้ไม่เท่ากัน

ความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้น	ระดับที่อาจยอมรับได้
กฎหมายสหกรณ์ / กระทรวงและที่เกี่ยวข้อง เช่น PDPA/ปปง. ระเบียบ ข้อบังคับ มติที่ประชุม	ระดับต่ำมาก
การเงิน / สภาพคล่อง เช่น เงินสดขาดบัญชี / เก็บเงินเกินวงเงินที่กำหนด กระแสเงินสด ติดลบ (ประมาณการเงินสดจ่ายสูงกว่าเงินสดรับ)	ระดับต่ำมาก - ต่ำ
สารสนเทศ เช่น การหยุดชะงักของระบบ การถูกโจรกรรมข้อมูล / ความปลอดภัยในการสำรอง ข้อมูล / การแก้ไขข้อมูลย้อนหลังโดยไร้ร่องรอย / ไม่มีการอนุมัติจากผู้มีอำนาจ	ระดับต่ำมาก - ต่ำ
ชื่อเสียง กระทบภาพลักษณ์ / ความเชื่อมั่น ความศรัทธาของสมาชิก ผู้เกี่ยวข้อง สังคม	ระดับต่ำมาก - ต่ำ
การควบคุมภายใน เช่น ไม่กำหนดการควบคุมภายในที่สำคัญและจำเป็นต่อการเกิดความเสี่ยง	ระดับต่ำมาก - ปานกลาง
การประมาณการค่าเผื่อต่างๆ เช่น หนี้สงสัยจะสูญ การด้อยค่าเงินลงทุน เงินฝากสหกรณ์อื่น	ระดับต่ำมาก - ปานกลาง
ผลการดำเนินงานตามแผนกลยุทธ์ / แผนงาน / โครงการ	ระดับต่ำมาก - ปานกลาง
ผลกระทบเป้าหมายที่สำคัญ เช่น รายได้ / ผลตอบแทน กำไรสุทธิ ความพึงพอใจของสมาชิก	ระดับต่ำมาก - ปานกลาง

4. การตอบสนองความเสี่ยง (Risk Management Process)

4 T

ยอม รับความเสี่ยง (Take) ความเสี่ยงที่เหลืออยู่ในปัจจุบัน **เป็นความเสี่ยงที่ไม่รุนแรง** เนื่องจากระดับความเสี่ยงที่เหลืออยู่ในระดับต่ำ หรือในระดับที่ยอมรับได้ หรือมีค่าใช้จ่ายในการบริหารจัดการความเสี่ยงสูงกว่าผลลัพธ์ที่จะได้ (**ไม่คุ้มค่ากับการจัดการ**) จึงเป็นความเสี่ยงที่สามารถยอมรับได้ภายใต้การควบคุมภายในที่มีอยู่ของสหกรณ์ จึงไม่จำเป็นต้องมีการดำเนินการเพิ่มเติมใดๆ เพื่อลดโอกาส หรือผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น

ลด / ควบคุมความเสี่ยง (Treat) การดำเนินการเพิ่มเติมเพื่อลดโอกาสที่อาจเกิดขึ้นหรือความรุนแรงของความเสี่ยงให้หมดไป หรืออยู่ในระดับที่ยอมรับได้ เช่น กำหนดกิจกรรมควบคุมเพิ่ม / ปรับปรุงระบบการทำงานใหม่ / กำหนดวิธีการทำงานใหม่ เพื่อลดโอกาสและผลกระทบที่จะเกิด)

4. การตอบสนองความเสี่ยง (Risk Management Process)

4 T

โอน ความเสี่ยง /หาผู้ร่วมเสี่ยง (Transfer /Share) เป็นการถ่ายโอนความรับผิดชอบหรือกระจายความเสี่ยงออกไปให้แก่บุคคลอื่น /กิจการอื่น ให้ดำเนินการในกิจกรรมที่อาจก่อให้เกิดความเสี่ยงแทนกิจการ โดยไม่ได้กำจัดความเสี่ยงนั้นออกไป เพียงแต่ให้ความเสี่ยงนั้นเป็นความรับผิดชอบของผู้อื่นแทน เช่น ทำประกันภัย /ทรัพย์สิน หรือแชร์บางส่วน ของความเสี่ยงด้วยการ Outsourcing เช่น การรักษาความปลอดภัย

เลิก หรือหลีกเลี่ยงความเสี่ยง (Terminate) เป็นการจัดการความเสี่ยงที่อยู่ในระดับที่สูง - สูงมาก และองค์กรไม่อาจยอมรับได้ จึงตัดสินใจเลิก หรือยกเลิกโครงการ / กิจกรรม หรือเปลี่ยนแปลงวัตถุประสงค์นั้น เพื่อหลีกเลี่ยงเหตุการณ์ที่ก่อให้เกิดความเสี่ยง ผู้บริหารควรจัดการลดระดับความเสี่ยง และมีการประเมินความเสี่ยงอีกครั้งหลังจากที่ได้จัดการความเสี่ยงในช่วงเวลาที่เหมาะสมเพื่อดูว่าการบริหารความเสี่ยงมีประสิทธิภาพหรือไม่

ต้นทุน (Cost)	ประโยชน์ (Benefit)	ลำดับ ความสำคัญ
สูง	สูง	พิจารณาให้ รอบคอบ
สูง	ต่ำ	4
สูง	ปานกลาง	3
ปานกลาง	ต่ำ	3
ปานกลาง	สูง	2
ปานกลาง	ปานกลาง	2
ต่ำ	ต่ำ	2
ต่ำ	ต่ำ	2
ต่ำ	ปานกลาง	1
ต่ำ	สูง	1

เกณฑ์การจัดลำดับความสำคัญ (**Cost & Benefit**)
ในการกำหนดการบริหารความเสี่ยง

มีเงินพอ ป้องกันความเสี่ยงได้จริง คุ่มค่านะ

4. เลิกดีมี๊

3. ไม่คุ้มเลยอะ ชะลอ /หาวิธีใหม่กันเถอะ ทำไปก็อาจขาดทุนมากขึ้น

2. ก็น่าจะ OK นะ พอทำได้

1. ประโยชน์มาก ลงทุนต่ำ รีบเลยๆ

การควบคุมภายใน : COSO 2013
เป็นกระบวนการที่แทรก หรือ แฝงอยู่กับการ
ปฏิบัติงาน/กิจกรรมตามปกติ
เป็นกิจกรรมที่ทุกองค์กรต้องทำอยู่แล้ว

กรอบการบริหารความเสี่ยงทั่วทั้งองค์กร : COSO ERM 2017

องค์กรต้องมองไปข้างหน้า ว่าอาจจะเกิดเหตุการณ์หรือความเสี่ยงใด
ที่จะกระทบกับกลยุทธ์ที่กำหนดไว้ ระบบการควบคุมที่กำหนดไว้แล้ว เพียงพอหรือไม่
ถ้าเกิดเหตุการณ์หรือความเสี่ยงนั้น สหกรณ์จะเตรียมการจัดการความเสี่ยงนั้นอย่างไร

3

A blue balance scale is centered in the image. The left pan is slightly higher and contains the word "Risk" in red text. The right pan is slightly lower and contains the word "Control" in black text. The scale is perfectly balanced.

A black silhouette of a balance scale. The left pan is lower and contains the word 'Risk' in red. The right pan is higher and contains the word 'Control' in blue. The scale is tilted to the left, indicating that 'Risk' is heavier than 'Control' in this context.

2

5. การทบทวน และปรับปรุงแก้ไข

ความเสี่ยงอาจเกิดขึ้นได้ตลอดเวลาทั้งปัจจัยภายในและภายนอก การเปลี่ยนแปลงที่สำคัญอาจจะนำไปสู่ความเสี่ยงที่อาจจะเกิดขึ้นใหม่ และมีผลต่อความสำคัญที่ใช้ในการกำหนดกลยุทธ์ เช่น มีการนำโปรแกรมระบบบัญชีมาใช้ในการประมวลผลข้อมูล เปลี่ยนแปลงบุคลากรในตำแหน่งที่สำคัญ เป็นต้น ดังนั้น สหกรณ์ควรค้นหาการเปลี่ยนแปลงทั้งปัจจัยสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกที่มีผลกระทบต่อโครงสร้าง ระบบงาน การดำเนินธุรกิจ การบริหารงานบุคคล วัฒนธรรมสหกรณ์ หรืออื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

สหกรณ์ควรปรับปรุงการบริหารจัดการความเสี่ยงอยู่เสมอ โดยเฉพาะช่วงระยะเวลาการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ เช่น การปรับโครงสร้างสหกรณ์หลังการประเมินผลการดำเนินงาน การเปลี่ยนแปลงระบบงาน การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีใหม่ ความพึงพอใจของสมาชิกหรือความเชื่อมั่นต่อสหกรณ์ลดลง ความเสี่ยงด้านไซเบอร์ การถูกโจรกรรมข้อมูล หรือการเปลี่ยนแปลงจากสภาพแวดล้อมภายนอกต่างๆ ที่ส่งผลกระทบต่อระบบการบริหารความเสี่ยง การใช้ช่องทางการสื่อสารที่หลากหลายทั้งทางสื่อโซเชียลมีเดียและสื่อสารภายในสหกรณ์

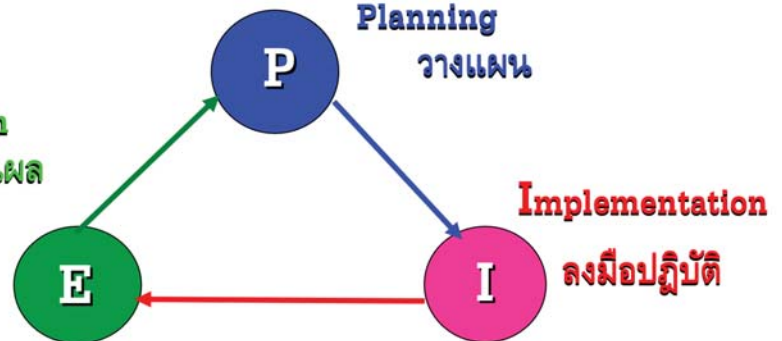
วงจรการติดตาม ทบทวน ปรับปรุงแก้ไข

ผู้บริหารองค์กร : ตามทุกระดับ

ผู้จัดการ : ตามเจ้าหน้าที่ทุกคน

Evaluation
ประเมินผล

เพื่อให้ทราบว่าการจัดการความเสี่ยงของสหกรณ์เพียงพอ เหมาะสม มีประสิทธิภาพ และมีการนำไปปฏิบัติจริง ข้อตรวจพบและการสอบสวนได้รับการแก้ไขอย่างเหมาะสมและทันเวลา

ธปท. จัดชุดใหญ่ แก้มวยแก๊ง Call Center - แอปดูดเงิน วางเกณฑ์ใช้ Mobile Banking โอนเกิน 5 หมื่นบาท ต้องสแกนใบหน้า by Jan 9 March 2023

สรุปมาตรการจัดการภัยทุจริตทางการเงิน

มาตรการที่ธนาคารต้องปฏิบัติ

ความคืบหน้า

1. มาตรการป้องกัน	ห้ามแนบ link ผ่าน SMS และ e-mail ห้ามส่ง link ขอบข้อมูลส่วนบุคคล หรือ OTP ผ่าน social media	เริ่ม ก.พ. 66 เสร็จทุกแห่ง มี.ย. 66
	ปรับปรุงระบบรักษาความปลอดภัยบน Mobile Banking ให้ update ล่าสุด	เริ่ม ก.พ. 66 เสร็จทุกแห่ง มี.ค. 66
	ให้ลูกค้ายืนยันตัวตนด้วย biometrics เป็นอย่างน้อย เมื่อ • เปิดบัญชีแบบ non-face-to-face (แล้วแล้ว) • เปลี่ยนวงเงิน • โอนเงินจำนวนมาก	เริ่ม มี.ค. 66 เสร็จทุกแห่ง มี.ย. 66

2. มาตรการตรวจจับและติดตามบัญชี/ธุรกรรมต้องสงสัย	รายงาน ป.ป.ช. เมื่อตรวจพบธุรกรรมที่ผิดปกติหรือพบการทำความผิด	เสร็จแล้ว
	มีระบบตรวจจับ/ติดตามธุรกรรมที่เข้าข่ายผิดปกติตลอด 24 ชม. เพื่อระงับธุรกรรมได้ทันทีที่ตรวจพบ	เริ่ม มี.ค. 66 เสร็จทุกแห่ง ร.ค. 66
	เร่งตอบสนองต่อข้อมูลที่ได้จากการแจ้งความออนไลน์ที่เป็นช่องทางที่จัดขึ้นโดยแบงก์ชาติ สตช. สมาคมธนาคารไทย และสมาคมสถาบันการเงินของรัฐ	เสร็จแล้ว

ตัวอย่าง

ธนาคารแห่งประเทศไทย
BANK OF THAILAND

สรุปมาตรการจัดการภัยทุจริตทางการเงิน

มาตรการที่ธนาคารต้องปฏิบัติ

ความคืบหน้า

3. มาตรการตอบสนองและรับมือ	มีช่องทางติดต่อเร่งด่วนตลอด 24 ชม. และแยกจากช่องทางให้บริการปกติ เพื่อให้บริการได้รวดเร็ว	เริ่ม ก.พ. 66 เสร็จทุกแห่ง มี.ค. 66
	สนับสนุนการสอบสวนของเจ้าหน้าที่ตำรวจเพื่อหาสาเหตุและผู้กระทำผิด รวมทั้งต้องมีผู้รับผิดชอบและประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ให้ชัดเจน	เสร็จแล้ว
	ดูแลรับผิดชอบผู้ให้บริการ หากพบว่าความเสียหายเกิดจากข้อบกพร่องของธนาคาร	เริ่มดำเนินการแล้ว

ธนาคารแห่งประเทศไทย
BANK OF THAILAND

“จากมาตรการเหล่านี้ แบงก์ชาติคาดหวังว่าจะเห็น 3 เรื่อง

1. **ยกระดับ**มาตรฐานการจัดการปัญหาภัยการเงิน
ของสถาบันการเงิน
2. **ลดความเสี่ยง**ที่ประชาชนจะถูกหลอก
และได้รับความเสียหาย
3. **สร้างความมั่นใจ**ให้กับประชาชน
ในการใช้บริการทางการเงินดิจิทัล “

ดร. เศรษฐพุฒ สุกิตติานฤพนธ์

ผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย

แถลงข่าวมาตรการจัดการภัยการเงิน

9 มี.ค. 66

ผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย

ขั้นตอนการบริหารความเสี่ยง (Risk Management Process)

6. สารสนเทศ การสื่อสารและการรายงานผล

สารสนเทศ หมายถึง ข้อมูลข่าวสารที่ใช้ในการบริหาร รวมทั้งข้อมูลข่าวสารอื่น ๆ ทั้งจากแหล่งภายในและภายนอก ข้อมูลข่าวสารที่เพียงพอ ถูกต้อง ครบถ้วน เป็นปัจจุบัน **สหกรณ์** ควรให้ความสำคัญว่าสารสนเทศใดที่จำเป็นต่อการทำความเข้าใจความเสี่ยง การตัดสินใจ และใช้ในการรายงาน

การสื่อสาร หมายถึง การรับและส่งข้อมูลระหว่างกัน เพื่อให้เกิดความเข้าใจอันดีระหว่างกัน บุคคลซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบในงานที่สัมพันธ์กัน การสื่อสารจะเกิดได้ทั้งภายในและภายนอกหน่วยงาน และควรมีการใช้ช่องทางการสื่อสารรูปแบบต่าง ๆ เพื่อสนับสนุนการดำเนินการบริหารความเสี่ยงในองค์กร และสื่อสารข้อมูลที่สำคัญไปยังผู้เกี่ยวข้อง อาทิ ระดับความเสี่ยงที่ยอมรับได้ขององค์กร กลยุทธ์และเป้าหมายในการดำเนินธุรกิจ ความสำคัญของการบริหารความเสี่ยงในงานต่าง ๆ และพัฒนาพนักงานให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความเสี่ยงในงานของตน และนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการทำงาน รวมถึงการสื่อสารผลการดำเนินงานและผลการบริหารความเสี่ยง ไปยังบุคลากรทุกระดับ และภายนอกที่เกี่ยวข้อง

ตัวอย่าง : แบบประเมินความเสี่ยง ด้าน.....

แผนบริหารความเสี่ยง สหกรณ์ออมทรัพย์จำกัด ปี..... : ด้าน.....

กลยุทธ์ :

เป้าหมาย / ตัวชี้วัด

วัตถุประสงค์	ปัจจัยเสี่ยง	การควบคุมที่มีอยู่ในปัจจุบัน	ประเมินความเสี่ยงหลังการควบคุมในที่มียู่				แนวทางการจัดการความเสี่ยง <i>ที่ยอมรับไม่ได้</i> (เพิ่มเติม)	ระยะเวลา ดำเนินงาน	ผู้รับผิดชอบ	การติดตาม ประเมินผล	ผลการ ดำเนินงาน
			โอกาส	ผลกระทบ	ระดับ ความเสี่ยง โอกาส *ผลกระทบ	ระดับความ เสี่ยงที่ ยอมรับได้					
1.	1.	1.	1. = ต่ำมาก	1. = ต่ำมาก			1.				
	2.	2.	2. = ต่ำ	2. = ต่ำ			2.				
			3. = ปานกลาง	3. = ปานกลาง							
			4. = สูง	4. = สูง							
			5. = สูงมาก	5. = สูงมาก							

ตัวอย่าง

ตัวอย่าง : แผนบริหารความเสี่ยง ด้านสภาพคล่อง

วัตถุประสงค์	ปัจจัยเสี่ยง	การควบคุม ภายใน ที่มีอยู่ ในปัจจุบัน	ประเมินความเสี่ยงหลังการจัดการ (ความเสี่ยงที่ยังเหลืออยู่)			แนวทางการจัดการความเสี่ยง ที่ยอมรับไม่ได้ (ระดับสูงและสูงมาก)	ผู้รับผิดชอบ	การติดตาม ประเมินผล (เอกสารที่ เกี่ยวข้อง)
			โอกาส	ผลกระทบ / ความรุนแรง	ระดับ ความเสี่ยง			
1 เพื่อให้สหกรณ์หมุนเวียน เพียงพอในการชำระหนี้สินและ ภาระผูกพันเมื่อถึงกำหนด หรือเมื่อมีความจำเป็นต้องใช้เงิน	1 ไม่มีการจัดทำประมาณการ กระแสเงินสดรับ - จ่าย รายเดือน 2 ประมาณการกระแสเงินสด จ่ายรายเดือนสูงกว่า ประมาณการกระแสเงินสด รับรายเดือน (กรณีสหกรณ์มีการจัดทำ)		1. ไม่มีโอกาสเกิดขึ้น (ทำประมาณการแล้วไม่มี ปัญหากระแสเงินสดจ่ายต่ำกว่ากระแสเงินสด รับรายเดือน) 2. เกิดขึ้น 1 เดือน / ปี หรือเกิดขึ้นน้อยมาก 3. เกิดขึ้น 2 เดือน / ปี หรือเกิดขึ้นปานกลาง 4. เกิดขึ้น 3 เดือน / ปี หรือเกิดขึ้นสูง 5. เกิดขึ้นมากกว่า 3 เดือน/ปี หรือเกิดขึ้นสูงมาก	1. ไม่กระทบเงินทุนหมุนเวียนของสหกรณ์ 2. ประมาณการเงินสดจ่ายต่ำกว่าเงินสดรับ ไม่เกินร้อยละ หรือ บาท 3. ประมาณการเงินสดจ่ายต่ำกว่าเงินสดรับ เกินร้อยละ.....หรือ.....บาท แต่ไม่เกิน ร้อยละ.....หรือ.....บาท 4. ประมาณการเงินสดจ่ายต่ำกว่าเงินสดรับ เกินร้อยละ.....หรือ.....บาท แต่ไม่เกิน ร้อยละ.....หรือ.....บาท 5. ประมาณการเงินสดจ่ายต่ำกว่าเงินสดรับ เกินร้อยละ หรือ บาท		- ยอมรับ - ลด / ควบคุมภายใน - ป้องกัน - คั่นพบ - แก้ไข - ส่งเสริม - โอน / กระจาย - เลิก / เลี่ยง เพื่อการจัดความเสี่ยง ให้ลดลง หรือหมดไป		

ยอมรับได้ ความเสี่ยงจะอยู่ในระดับต่ำมาก
ต่ำ หรือปานกลาง

ยอมรับไม่ได้ ความเสี่ยงจะอยู่ในระดับสูง
และสูงมาก ต้องกำหนดมาตรการเพิ่มเติม

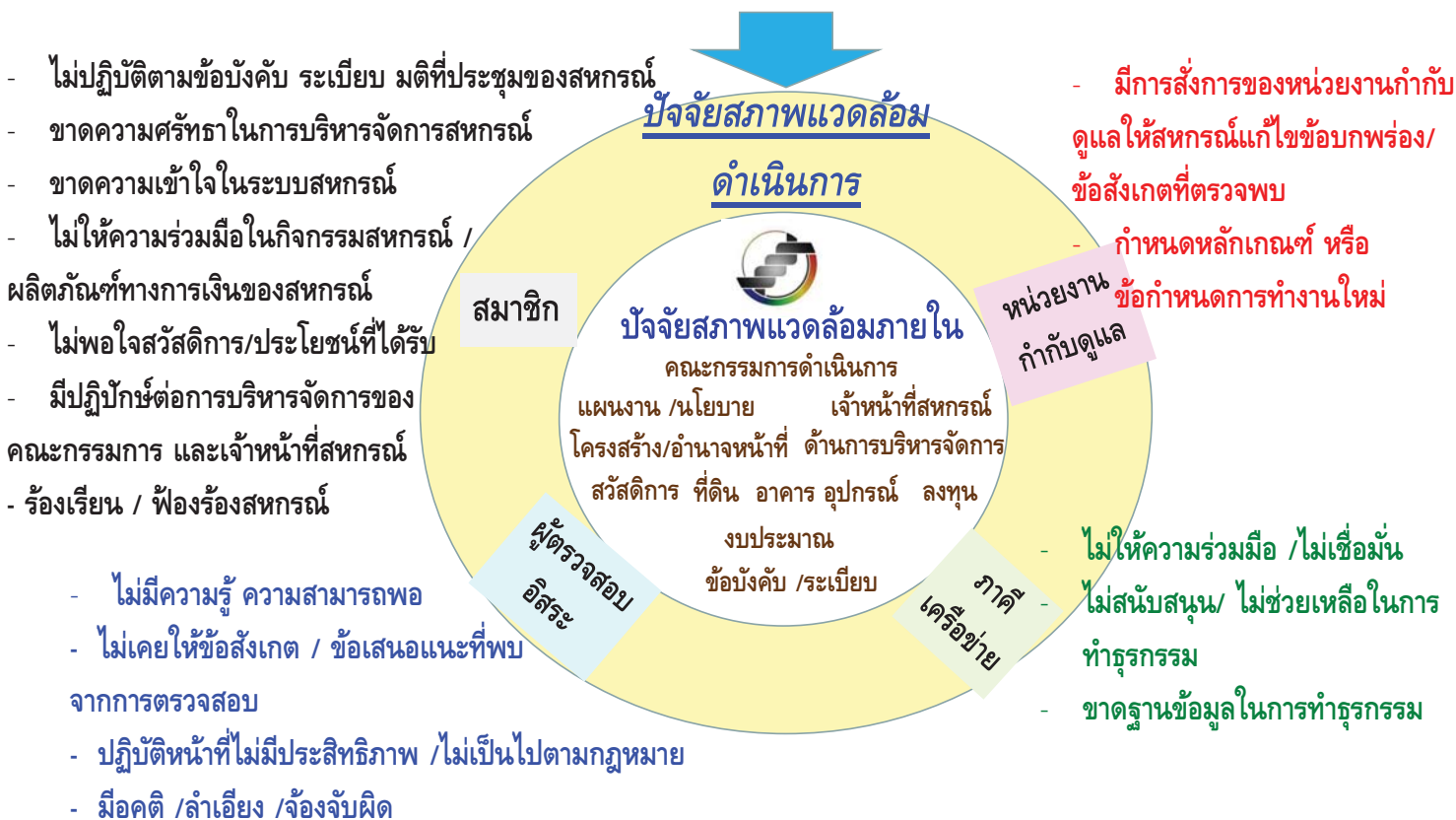
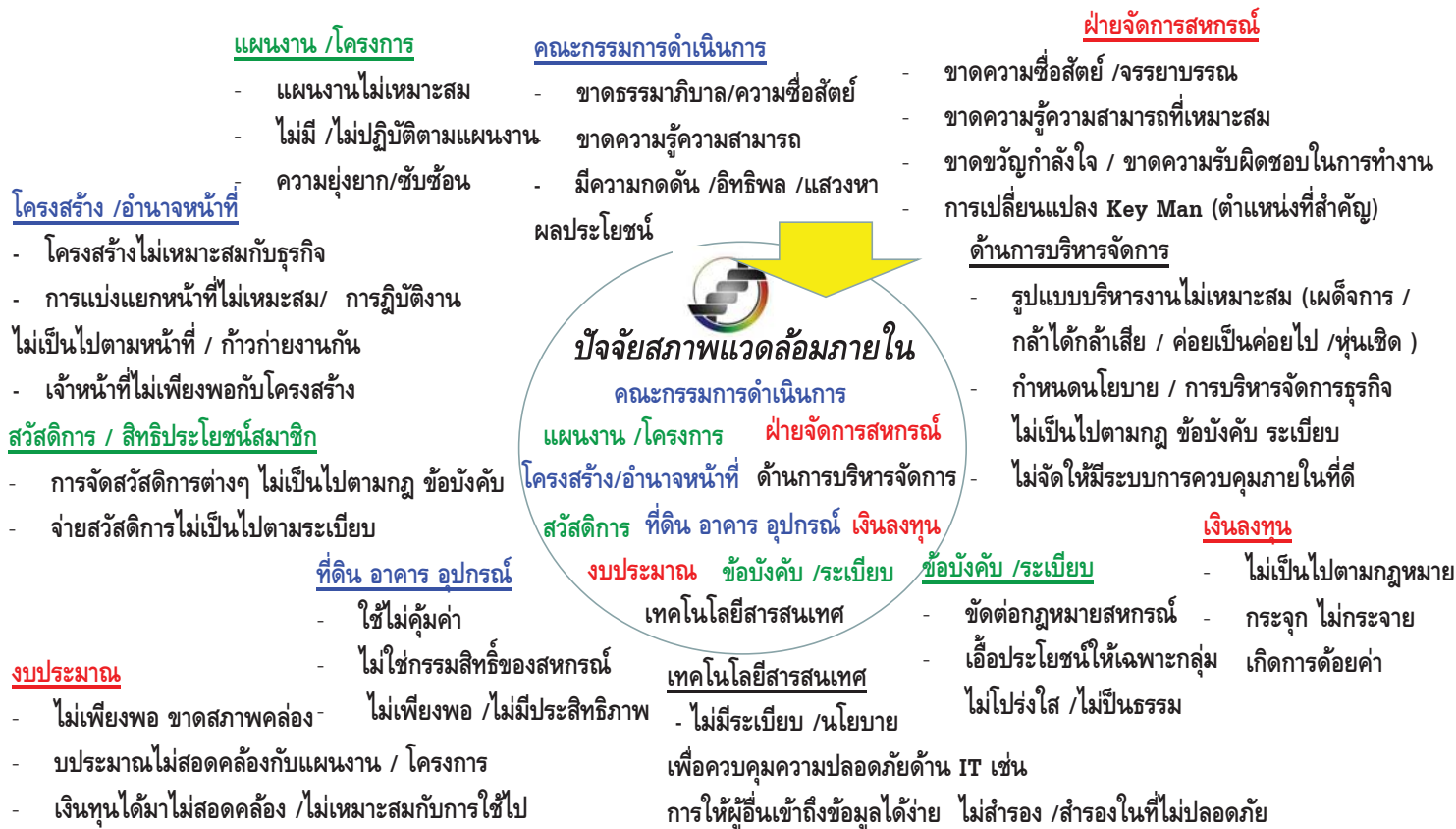
$$\text{ระดับความเสี่ยง} = \text{โอกาส} * (\text{คุณ}) \text{ผลกระทบ}$$

WARNING

1. ความเสี่ยง จากสภาพแวดล้อมภายนอกและภายใน

- ไม่สอดคล้องกับการปฏิบัติของสหกรณ์ในปัจจุบัน (เป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติงาน)

- มีผลให้สหกรณ์ต้องมีการแก้ไขเพิ่มเติมข้อบังคับ ระเบียบของสหกรณ์ เช่น ปบง. PDPA

- IT เปลี่ยนแปลงเร็ว

- เกิดนวัตกรรมใหม่ๆ ใช้ระบบ Online มากขึ้น

- สังคมยุคดิจิทัล Anywhere Anytime Anydevice บริการแบบไร้ขอบเขต

- ภัยคุกคามทางไซเบอร์ (Cyber Threats) การถูกโจมตีคุกคามจากผู้บุกรุกภายนอก เข้า ทำลายหรือสร้างความเสียหายต่อเครือข่ายหรือฐานข้อมูลในระบบเทคโนโลยีสารสนเทศขององค์กร

ปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอก

(ความเสี่ยงแบบเป็นระบบ)

กฎ ระเบียบ คำสั่ง

เศรษฐกิจ

เทคโนโลยี

ภัยพิบัติ
โรคระบาด

สังคม / ทัศนคติ / ความเชื่อ

- ขาดความเชื่อมั่นในระบบสหกรณ์
- มองภาพลักษณ์สหกรณ์ไม่โปร่งใส

การเปลี่ยนแปลงอัตราดอกเบี้ย / ราคาตราสารในตลาด

- ผลกระทบจากอัตราเงินเฟ้อสูงขึ้น อำนาจซื้อลดลง (ส.ค 65 = 7.86%)
- ค่าครองชีพของสูงขึ้น ทำให้สมาชิกมีความเดือดร้อนมากขึ้น
- อัตราดอกเบี้ยนโยบาย
- นโยบายการตลาดของคู่แข่ง

- กระทบการดำเนินธุรกิจปกติของสหกรณ์ เช่น น้ำท่วม โควิด จราจร อาจต้องหยุดให้บริการชั่วคราว / ปิดสำนักงาน หรือเปลี่ยนวิธีให้บริการ สมาชิกขาดรายได้ / รายได้เสริม

2. ความเสี่ยง

จากการวิเคราะห์โครงสร้างงบการเงิน

ผลตอบแทนที่ได้รับ ???

การใช้ไปของเงินทุน	ประเด็นการพิจารณา
ให้กับสมาชิก / สหกรณ์อื่น	- ระยะเวลาชำระคืนเป็นงวด / อาจมี NPL / มีค่าใช้จ่ายการฟ้องร้องดำเนินคดี / มีการตั้งค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ
เงินลงทุนในตลาดหลักทรัพย์	- ได้รับดอกเบี้ยตามอัตราที่กำหนด / รับต้นเงินเมื่อครบกำหนดหรืออาจขายก่อน ถ้าได้กำไรหรือจำเป็น ถ้าหุ้นราคาต่ำกว่าราคาทุน อาจต้องเก็บไว้ก่อนเพื่อไม่ให้ขาดทุน - ตราสารทุน ได้รับปันผลต่อหุ้นตามนโยบายการจ่ายเงินปันผล อาจขายออกเมื่อมีกำไรหรือจำเป็น ถ้าหุ้นราคาต่ำกว่าราคาทุน
เงินลงทุนไม่อยู่ในตลาด ฯ	- ระยะเวลา ถือหุ้นชุมนุมสหกรณ์ / สหประกันชีวิต ได้รับเงินปันผล / มูลค่าหุ้นลดลงถ้าขาดทุนสะสม
เงินฝากสหกรณ์อื่น	- ฝาก - ถอนได้ตลอดเวลา อาจตั้งค่าเผื่อเงินฝากสหกรณ์อื่นสงสัยจะสูญ หากถอนเงินไม่ได้
เงินฝากธนาคาร	- รับดอกเบี้ยตามอัตราที่กำหนด ขึ้นลงได้ตามนโยบายดอกเบี้ย

ต้นทุนการได้มา ???

การได้มาของเงินทุน	ประเด็นการพิจารณา
ทุนเรือนหุ้น	- ระยะเวลา ถอนเมื่อขาดสมาชิกภาพ / ขาดความเชื่อมั่นกับสหกรณ์
เงินรับฝากจากสมาชิก	- พฤติกรรมการฝาก - ถอนของสมาชิก / ไม่มีกำหนดเวลา ถอนได้ตลอดหรือเมื่อครบกำหนด / ผลตอบแทนสูงหรือมีต้นทุนต่ำกว่าสหกรณ์ (เช่น พันธบัตร) หรือเมื่อขาดความเชื่อมั่นกับสหกรณ์
เงินรับฝากจากสหกรณ์อื่น	- มูลค่าสูง อาจถอนเมื่อจำเป็นหรือได้ผลตอบแทนสูงหรือมีต้นทุนต่ำกว่า หรือขาดความ
เงินกู้ยืมจากสหกรณ์ / สถาบันการเงิน	- มีกำหนดการใช้คืนที่แน่นอน โดยเฉพาะระยะสั้น
เงินเบิกเกินบัญชี	- เสริมสภาพคล่องยามฉุกเฉิน

ตัวอย่าง

โครงสร้างทางการเงิน สหกรณ์ออมทรัพย์ มารวย จำกัด

	ปี 2562		ปี 2561	
	บาท	ร้อยละ	บาท	ร้อยละ
สินทรัพย์				
สินทรัพย์หมุนเวียน				
เงินสดและเงินฝากธนาคาร	11,066,779.83	0.29	7,645,927.07	0.21
เงินลงทุนระยะสั้น	351,623,600.00	9.33	75,044,150.00	2.09
เงินให้กู้ยืมระยะสั้น	47,001,728.34	1.25	45,963,408.00	1.28
ดอกเบี้ยเงินให้กู้ค้างรับ	30,052.50	0.00	22,050.75	0.00
สินทรัพย์หมุนเวียนอื่น	42,979,798.71	1.14	40,534,199.08	1.13
รวมสินทรัพย์หมุนเวียน	452,701,959.38	12.01	169,209,734.90	4.72
สินทรัพย์ไม่หมุนเวียน				
เงินลงทุนระยะยาว	3,160,994,719.14	83.86	3,263,865,519.73	91.01
เงินให้กู้ยืมระยะยาว	155,429,425.60	4.12	152,979,489.19	4.27
เครื่องใช้สำนักงาน - สุทธิ	75.00	0.00	1,345.67	0.00
สินทรัพย์ไม่หมุนเวียนอื่น	129,299.63	0.00	114,933.00	0.00
รวมสินทรัพย์ไม่หมุนเวียน	3,316,553,519.37	87.99	3,416,961,287.59	95.28
รวมสินทรัพย์	3,769,255,478.75	100.00	3,586,171,022.49	100.00

	ปี 2562		ปี 2561	
	บาท	ร้อยละ	บาท	ร้อยละ
หนี้สินและทุนของสหกรณ์				
หนี้สินหมุนเวียน				
เงินเบิกเกินบัญชีธนาคารและเงินกู้ยืมระยะสั้น	59,000,000.00	1.57	268,000,000.00	7.47
เงินรับฝาก	1,863,181,759.39	49.43	1,719,983,215.51	47.96
หนี้สินหมุนเวียนอื่น	8,390,831.63	0.22	8,168,621.54	0.23
รวมหนี้สินหมุนเวียน	1,930,572,391.02	51.22	1,996,151,837.05	55.66
หนี้สินไม่หมุนเวียน				
หนี้สินไม่หมุนเวียนอื่น	13,389,106.45	0.36	11,607,075.47	0.32
รวมหนี้สินไม่หมุนเวียน	13,389,106.45	0.36	11,607,075.47	0.32
รวมหนี้สิน	1,943,961,497.47	51.57	2,007,758,912.52	55.99
ทุนของสหกรณ์				
ทุนเรือนหุ้น (มูลค่าหุ้นละ 10.00 บาท) ชำระ	1,345,415,660.00	35.69	1,236,233,500.00	34.47
ทุนสำรอง	118,547,862.71	3.09	105,909,333.49	2.95
ทุนสะสมตามข้อบังคับ ระเบียบและอื่น ๆ	8,865,219.93	0.24	11,749,132.47	0.33
กำไรสุทธิจากเงินลงทุนที่ยังไม่เกิดขึ้น	232,014,523.22	6.16	120,657,051.83	3.36
กำไรสุทธิ	122,650,715.42	3.25	103,863,092.18	2.90
รวมทุนของสหกรณ์	1,825,293,981.28	48.43	1,578,412,109.97	44.01
รวมหนี้สินและทุนของสหกรณ์	3,769,255,478.75	100.00	3,586,171,022.49	100.00

ลงทุน 93.19 % 93.10 %

โครงสร้างทางการเงิน สหกรณ์ออมทรัพย์ ปกป้อง จำกัด

รายการ	ปี 2566	รายการ	ปี 2566
สินทรัพย์ (แหล่งใช้ไป)	ร้อยละ	หนี้สินและทุนของสหกรณ์ (แหล่งได้มา)	ร้อยละ
เงินสดและเงินฝากธนาคาร	0.45	เงินกู้ยืมระยะสั้น	35.37
เงินลงทุนระยะสั้น	1.54	เงินรับฝากจากสมาชิก	30.55
เงินให้กู้ยืมระยะสั้น-สุทธิ	3.01	หนี้สินหมุนเวียนอื่น	0.12
สินทรัพย์หมุนเวียนอื่น	0.02	รวมหนี้สินหมุนเวียน	66.04
รวมสินทรัพย์หมุนเวียน	5.03	เงินกู้ยืมระยะยาว	0.40
เงินฝากขุมนม/สหกรณ์อื่น - ระยะยาว - (สุทธิ)	12.72	สำรองค่าเผื่อนเจ้าหนี้ที่	0.22
เงินลงทุนระยะยาว - สุทธิ	65.75	รวมหนี้สินไม่หมุนเวียน	0.63
เงินให้กู้ยืมระยะยาว	16.50	รวมหนี้สิน	66.67
อุปกรณ์-สุทธิ	0.01	ทุนเรือนหุ้น (มูลค่าหุ้นละ 10.00)	26.82
สินทรัพย์ไม่มีตัวตน -สุทธิ	0.00	ทุนสำรอง	5.38
รวมสินทรัพย์ไม่หมุนเวียน	94.97	ทุนสะสมตามข้อบังคับ ระเบียบและอื่นๆ	0.36
		กำไร(ขาดทุน) จากเงินลงทุนที่ยังไม่	0.46
		กำไรสุทธิประจำปี	0.31
		รวมทุนของสหกรณ์	33.33
รวมสินทรัพย์	100.00	รวมหนี้สินและทุนของสหกรณ์	100.00

ออมทรัพย์ / เครดิต
(เฉพาะกัและรับฝากเงิน)

สหกรณ์.....จำกัด
งบกำไรขาดทุน
สำหรับปีสิ้นสุดวันที่

ธุรกิจสินเชื่อ

ปี 25..... ปี 25.....
บาท % บาท %

รายได้ดอกเบี้ยและผลตอบแทนจากเงินลงทุน

ดอกเบี้ยรับเงินให้กู้
ดอกเบี้ยรับเงินฝาก
ผลตอบแทนจากเงิน

ดอกเบญจรับดูกหนึ่งระหว่างดำเนินคดี
ดอกเบญจรับดูกหนึ่งตามคำพิพากษา
ดอกเบญจรับดูกหนึ่งอื่น

รวมรายได้ดอกเบี้ยและผลตอบแทนจากเงินลงทุน

หัก ค่าใช้จ่ายดอกเบี้ยและเงินลงทุน

ดอกเบี้ยยจ่ายเงินรับฝาก
ดอกเบี้ยยจ่ายเงินกู้ยืม

รวมค่าใช้จ่ายดอกเบี้ยและเงินลงทุน

Figure 1 displays a 4x4 grid of plots showing the effect of the number of iterations (x-axis, 0 to 1000) on the mean squared error (MSE) (y-axis, 0 to 100). The plots are arranged in a 4x4 grid, with the first row showing the highest MSE and the last row showing the lowest MSE. The MSE generally decreases as the number of iterations increases, and the regularization parameter λ has a significant effect on the MSE, with higher values of λ leading to higher MSE.

XXXXXXXXXX	XXXXXXXXXX	XXXXXXXXXXXX	XXXXXXXXXX
XXXXXXXXXX	XXXXXXXXXX	XXXXXXXXXXXX	XXXXXXXXXX
XXXXXXXXXX	XXXXXXXXXX	XXXXXXXXXXXX	XXXXXXXXXX
XXXXXXXXXX	XXXXXXXXXX	XXXXXXXXXXXX	XXXXXXXXXX

ออมทรัพย์ / เครดิต
(เฉพาะกู้และรับฝากเงิน)

งบกำไรขาดทุน (ต่อ)
สำหรับปีสิ้นสุดวันที่

ปี 25..... ปี 25.....
บาท % บาท %

หัก หนี้สงสัยจะสูญและหนี้สูญ

หนึ่งสังขยจะสูญ ถูกหนีไม่ก่อให้เกิดรายได้
หนึ่งสังขยจะสูญ ถูกหนีระหว่างดำเนินคดี
หนึ่งสังขยจะสูญ ถูกหนีตามคำพิพากษา
หนึ่งสังขยจะสูญ ถูกหนีอื่น
หนึ่งสูญ ถูกหนีตามคำพิพากษา
หนึ่งสูญถูกหนีระหว่างดำเนินคดีค้างรับ

รายได้ดอกเบี้ยและผลตอบแทนจากเงินลงทุน - สุทธิ

บวก รายได้อื่น

หัก ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน

เจ้าหน้าที่

ที่ดิน อาคาร อุปกรณ์

สมาชิก

ค่าใช้จ่ายดำเนินงาน

กัมไร (ขาดทุน) สุทธิ

วิเคราะห์ สูง /ต่ำ
เทียบปีก่อน

ปัญหา
การบริหารลูกหนี้ กำไรลดลง
สหกรณ์ต้องติดตาม เร่งรัด
กำกับดูแล

3. ความเสี่ยง

จากจุดอ่อนการควบคุมภายใน

ระเบียบกรมตรวจบัญชีสหกรณ์
ว่าด้วยการสอบบัญชีสหกรณ์ พ.ศ. ๒๕๖๒

รูปแบบการรายงานผลการตรวจสอบบัญชีประจำปี (รายงานยาว)

รายงานผลการตรวจสอบบัญชี
สหกรณ์.....จำกัด
จังหวัด.....
สำหรับปีสิ้นสุด วันที่.....

เสนอ อธิบดีกรมตรวจบัญชีสหกรณ์

ตามที่อธิบดีกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ได้แต่งตั้งให้ข้าพเจ้าเป็นผู้สอบบัญชีสหกรณ์.....จำกัด
สำหรับปีสิ้นสุดวันที่..... นั้น ข้าพเจ้าได้ตรวจสอบงบการเงินประจำปีและแสดงความเห็น
ในรายงานของผู้สอบบัญชี...(ระบุรูปแบบการแสดงความเห็น)...ลงวันที่..... นั้น

ข้าพเจ้าขอรายงานผลการตรวจสอบบัญชี ดังนี้

๑. ข้อสังเกตที่พบจากการตรวจสอบ เกี่ยวกับจุดอ่อนของการควบคุมภายใน

๑.๑ ด้านการบริหารจัดการทั่วไป

๑.๒ ด้านการดำเนินงานธุรกิจ

๒. ผลการวิเคราะห์ความเสี่ยงทางการเงิน

๒.๑ ความเพียงพอของเงินทุน

๒.๒ คุณภาพของสินทรัพย์

๒.๓ ชัดความสามารถในการบริหาร

๒.๔ การทำกำไร

๒.๕ สภาพคล่อง

๒.๖ ผลกระทบของธุรกิจ

๓. การติดตามแก้ไขข้อสังเกต

๓.๑

๓.๒

๔. เรื่องอื่น

การควบคุมภายใน (เอกสารแจก)

การวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงิน
ด้วย CAMELS

กรณีศึกษาการทุจริตที่เกี่ยวข้องกับระบบการควบคุมภายใน

ธนาคารกรุงเทพ ฯ พาณิชย์การ จำกัด (มหาชน) พ.ศ. ๒๕๓๙ โดย จารณี วงศ์ลิ้มปิยะรัตน์

ปัญหาการทุจริตกรณีธนาคารกรุงเทพ ฯ
พาณิชย์การ จำกัด (มหาชน) ปี พ.ศ. ๒๕๓๙

- เหตุจูงใจของการทุจริตตามกรอบแนวคิดสามเหลี่ยมการทุจริต

ปัจจัยด้านโอกาสการทุจริตเกิดจากการใช้อำนาจในตำแหน่งผู้บริหารระดับสูง นายราเกษ สักเสนา อดีตที่ปรึกษา
กรรมการผู้จัดการใหญ่ และนายเกริกเกียรติ ชาลีจันทร์ กรรมการผู้จัดการใหญ่

- จุดอ่อนของระบบการควบคุมภายใน

ข้อบกพร่องของระบบการควบคุมภายในด้านการปล่อยสินเชื่อโดยไม่คำนึงถึงหลักประกันตามเกณฑ์ของธนาคาร
แห่งประเทศไทย รวมถึงการปล่อยกู้โดยมีการประเมินราคาหลักทรัพย์มากเกินไปเกินความเป็นจริง อีกทั้งธนาคาร
กรุงเทพ ฯ พาณิชย์การ จำกัด (มหาชน) ไม่สามารถดำรงเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงได้ตามที่กฎหมายกำหนด

- ปัญหาสินเชื่อด้อยคุณภาพ

การปล่อยสินเชื่อเพื่อการครอบงำกิจการ และการปล่อยสินเชื่อโดยไม่มีหลักทรัพย์ค้ำประกันให้แก่
บริษัทต่างๆ ทั้งในและต่างประเทศ ซึ่งบางแห่งไม่ปรากฏหลักฐานที่ชัดเจนว่ามีการประกอบธุรกิจใดๆ (Paper Company)
ส่งผลให้จำนวนสินเชื่อด้อยคุณภาพเพิ่มสูงขึ้นเป็นจำนวนมากกว่า 6,977 ล้านบาท

- ผลกระทบ

ผลกระทบการขาดสภาพคล่องเนื่องจากประชาชนขาดความเชื่อมั่นในการดำเนินงานของธนาคารกรุงเทพ ฯ
พาณิชย์การ จำกัด (มหาชน) ทำให้ประชาชนพากันถอนเงินจากธนาคารเป็นจำนวนมาก โดยในระยะเวลาเพียง 3-4 วัน
ได้ทำการถอนเงินไปเป็นจำนวนถึง 9,000 ล้านบาท

ปัญหาการขาดสภาพคล่อง (Bank Run) นำไปสู่วิกฤติการเงินทั้งในระดับประเทศและภูมิภาคเอเชีย

ที่มา: วิเคราะห์ข้อมูลจาก ภัทราวรรณ พูลทวีเกียรติ (2539); ณัฐวุฒิ รุ่งวงษ์ (2552); Singleton และคณะ (2006)

ตัวอย่าง

รายงานผล
การตรวจสอบบัญชี
ประจำปี 2566
จาก website สหกรณ์

1. ข้อสังเกตที่พบจากการตรวจสอบ เกี่ยวกับจุดอ่อนของการควบคุมภายใน

จากการตรวจสอบในเรื่องการควบคุมภายในมีข้อสังเกตที่พบ ประกอบด้วย (1) ด้านการบริหารจัดการทั่วไป และ (2) ด้านการดำเนินธุรกิจ ดังนี้

1.1 ด้านการบริหารจัดการทั่วไป

จากการประเมินคุณภาพสหกรณ์ตามหลักเกณฑ์ที่กรมตรวจบัญชีสหกรณ์กำหนดปรากฏว่าสหกรณ์มีชั้นคุณภาพการควบคุมภายในอยู่ในระดับ "ดี" ซึ่งสหกรณ์ควรพัฒนาชั้นคุณภาพการควบคุมภายในสู่ระดับ "ดีมาก" โดยมีการจัดทำแผนระยะสั้น และระยะปานกลาง เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพด้านระบบข้อมูลสารสนเทศและการสื่อสาร และระบบการติดตามและประเมินผล

กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ได้ประกาศถือใช้ ระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์ว่าด้วยการบัญชีของสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร พ.ศ.2563 ซึ่งส่งผลให้สหกรณ์ต้องนำระเบียบดังกล่าวมาถือปฏิบัติ ดังนั้นควรติดตามความคืบหน้าอย่างใกล้ชิดในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติของสหกรณ์ และพิจารณาจัดทำแผนงานในการจัดส่งเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบฝ่ายบัญชีเข้ารับการพัฒนาความรู้เพิ่มเติมเพื่อให้สามารถปฏิบัติตามระเบียบดังกล่าวได้อย่างครบถ้วน

สหกรณ์ต้องบริหารงานอย่างมีธรรมาภิบาล เพื่อให้ผู้ฝากเงินเกิดความเชื่อมั่นโดยคงเงินฝากไว้กับสหกรณ์ และสมาชิกเกิดความเชื่อมั่นไม่ถอนทุนเรือนหุ้น ทั้งนี้ หากเกิดวิกฤตความเชื่อมั่นกรณีเงินรับฝาก และทุนเรือนหุ้น ถูกถอนออกทั้งหมดออกไปจากสหกรณ์ จะทำให้สหกรณ์จะประสบปัญหาสภาพคล่องทันที เนื่องจาก อัตราส่วนสภาพคล่องของสหกรณ์อยู่ที่ร้อยละ 5.30 หมายความว่าสหกรณ์มีเงินสดและเงินฝากธนาคาร เพียงร้อยละ 5.30 ในการจ่ายเงินในกรณีที่มีเหตุการณ์ดังกล่าวเกิดขึ้น

4. ความเสี่ยง

จากผลการตรวจสอบ

ผู้สอบบัญชี ผู้ตรวจสอบกิจการ ผู้ตรวจการสหกรณ์

ผลการตรวจสอบของ 3 ผู้ตรวจสอบ

พระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม

มาตรา 19 ให้ผู้ตรวจการสหกรณ์มีอำนาจหน้าที่ตรวจสอบกิจการและฐานะการเงินของสหกรณ์ตามที่นายทะเบียนสหกรณ์กำหนด เมื่อตรวจสอบแล้วให้เสนอรายงานการตรวจสอบต่อนายทะเบียนสหกรณ์

มาตรา 69 ให้กรมตรวจบัญชีสหกรณ์เป็นผู้สอบบัญชีของสหกรณ์ ...ทั้งนี้ตามระเบียบที่อธิบดีกรมตรวจบัญชีสหกรณ์กำหนด การสอบบัญชานั้นให้ปฏิบัติตามมาตรฐานการสอบบัญชีและตามระเบียบที่อธิบดีกรมตรวจบัญชีสหกรณ์กำหนด

มาตรา 53 ให้สหกรณ์มีผู้ตรวจสอบกิจการ ซึ่งที่ประชุมใหญ่เลือกตั้งจากสมาชิกหรือบุคคลภายนอก เพื่อดำเนินการตรวจสอบกิจการของสหกรณ์แล้วทำรายงานเสนอต่อที่ประชุมใหญ่

ผลการตรวจสอบ ข้อสังเกต และข้อเสนอแนะจากกลุ่มผู้ตรวจสอบ

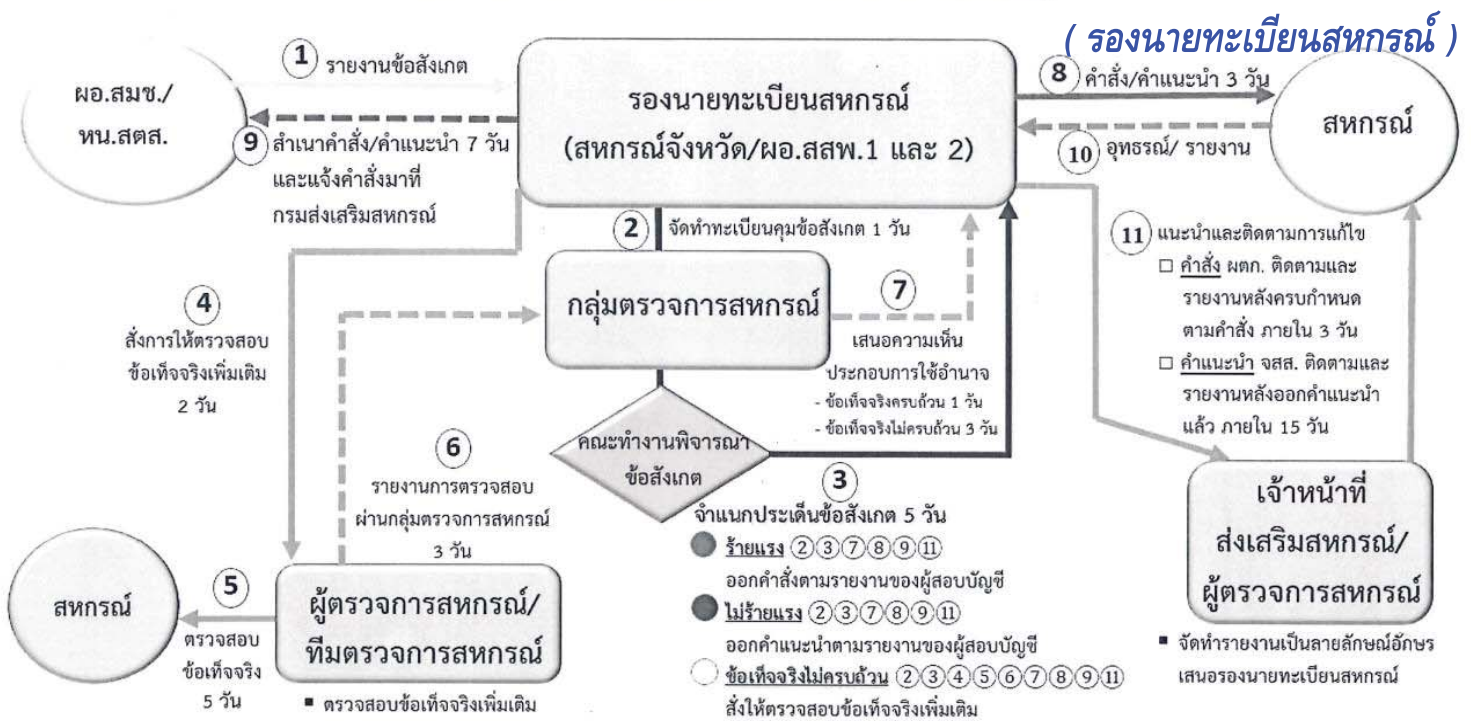
- ผู้สอบบัญชี

- รายงานของผู้สอบบัญชี (แสดงความเห็นต่องบการเงินของสหกรณ์)
- รายงานผลการตรวจสอบบัญชี (ข้อสังเกตที่พบจากการตรวจสอบเกี่ยวกับจุดอ่อนจากการควบคุมภายใน และผลการวิเคราะห์ความเสี่ยงทางการเงิน
- ผลการจัดชั้นคุณภาพการควบคุมภายในตามแบบกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ : **ดีมาก ดี พอใช้** ต้องปรับปรุง

- **ผู้ตรวจการสหกรณ์ (รองนายทะเบียนสหกรณ์)** การแจ้งข้อสังเกต / การสั่งการให้สหกรณ์แก้ไขข้อบกพร่อง / แจ้งผลการจัดมาตรฐานสหกรณ์ : **ผ่าน / ไม่ผ่าน**)

- **ผู้ตรวจสอบกิจการ** (รายงานการตรวจสอบกิจการประจำปี ประจำเดือน หรือกรณีเร่งด่วน / ข้อสังเกต และข้อเสนอแนะจากการตรวจสอบ รวมถึงการติดตามการแก้ไขของสหกรณ์)

ผังแสดงการจัดการข้อสังเกตที่ตรวจพบจากการสอบบัญชี 2. ผู้ตรวจการสหกรณ์

หนังสือแนะนำให้สหกรณ์แก้ไขตามข้อสังเกตที่ตรวจพบจากการสอบบัญชีสหกรณ์

ที่/.....

สำนักงานสหกรณ์จังหวัด.....
เลขที่.....

วันที่.....

เรื่อง แนะนำให้สหกรณ์แก้ไขตามข้อสังเกตที่ตรวจพบจากการสอบบัญชี

เรียน ประธานกรรมการสหกรณ์.....

ด้วยได้รับรายงานข้อสังเกตที่ตรวจพบจากการสอบบัญชีของสหกรณ์.....จำกัด
ซึ่งผู้สอบบัญชีได้เข้าตรวจสอบบัญชี ระหว่างวันที่.....พบว่า

นายทะเบียนสหกรณ์พิจารณาแล้วเห็นว่า หากไม่ดำเนินการแก้ไขตามข้อสังเกตที่ตรวจพบ
จากการสอบบัญชีอาจทำให้สหกรณ์เกิดข้อบกพร่องหรืออาจจะทำให้สหกรณ์ได้รับความเสียหาย
ฉะนั้น อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๖(๑) แห่งพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. ๒๕๔๒ ประกอบกับคำสั่ง
นายทะเบียนสหกรณ์ ที่ ๒ และคำสั่งนายทะเบียนสหกรณ์ ที่ ๓
จึงแนะนำให้คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์.....จำกัด ดำเนินการแก้ไขตามข้อสังเกตที่ตรวจพบจากการ
ตรวจสอบบัญชี ดังนี้

ทั้งนี้ เมื่อสหกรณ์ได้ดำเนินการแก้ไขตามข้อสังเกตที่ตรวจพบจากการสอบบัญชีแล้ว
ขอให้รายงานผลการแก้ไขดังกล่าว ให้สำนักงาน..... ๕ และสำนักงาน..... ๖ ทราบด้วย

คำสั่งเพิกถอนมติที่ประชุมตามกฎหมายสหกรณ์ มาตรา 20

รายงานของผู้สอบบัญชีสหกรณ์

คำสั่งรอนายทะเบียนสหกรณ์

ที่/.....

เรื่อง เพิกถอนมติที่ประชุม..... ①

ด้วยได้รับรายงานจากผู้สอบบัญชีว่า สหกรณ์.....จำกัด
โดยที่ประชุม..... ① เมื่อวันที่.....ระเบียบวาระที่.....
ได้มีมติ..... ②

รอนายทะเบียนสหกรณ์พิจารณาแล้วเห็นว่า..... ③
ดังนั้น มติที่ประชุมดังกล่าวจึงเป็นการฝ่าฝืน..... ④

ฉะนั้น อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๒๐ แห่งพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. ๒๕๔๒
ประกอบคำสั่งนายทะเบียนสหกรณ์ ที่..... ⑤จึงเพิกถอนมติที่ประชุม..... ①
ของสหกรณ์.....จำกัด เมื่อวันที่.....เดือน.....พ.ศ.ระเบียบวาระที่.....

ทั้งนี้ หากท่านประสงค์อุทธรณ์หรือโต้แย้งคำสั่งนี้ ให้ยื่นอุทธรณ์หรือโต้แย้งคำสั่งดังกล่าวต่อ
คณะกรรมการพัฒนาการสหกรณ์แห่งชาติได้ ภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันที่ได้รับทราบคำสั่งนี้

คำสั่งเพิกถอนมติที่ประชุมตามกฎหมายสหกรณ์ มาตรา 20

รายงานของผู้ตรวจการสหกรณ์

คำสั่งรอนายทะเบียนสหกรณ์

ที่/.....

เรื่อง เพิกถอนมติที่ประชุม..... ①

ด้วยได้รับรายงานจากผู้ตรวจการสหกรณ์ว่า สหกรณ์.....จำกัด
โดยที่ประชุม..... ① เมื่อวันที่.....ระเบียบวาระที่.....
ได้มีมติ..... ②

รอนายทะเบียนสหกรณ์พิจารณาแล้วเห็นว่า..... ③
ดังนั้น มติที่ประชุมดังกล่าวจึงเป็นการฝ่าฝืน..... ④

ฉะนั้น อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๒๐ แห่งพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. ๒๕๔๒
ประกอบคำสั่งนายทะเบียนสหกรณ์ ที่..... ⑤จึงเพิกถอนมติที่ประชุม..... ①
ของสหกรณ์.....จำกัด เมื่อวันที่.....เดือน.....พ.ศ.ระเบียบวาระที่.....

ทั้งนี้ หากท่านประสงค์อุทธรณ์หรือโต้แย้งคำสั่งนี้ ให้ยื่นอุทธรณ์หรือโต้แย้งคำสั่งดังกล่าวต่อ
คณะกรรมการพัฒนาการสหกรณ์แห่งชาติได้ ภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันที่ได้รับทราบคำสั่งนี้

คำสั่งให้สหกรณ์แก้ไขข้อบกพร่องตามกฎหมายสหกรณ์ มาตรา 22 (1)

รายงานผลของผู้สอบบัญชีสหกรณ์

คำสั่งนายทะเบียนสหกรณ์

ที่...../.....

เรื่อง ให้คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์แก้ไขข้อบกพร่อง

ด้วยได้รับรายงานข้อสังเกตที่ตรวจพบจากการสอบบัญชีของสหกรณ์.....จำกัด
ซึ่งผู้สอบบัญชีได้เข้าทำการตรวจสอบ ระหว่างวันที่.....พบว่า สหกรณ์
มีข้อบกพร่องเกี่ยวกับกิจการและฐานะการเงิน ดังนี้
..... ①

ฉะนั้น อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๒๒ (๑) แห่งพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. ๒๕๔๒
ประกอบกับคำสั่งนายทะเบียนสหกรณ์ ที่..... ②และคำสั่งนายทะเบียนสหกรณ์
ที่..... ③จึงให้คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์.....จำกัด
ดำเนินการแก้ไขข้อบกพร่องตามวิธีการและระยะเวลาที่กำหนด ดังนี้
..... ④

หากท่านประสงค์จะอุทธรณ์หรือโต้แย้งคำสั่งนี้ ให้ยื่นอุทธรณ์หรือโต้แย้งคำสั่งต่อคณะกรรมการ
พัฒนาการสหกรณ์แห่งชาติได้ ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับทราบคำสั่ง

อนึ่ง การไม่แก้ไขข้อบกพร่องดังกล่าวข้างต้น อาจถูกพิจารณาดำเนินการตามมาตรา ๒๒ (๒) - (๔)
หรือตามมาตรา ๑๓๓ แห่งพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. ๒๕๔๒

คำสั่งให้สหกรณ์แก้ไขข้อบกพร่องตามกฎหมายสหกรณ์ มาตรา 22 (1)

รายงานผลของผู้ตรวจการสหกรณ์

คำสั่งนายทะเบียนสหกรณ์

ที่...../.....

เรื่อง ให้คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์แก้ไขข้อบกพร่อง

ด้วยได้รับรายงานผลตรวจสอบกิจการและฐานะการเงินของสหกรณ์.....จำกัด
ซึ่งผู้ตรวจการสหกรณ์ได้เข้าทำการตรวจสอบ ระหว่างวันที่.....พบว่า สหกรณ์
มีข้อบกพร่องเกี่ยวกับกิจการและฐานะการเงิน ดังนี้
..... ①

ฉะนั้น อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๒๒ (๑) แห่งพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. ๒๕๔๒
ประกอบกับคำสั่งนายทะเบียนสหกรณ์ ที่..... ②และคำสั่งนายทะเบียนสหกรณ์
ที่..... ③จึงให้คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์.....จำกัด
ดำเนินการแก้ไขข้อบกพร่องตามวิธีการและระยะเวลาที่กำหนด ดังนี้
..... ④

หากท่านประสงค์จะอุทธรณ์หรือโต้แย้งคำสั่งนี้ ให้ยื่นอุทธรณ์หรือโต้แย้งคำสั่งต่อคณะกรรมการ
พัฒนาการสหกรณ์แห่งชาติได้ ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับทราบคำสั่ง

อนึ่ง การไม่แก้ไขข้อบกพร่องดังกล่าวข้างต้น อาจถูกพิจารณาดำเนินการตามมาตรา ๒๒ (๒) - (๔)
หรือตามมาตรา ๑๓๓ แห่งพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. ๒๕๔๒

3. ผู้ตรวจสอบกิจการสหกรณ์

ข้อสังเกตที่ได้จากการตรวจสอบและข้อเสนอแนะด้านการบริหารทั่วไป

1) ขอให้สหกรณ์จัดทำทะเบียนคุมรหัสผู้ใช้งานของผู้มีอำนาจอนุมัติการถอนเงินออกจากบัญชีผ่านระบบ KTB Corporate ของคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์แต่ละชุด ทั้งชุดคณะกรรมการในอดีตที่ผ่านมาและปัจจุบัน โดยจัดเก็บทะเบียนคุมไว้ที่สำนักงานสหกรณ์ตลอดไป เพื่อให้เป็นไปตามหลักการควบคุมภายในด้านเงินฝากธนาคาร สหกรณ์ดำเนินการเรียบร้อยแล้ว

2) การเข้าถึงระบบสารสนเทศของสหกรณ์ในระดับ Admin ทุกระบบ ขอให้สหกรณ์ทบทวนสิทธิการเข้าถึงและยกเลิกสิทธิการเข้าถึงระบบของ Admin คนเก่าที่เกษียณ พร้อมทั้งมอบหมายหน้าที่ให้ Admin คนใหม่ได้แก่ นางสาวรัตติยากร

ข้อสังเกตด้านการเงิน

4) ตรวจพบใบเสร็จรับเงินที่พิมพ์ออกจากระบบสามารถพิมพ์วันที่ย้อนหลังได้ ทำให้การ Running ใบเสร็จรับเงินไม่เรียงลำดับตามวัน ประเมินความเสี่ยงของระบบสารสนเทศได้ว่า อาจทำให้เกิดการบันทึกรายการไม่เป็นปัจจุบันได้ สหกรณ์ได้ดำเนินการจัดการความบกพร่องของระบบดังกล่าวโดยติดต่อให้ผู้ดูแลโปรแกรมเข้ามาดำเนินการแก้ไข ณ สำนักงานสหกรณ์ และอบรมทบทวนการใช้โปรแกรมให้กับเจ้าหน้าที่สหกรณ์เรียบร้อยแล้ว

สรุปข้อสังเกตที่ได้จากการตรวจสอบและข้อเสนอแนะด้านสินเชื่อ

1) ตรวจพบเช็คและเอกสารการจ่ายเช็คเป็นชื่อบุคคลอื่นที่ไม่ใช่สมาชิกผู้กู้ และไม่พบคำอธิบายรายการจ่ายเช็คให้สมาชิกเงินกู้เพื่อชำระให้บุคคลอื่นในเอกสารการจ่ายเช็ค ที่ใช้ประกอบการบันทึกบัญชี จึงได้สอบถามกับเอกสารการจ่ายเช็ค จำนวนผลรวมยอดจ่ายเงินกู้ทุกรายการยืนยันเป็นรายการจ่ายเพื่อเงินกู้ของสมาชิกจริง จึงเสนอแนะให้สหกรณ์ควบคุมกำกับให้สมาชิกผู้กู้ระบุเหตุผลการกู้ยืมไว้ในสัญญาให้ครบถ้วน รวมทั้งบันทึกเหตุการณ์การกู้ยืมดังกล่าวไว้ในรายงานคำอธิบายรายการจ่ายเช็คให้ถูกต้องตรงกัน ในกรณีที่สมาชิกทำสัญญากู้เงินกับสหกรณ์เพื่อชำระหนี้ให้บุคคลอื่น

ข้อสังเกตที่ได้จากการตรวจสอบและข้อเสนอแนะด้านการลงทุน

1) เงินที่ฝากไว้กับสหกรณ์ออมทรัพย์ที่อยู่ต่างจังหวัด แนะนำให้สหกรณ์ส่งตัวแทนเดินทางไป ณ สถานที่ตั้งสำนักงานตามแต่โอกาส เช่น เอาสมุดเงินฝากไปปรับยอดดอกเบี้ยรับตามงวดเวลาด้วยตัวของคณะกรรมการหรือเจ้าหน้าที่สหกรณ์เอง ทั้งนี้เพื่อเป็นการสร้างความเชื่อมั่นในแหล่งเงินทุนให้กับสมาชิกอีกทางหนึ่ง

2) จากการติดตามการดำเนินงานของสหกรณ์ด้านเงินลงทุน พบว่าสหกรณ์มีการเคลื่อนไหวเงินลงทุนรวดเร็วและคล่องตัว มีขั้นตอนการพิจารณาเป็นวาระนำเสนอในที่ประชุมคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ประจำเดือน เมื่อเห็นชอบก็จะนำสู่ที่ประชุมของคณะอนุกรรมการการลงทุน ที่ประชุมของคณะอนุกรรมการบริหารความเสี่ยงตามลำดับ เมื่อทั้งสองคณะมีมติพิจารณาเห็นชอบ ก็จะนำเข้าวาระการประชุมคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ประจำเดือนถัดไปเพื่อพิจารณาอนุมัติอีกครั้งหนึ่ง

สรุปข้อสังเกตที่ได้จากการตรวจสอบและข้อเสนอแนะด้านเงินรับฝาก

1) ตรวจพบสมาชิกโอนเงินนำฝากต่อเดือนเกินกว่าที่สหกรณ์กำหนด เป็นจำนวนเงิน 200,000 บาท และสหกรณ์ไม่ได้โอนเงินคืนกลับไปให้สมาชิกภายในเดือนนั้น จากการสอบถามเป็นความประสงค์ของสมาชิกที่ต้องการขอฝากไว้ที่สหกรณ์เพื่อนำฝากเข้าบัญชีในเดือนถัดไป สหกรณ์จึงบันทึกบัญชีไว้ในบัญชีเงินรอนำฝากทางด้านหนี้สิน และออกใบเสร็จรับเงินให้สมาชิกไว้เป็นหลักฐาน ในเหตุการณ์นี้หากสมาชิกฝากเงินเกินกว่ากำหนดสหกรณ์ต้องติดต่อให้สมาชิกรับเงินคืนกลับไปภายในเดือนเท่านั้น เพื่อให้ถูกต้องตามประกาศของสหกรณ์ และไม่ควรให้บัญชีเงินรอนำฝากแสดงยอดค้างข้ามเดือนเว้นแต่เหตุเกิดขึ้นในวันสุดท้ายของเดือนนั้นพอดี เนื่องจากการทำธุรกรรมดังกล่าวนี้ไม่ใช่หนี้สินที่เกิดจากการดำเนินการของสหกรณ์

สรุปข้อสังเกตที่ได้จากการตรวจสอบและข้อเสนอแนะด้านทุนสำรองและทุนสะสมต่าง ๆ

2) ทุนสวัสดิการเพื่อสมาชิก ในระหว่างปีได้มีการใช้เต็มวงเงินที่จัดสรรงบประมาณประจำปีไว้ ทำให้ทุนสวัสดิการที่ตั้งงบประมาณประจำปีไว้ไม่พอจ่าย สหกรณ์จึงต้องตั้งเป็นค่าใช้จ่ายบัญชีค่าทุนสวัสดิการเพื่อสมาชิก เนื่องจากในระหว่างปี มีสมาชิกสหกรณ์ลาออกรายการโดยไม่ได้คาดหมายไว้ 5 ราย เป็นเงิน 100,000.00 บาท มีสมาชิกเสียชีวิต 1 ราย เป็นเงิน 36,000.00 บาท เจ้าหน้าที่บัญชีได้แจ้งในที่ประชุมคณะกรรมการดำเนินการ ครั้งที่ 10 วันที่ 20 ก.ย. 66 วาระที่ 5.9.8 ที่ประชุมมีมติอนุมัติ เห็นชอบให้นำทุนสวัสดิการเพื่อสมาชิมาตัดจ่ายเป็นค่าใช้จ่าย และชี้แจงให้สมาชิกรับทราบในวันประชุมใหญ่

5. ความเสี่ยง จากข้อร้องเรียน / การถูกดำเนินคดี

สัญญาณเตือนจาก...เรื่องร้องเรียน / การถูกฟ้องดำเนินคดี

กฎกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ : หมวด 4 การกำกับดูแลด้านธรรมาภิบาลของสหกรณ์
ข้อ 14 ในการประชุมใหญ่ นอกจากเรื่องแจ้งให้ที่ประชุมใหญ่ทราบเป็นปกติแล้ว สหกรณ์ต้องแจ้งให้ที่ประชุมใหญ่ทราบในเรื่อง ดังต่อไปนี้

(2) ข้อมูลการถูกร้องทุกข์กล่าวโทษ การถูกดำเนินคดี การถูกร้องเรียนและถูกลงโทษของสหกรณ์ในรอบปีบัญชีที่ผ่านมา พร้อมทั้งแผนหรือแนวทางการป้องกันไม่ให้ถูกร้องทุกข์กล่าวโทษ ถูกดำเนินคดี ถูกร้องเรียนและถูกลงโทษในเรื่องดังกล่าวอีก

ต้องให้ความสำคัญ ต้องพิสูจน์ข้อเท็จจริงอย่างเร่งด่วน
ต้องชี้แจงทำความเข้าใจกับสมาชิก ภาคีเครือข่าย และผู้เกี่ยวข้อง
เพื่อมิให้เกิดวิกฤติศรัทธาต่อการบริหารจัดการของสหกรณ์

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ กรมส่งเสริมสหกรณ์ สำนักงานทะเบียนและกฎหมาย

ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ : cpd_rlo@cpd.go.th

ที่ กษ ๑๑๕/ ๓ ๕ ๙ ๓

วันที่ ๘ มิถุนายน ๒๕๖๔

เรื่อง แนวทางการแนะนำสหกรณ์ออมทรัพย์และสหกรณ์เครดิตยูเนี่ยนจัดให้มีช่องทางให้สมาชิกสามารถแจ้งปัญหาหรือข้อร้องเรียนได้อย่างสะดวก

เรียน สหกรณ์จังหวัดทุกจังหวัด ผู้อำนวยการสำนักงานส่งเสริมสหกรณ์กรุงเทพมหานคร พื้นที่ ๑ - ๒

ด้วยกฎกระทรวงการดำเนินงานและกำกับดูแลสหกรณ์ออมทรัพย์และสหกรณ์เครดิตยูเนี่ยน พ.ศ. ๒๕๖๔ ได้มีผลบังคับใช้ในวันที่ ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔ โดยหมวด ๔ ข้อ ๑๙ กำหนดให้สหกรณ์ต้องจัดให้มีช่องทางให้สมาชิกสามารถแจ้งปัญหาหรือข้อร้องเรียนได้อย่างสะดวก โดยต้องแจ้งให้สมาชิกทราบถึงช่องทางวิธีการแจ้งปัญหาหรือข้อร้องเรียน และระยะเวลาในการพิจารณาปัญหาหรือข้อร้องเรียนนั้น รวมทั้งจัดให้มีระบบการติดตามความคืบหน้าและแจ้งความคืบหน้าในการแก้ไขปัญหาหรือข้อร้องเรียนให้ผู้ร้องเรียนทราบเป็นระยะ ซึ่งการแก้ไขปัญหาและข้อร้องเรียนต้องดำเนินการด้วยความเป็นธรรมโดยพิจารณาข้อเท็จจริงและพฤติการณ์แวดล้อมในแต่ละกรณี รวมทั้งเหตุปัจจัยทั้งหมดด้วย

(ร่าง)

ระเบียบสหกรณ์ จำกัด

ว่าด้วยการตรวจสอบและแก้ไขปัญหาหรือข้อร้องเรียนของสมาชิก

พ.ศ.

อาศัยอำนาจตามความในข้อบังคับของสหกรณ์ ข้อ และข้อ

ที่ประชุมคณะกรรมการดำเนินการ ชุดที่ ครั้งที่ วันที่

ได้กำหนดระเบียบว่าด้วยการตรวจสอบและแก้ไขปัญหาหรือข้อร้องเรียนของสหกรณ์ ดังต่อไปนี้

ข้อ 1 ระเบียบนี้เรียกว่า “ระเบียบสหกรณ์ จำกัด”

ว่าด้วยการตรวจสอบและแก้ไขปัญหาหรือข้อร้องเรียนของสหกรณ์ พ.ศ.

ข้อ 2 ระเบียบนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันที่ พ.ศ. เป็นต้นไป

ข้อ 3 ในระเบียบนี้

“สหกรณ์” หมายถึง สหกรณ์ จำกัด

“จำกัด” หมายถึง จำกัด

“จำกัด” หมายถึง จำกัด

“จำกัด” หมายถึง จำกัด

“จำกัด” หมายถึง จำกัด

“จำกัด” หมายถึง จำกัด

“จำกัด” หมายถึง จำกัด

“จำกัด” หมายถึง จำกัด

“จำกัด” หมายถึง จำกัด

“จำกัด” หมายถึง จำกัด

“จำกัด” หมายถึง จำกัด

“จำกัด” หมายถึง จำกัด

“จำกัด” หมายถึง จำกัด

“จำกัด” หมายถึง จำกัด

“จำกัด” หมายถึง จำกัด

6. ความเสี่ยง จากบุคลากรทุจริต / บกพร่อง

พฤติกรรมที่น่าจับตามองของพนักงาน (ยังไม่สามารถชี้ชัดได้ว่าทุจริต)

- ขอยืมเงินจากเพื่อนร่วมงานเป็นประจำ / ติดการพนัน online
- เป็นหัวหน้าวงแชร์ / ใช้จ่ายฟุ่มเฟือยเกินฐานะ / ถูกทวงถามหนี้ จากบุคคลต่างๆ รอบทิศ
- ไม่ยอมใช้สิทธิการลาหยุดพักผ่อนประจำปี / ชอบทำงานช่วงเลิกงาน หรือในวันหยุด
- จัดเก็บสมุดเงินฝาก หนังสือกู้เงินของสมาชิกไว้
- แสดงความหงุดหงิดไม่พอใจ เมื่อถูกสอบถาม / ถูกดำเนินคดี หรือก่อคดีเป็นหนี้บุคคลภายนอก
- เทียวกลางคืน ดื่มสุราเป็นประจำ
- มีหลายบ้านและประสบปัญหาด้านครอบครัว / ความเจ็บป่วยของตนเองหรือบุคคลในครอบครัว
- เลี่ยงบุคคลต่างๆ มากเกินเหตุ โดยเฉพาะการเลี้ยงดูเจ้าหน้าที่ ภายในสหกรณ์ด้วยตนเอง
- ให้การช่วยเหลือด้านการเงินแก่เจ้าหน้าที่สหกรณ์ และคณะกรรมการเป็นประจำจนเป็นที่เกรงใจ
- ทำหน้าที่พนักงานบัญชีด้วย หรือเข้ามาช่วยทำบัญชีประจำเวลาเจ้าหน้าที่ไม่อยู่

ความเสี่ยงของสหกรณ์ และการบริหารจัดการที่สำคัญ

หมวด ๒

อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ
และคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของกรรมการและผู้จัดการ

บังคับสหกรณ์
ขนาดใหญ่

ข้อ ๕ นอกจากอำนาจหน้าที่ตามมาตรา ๕๑ และมาตรา ๕๑/๑ ให้คณะกรรมการ
ของสหกรณ์ขนาดใหญ่มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้ด้วย

(๓) จัดให้มีนโยบายและกระบวนการบริหารความเสี่ยงด้านต่าง ๆ ของสหกรณ์ โดยอย่างน้อย
จะต้องครอบคลุมถึงความเสี่ยงด้านสินเชื่อการลงทุน สภาพคล่อง และปฏิบัติการ รวมทั้งจัดให้มี
การทบทวนนโยบายและกระบวนการบริหารความเสี่ยงอย่างสม่ำเสมอ พร้อมทั้งรายงานผลการดำเนินการ
ดังกล่าวให้ที่ประชุมใหญ่ทราบ

สถาบันการเงิน
คือ ด้านเครดิต

- เสี่ยงผิดนัดการจ่ายเงินทุนคืน / ดอกเบี้ย (สถาบันการเงิน : เครดิต)
- เสี่ยงจากราคามูลค่ายุติธรรมต่ำกว่าราคาทุน / ทุนดัดจำหน่าย (ตลาด)

ระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์ ว่าด้วยการรับจดทะเบียนข้อบังคับ
เกี่ยวกับ **คณะกรรมการบริหารความเสี่ยง** และคณะกรรมการการลงทุน พ.ศ. 2564

บังคับสหกรณ์
ขนาดใหญ่

(2) อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการบริหารความเสี่ยงและคณะกรรมการการลงทุน

(2.1) **คณะกรรมการบริหารความเสี่ยง** มีอำนาจหน้าที่ในการ

- ศึกษา วิเคราะห์ และกำหนดนโยบาย กระบวนการบริหารความเสี่ยง ประกอบด้วยด้าน
สินเชื่อ การลงทุน สภาพคล่อง ปฏิบัติการและด้านอื่น ๆ ให้สอดคล้องกับกลยุทธ์ของสหกรณ์
- **กำกับดูแล**เรื่องธรรมาภิบาล **ประเมินผล** ติดตาม ทบทวนความเพียงพอ ของนโยบาย
เกี่ยวกับการบริหารความเสี่ยงเพื่อให้กระบวนการบริหารความเสี่ยงมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล
และอำนาจหน้าที่อื่น ๆ ที่ข้อบังคับกำหนด และตามที่คณะกรรมการดำเนินการมอบหมาย

สหกรณ์ขนาดใหญ่ (สินทรัพย์ 5,000 ล้านบาทขึ้นไป)

มีการแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารความเสี่ยงหรือไม่ ? *(ไม่เข้าคณะอนุฯ ลงทุน)*
คณะกรรมการมีอำนาจหน้าที่ตามที่กำหนดไว้ในข้อบังคับหรือไม่ ?

ประกาศนายทะเบียนสหกรณ์
ง รายชื่อสหกรณ์ขนาดใหญ่

มีการจัดทำนโยบายและกระบวนการการบริหารความเสี่ยงหรือไม่ ?
อย่างน้อย ครอบคลุม 4 ด้าน ด้านสินเชื่อ การลงทุน สภาพคล่อง ปฏิบัติการ

ราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. ๒๕๔๒ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติสหกรณ์
๑๘๗/๒ (๑) และมาตรา ๑๐๕ วรรคสาม ได้กำหนดให้มีการออกกฎกระทรวงการ
รณอ้อมทรัพย์และสหกรณ์เครดิตยูเนียน กำหนดให้สหกรณ์แบ่งเป็นสองขนาด
กรณขนาดเล็ก

คณะกรรมการดำเนินการมีการนำเสนอรายงานและกระบวนการบริหารความเสี่ยง ให้ที่ประชุมใหญ่ทราบหรือไม่ ?

ดงนน เพื่อที่สามารถกำหนดการดำเนินงานและการกำกับ ดูแล สหกรณ์และชุมนุมสหกรณ์
งประโยชน์สหกรณ์โดยให้สหกรณ์ได้จัดตั้งเป็นสมาคมสหกรณ์ด้วยสหกรณ์ได้จัดตั้งเป็นสมาคมตามขนาด
ะกำกับดูแล
สหกรณ์ซึ่งมี

นายทะเบียนสหกรณ์จึงประกาศให้สหกรณ์ขนาดใหญ่ที่มีรายชื่อแนบท้ายประกาศนี้ ปฏิบัติ

มีการกำกับดูแลเรื่องธรรมาภิบาล ทบทวนนโยบายและกระบวนการบริหารความเสี่ยงอย่างสม่ำเสมอหรือไม่ ?

มีการรายงานผลการดำเนินงานการบริหารความเสี่ยงให้ที่ประชุมใหญ่ทราบหรือไม่ ?

ความเสี่ยงด้านกลยุทธ์ (Strategic Risk)

กลยุทธ์ หมายถึงการวางแผนงานสู่การปฏิบัติเพื่อบรรลุเป้าหมายภายใต้การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมที่เหมาะสมหรือการวิเคราะห์เชิงกลยุทธ์ Swot analysis ในกรอบระยะเวลาที่ต้องการ ทั้งนี้เพื่อประกอบการวางแผนในการใช้วิธีการและทรัพยากรเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย

ความเสี่ยงด้านกลยุทธ์ เป็นความเสี่ยงที่เกิดจากการที่สหกรณ์กำหนดแผนกลยุทธ์ แผนการดำเนินงาน และการนำไปปฏิบัติในกรอบระยะเวลาดำหนด **ไม่เหมาะสม หรือไม่สอดคล้องกับปัจจัยภายในและสภาพแวดล้อมภายนอก** หรือไม่ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์ จนอาจส่งผลกระทบต่อการบรรลุวิสัยทัศน์ และเป้าหมายขององค์กร รวมถึง รายได้ ทุนดำเนินงาน หรือการดำรงอยู่ของสหกรณ์ ทั้งนี้ สหกรณ์สามารถพิจารณาแนวโน้มความเสี่ยงด้านกลยุทธ์ได้จากการเปลี่ยนแปลงของปัจจัยภายนอกและปัจจัยภายในของสหกรณ์ ว่ามีโอกาที่จะเกิดขึ้น (Likelihood) และส่งผลกระทบ (Impact) อย่างมีสาระสำคัญต่อการดำเนินงานตามแผนกลยุทธ์ /แผนธุรกิจ (ถ้ามี) เพียงใด

ปัจจัยเสี่ยงด้านกลยุทธ์

1. ไม่มีการจัดทำแผนกลยุทธ์ที่สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมภายในและภายนอก / แผนพัฒนาการสหกรณ์
2. ไม่นำแผนกลยุทธ์มาปฏิบัติให้เกิดผลเชิงรูปธรรม
3. ขาดการติดตามผลการดำเนินงานตามแผนกลยุทธ์อย่างต่อเนื่อง รวมถึงการทบทวนแผนกลยุทธ์ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน
4. แผนงาน / โครงการตามแผนกลยุทธ์ไม่สอดคล้องกับการกำหนดงบประมาณ
5. ไม่มีการศึกษาความเป็นไปได้ / ขาดการศึกษาข้อมูลในการออกผลิตภัณฑ์ต่างๆ ของสหกรณ์ ซึ่งมีผลกระทบต่อการบรรลุวัตถุประสงค์ตามแผนกลยุทธ์
6. ไม่มีแผนการพัฒนาความรู้ / เสริมทักษะกรรมการ / เจ้าหน้าที่ระดับบริหาร ซึ่งจะมีผลกระทบต่อการกำหนดนโยบาย / ผลักดันการดำเนินงานสู่ผลสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดในแผนกลยุทธ์

แนวทางการบริหารความเสี่ยงด้านกลยุทธ์

1. บุคลากรทุกระดับมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ SWOT มีทรัพยากรสนับสนุนการดำเนินงาน / มีการสื่อสารนโยบายและเป้าหมายแก่หน่วยงานต่างๆ อย่างชัดเจนและทั่วถึง และมีการนำไปปฏิบัติ
2. มีการติดตามประเมินผล การควบคุมการปฏิบัติงาน และการทบทวนแผนงานรายปี
3. ก่อนออกผลิตภัณฑ์ทางการเงินหรือสวัสดิการได้มีการกำหนดกลุ่มเป้าหมายที่ชัดเจน และมีการวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง
4. มีกระบวนการสร้าง/พัฒนาผู้บริหารและฝ่ายจัดการที่สำคัญเพื่อทดแทนอย่างชัดเจน
5. มีนโยบายการบริหารทรัพยากรบุคคลชัดเจน สอดคล้องกับแผนกลยุทธ์ มีการฝึกอบรมครบถ้วน ต่อเนื่อง
6. มีระบบสารสนเทศเพื่อการบริหาร (MIS) ที่ถูกต้อง ครบถ้วน ทันกาล และเป็นปัจจุบัน สามารถสนับสนุนกลยุทธ์และการตัดสินใจได้ อย่างมีประสิทธิภาพและทันกาล

ด้านสินเชื่อ

พระราชบัญญัติสหกรณ์ 2542
และที่แก้ไขเพิ่มเติม

ประกาศ
ฉบับที่ 001/2566
สหกรณ์ออมทรัพย์โรงพยาบาลเจ้าฟ้าฯ จักรดิ์
เรื่อง การดำเนินแบบธรรมาภิบาลและธรรมาภิบาลปัจจุบัน

ตามที่มติที่ประชุมคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ออมทรัพย์โรงพยาบาลเจ้าฟ้าฯ จักรดิ์ ชุดที่ 66 เมื่อวันที่ 22 กุมภาพันธ์ 2566 มีมติกำหนดให้สหกรณ์ฯ จัดให้มีการปฏิรูปโครงสร้างใหม่ โดยเป็นการปรับโครงสร้างใหม่ เพื่อช่วยเหลือสมาชิกที่ต้องการปรับโครงสร้างใหม่และต้องการเข้าร่วมในวิสัยทัศน์และพันธกิจที่ชัดเจนได้ และมีการปรับโครงสร้างใหม่ขึ้นตามมติที่ประชุมที่ประชุมเมื่อวันที่ 22 กุมภาพันธ์ 2566 โดยให้ดำเนินการตามมติที่ประชุมที่ประชุมเมื่อวันที่ 22 กุมภาพันธ์ 2566 และจะทำการจัดตั้งสหกรณ์ขึ้นใหม่ในชื่อสหกรณ์ออมทรัพย์โรงพยาบาลเจ้าฟ้าฯ จักรดิ์ และจะดำเนินการจัดตั้งสหกรณ์ขึ้นใหม่ในชื่อสหกรณ์ออมทรัพย์โรงพยาบาลเจ้าฟ้าฯ จักรดิ์

อัตราดอกเบี้ยเงินกู้

เงินกู้	อัตราดอกเบี้ย
1. เงินกู้ให้บุคคลทั่วไป	ร้อยละ 5.80/ปี
2. เงินกู้ให้สมาชิกสหกรณ์	ร้อยละ 5.80/ปี
3. เงินกู้ให้บุคคลทั่วไป	ร้อยละ 5.70/ปี
4. เงินกู้ให้สมาชิกสหกรณ์	ร้อยละ 5.65/ปี
5. เงินกู้ให้สมาชิกสหกรณ์	ร้อยละ 5.55/ปี
6. เงินกู้ให้สมาชิกสหกรณ์	ร้อยละ 5.55/ปี

หมายเหตุ การปฏิรูปแบบธรรมาภิบาล
1. ผู้กู้จะต้องชำระค่าดอกเบี้ยตามอัตราดอกเบี้ยที่ระบุไว้ในแต่ละปี

สหกรณ์ให้เงินกู้ หรือสินเชื่อแก่สมาชิกตามระเบียบและหลักเกณฑ์การให้เงินกู้ **มาตรา 46(6)** เพื่อให้สมาชิกนำไปประกอบอาชีพหรือใช้จ่ายที่จำเป็น โดยแบ่งเงินกู้เป็นประเภทต่าง ๆ ซึ่งเงินกู้แต่ละประเภทมีเงื่อนไขแตกต่างกันไปตามที่กำหนดไว้ในระเบียบของสหกรณ์ นอกจากนี้ สหกรณ์สามารถให้สหกรณ์อื่นกู้ยืมเงินได้ โดยปฏิบัติตามระเบียบของสหกรณ์ที่ได้รับความเห็นชอบจากนายทะเบียนสหกรณ์ **มาตรา 46 (8)**

กฎ ระเบียบเกี่ยวกับสหกรณ์ออมทรัพย์ : ด้านเงินให้กู้ยืม

พ.ร.บ. สหกรณ์ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม

- ★ มาตรา 46 (6) ให้สมาชิกกู้ยืม
- ★ มาตรา 46 (8) ให้สหกรณ์อื่นกู้ยืมเงินได้ตามระเบียบของสหกรณ์ ที่ได้รับความเห็นชอบจากนายทะเบียนสหกรณ์
- ★ มาตรา 89 /2 (4) การให้กู้และการให้สินเชื่อ และ (10)การจัดชั้นสินทรัพย์และการกันเงินสำรอง (*อยู่ระหว่างการพิจารณา*)

- ★ ระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์ ว่าด้วยการบัญชีของสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร พ.ศ. 2563 ข้อ 25 - 32 อาทิ การตั้งค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ /การตัดจำหน่ายหนี้สูญ และที่ดินแทนการชำระหนี้ ข้อ 50 - 52 *บังคับใช้ 10 ตุลาคม 2563*
 - ★ ประกาศนายทะเบียนสหกรณ์ เรื่อง การประมาณการค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ ตามระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์ ว่าด้วยการบัญชีของสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร พ.ศ. 2563 (ประกาศ ณ วันที่ 12 มกราคม 2564) *สำหรับสหกรณ์ประเภทออมทรัพย์และเครดิตยูเนียน*
 - ★ ระเบียบ นทส. ว่าด้วยการจัดชั้นคุณภาพลูกหนี้เงินกู้และการเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ พ.ศ. 2544
- } **ระหว่างรอ
กฎกระทรวง**

กฎ ระเบียบเกี่ยวกับสหกรณ์ออมทรัพย์ : ด้านเงินให้กู้ยืม (ต่อ)

ประกาศกฎกระทรวง การดำเนินงานและการกำกับดูแลสหกรณ์ออมทรัพย์และสหกรณ์เครดิตฯ

- ★ หมวด 4 *การกำกับดูแลด้านธรรมาภิบาลของสหกรณ์* ข้อ 18 (1) (5) และ (6) *เพื่อป้องกันการขัดกันของผลประโยชน์ในการดำเนินงานของสหกรณ์ ให้คณะกรรมการถือปฏิบัติ (ใช้บังคับตั้งแต่ 10 กุมภาพันธ์ 2564)*

★ หนังสือ กสส.1115/1212 ลวท.11 ก.พ.63 แนวทางปฏิบัติในการกำหนดหลักประกันเงินกู้และการจัดสวัสดิการของสหกรณ์ (เงินสงเคราะห์ศพที่ได้จากการเป็นสมาชิกสมาคมอาปนกิจสงเคราะห์ไม่อาจถือหลักประกัน สำหรับการกู้เงินจากสหกรณ์ /การจัดสวัสดิการหรือกองทุนสวัสดิการต่างๆที่เข้าข่ายเป็นการประกอบธุรกิจประกันชีวิต ตาม พร.บ.ประกันชีวิต พ.ศ. 2535 และประกันวินาศภัย ตาม พ.ร.บ. ประกัน วินาศภัย พ.ศ. 2535)

★ หนังสือ กสส.1115/5623 ลวท.29 มิ.ย.63 การกำหนดหลักประกันเงินกู้และการจัดสวัสดิการของสหกรณ์ที่ขัดต่อกฎหมายรองนายทะเบียนสหกรณ์เพิกถอนมติที่ประชุมใหญ่หรือมติที่ประชุมกรรมการ/ สั่งการให้สหกรณ์แก้ไขข้อบกพร่อง

- ★ ข้อบังคับ ระเบียบสหกรณ์ มติที่ประชุมใหญ่ มติที่ประชุมกรรมการ ตามที่แต่ละสหกรณ์กำหนด

การบริหารจัดการสินเชื่อ

แนวทางปฏิบัติตามร่างระเบียบว่าด้วยการให้สิทธิอื่นกู้ยืมเงิน
และร่างระเบียบว่าด้วยการรับฝากเงินจากสิทธิอื่น

ณ 6 กรกฎาคม 2567

รายการ	ระเบียบว่าด้วยการให้สิทธิอื่นกู้ยืมเงิน	ระเบียบว่าด้วยการรับฝากเงินจากสิทธิอื่น
ข้อกำหนด	การให้เงินกู้แก่สิทธิอื่น (มาตรา ๔๖ (๘))	การรับฝากเงินจากสิทธิอื่น (มาตรา ๔๖ (๕))
ใช้บังคับกับ	สิทธิอื่นออมทรัพย์และสิทธิอื่นเครดิตยูเนียนขนาดใหญ่ ที่มีสินทรัพย์รวมมากกว่า ๕,๐๐๐ ล้านบาท (สิทธิอื่นผู้ให้กู้)	สิทธิอื่นผู้รับฝากเงินทุกประเภท และทุกขนาด
เงื่อนไข	๑. ให้สิทธิอื่น (ผู้ขอ) แต่ละสิทธิอื่นกู้ยืมเงินได้ไม่เกิน ๑๐% ของทุนเรือนหุ้นรวมกับทุนสำรองของสิทธิอื่นผู้ให้กู้	๑. รับฝากเงินจากสิทธิอื่นออมทรัพย์และสิทธิอื่นเครดิตยูเนียนขนาดใหญ่ ที่มีสินทรัพย์รวมมากกว่า ๕,๐๐๐ ล้านบาท (สิทธิอื่นผู้ฝากเงิน) ได้ไม่เกิน ๑๐% ของทุนเรือนหุ้นรวมกับทุนสำรองของสิทธิอื่นผู้ฝากเงินแต่ละสิทธิอื่น
	๒. หากสิทธิอื่นผู้ให้กู้นำเงินไปฝากไว้กับสิทธิอื่นผู้ขอด้วย ยอดรวม ทั้งเงินฝากและเงินให้กู้ต้องไม่เกิน ๑๐% ของทุนเรือนหุ้นรวมกับทุนสำรองของสิทธิอื่นผู้ให้กู้	๒. หากสิทธิอื่นผู้ฝากเงินรายใดมีการให้เงินกู้แก่สิทธิอื่นผู้รับฝากเงินด้วย ยอดรวมทั้งเงินฝากและเงินให้กู้ต้องไม่เกิน ๑๐% ของทุนเรือนหุ้นรวมกับทุนสำรองของสิทธิอื่นผู้ฝากเงินนั้น
	๓. วงเงินที่จะให้กู้แก่สิทธิอื่นผู้ขอ เมื่อรวมกับหนี้สินอื่นของสิทธิอื่นผู้ขอแล้ว ต้องไม่เกินวงเงินกู้ยืมฯ ที่ นทส. เห็นชอบสำหรับสิทธิอื่นผู้ขอนั้น	๓. ยอดรวมเงินรับฝากจากสิทธิอื่น เมื่อรวมกับหนี้สินอื่นของสิทธิอื่นผู้รับฝากเงินแล้ว ต้องไม่เกินวงเงินกู้ยืมฯ ที่ นทส. เห็นชอบสำหรับสิทธิอื่นผู้รับฝากเงิน
หลักการ/เหตุผล	กำหนดเกณฑ์กำกับความเสี่ยงด้านเครดิตในการกำกับดูแลลูกหนี้รายใหญ่ของสิทธิอื่นออมทรัพย์และสิทธิอื่นเครดิตยูเนียนขนาดใหญ่ตามมติ ครม. เมื่อวันที่ ๗ มีนาคม ๒๕๖๐	การที่สิทธิอื่นออมทรัพย์และสิทธิอื่นเครดิตยูเนียนขนาดใหญ่ นำเงินไปฝากกับสิทธิอื่น ย่อมเข้าลักษณะเป็นเจ้าหนี้เช่นเดียวกับการให้สิทธิอื่นกู้ยืมเงิน จึงอยู่ภายใต้เกณฑ์กำกับความเสี่ยงด้านเครดิตในการกำกับดูแลลูกหนี้รายใหญ่

ความเสี่ยงด้านสินเชื่อ (Credit Risk)

ความเสี่ยงด้านสินเชื่อ เป็นความเสี่ยงที่เกิดจากการที่ลูกหนี้ซึ่งเป็นสมาชิกหรือสิทธิอื่นไม่สามารถชำระหนี้ต้นเงินและดอกเบี้ย หรือไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่ได้ตกลงไว้ตามสัญญา ซึ่งอาจก่อให้เกิดหนี้ค้างชำระเกินกำหนดเวลา หนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ หรือหนี้สงสัยจะสูญ โดยอาจเกิดจากการประสบปัญหาทางการเงินของลูกหนี้ จากความผันผวนทางเศรษฐกิจ ความผิดพลาดในการบริหารจัดการของลูกหนี้ ภัยพิบัติทางธรรมชาติ โรคระบาด ซึ่งส่งผลกระทบต่อการทำงานและอาจส่งผลกระทบต่อกระแสเงินสดหมุนเวียนรายได้และเงินทุนของสิทธิอื่น

ปัจจัยเสี่ยงด้านสินเชื่อ

ระวัง

1. การกำหนดระเบียบด้านการให้สินเชื่อไม่ถูกต้อง / ไม่เป็นไปตามกฎหมาย / ไม่เหมาะสม เช่น เกณฑ์ความสามารถในการชำระหนี้ หลักประกัน งวดชำระ หรือจำนวน / % ของเงินได้รายเดือนคงเหลือ ณ ที่จ่าย (หลังหักภาระหนี้สินที่ต้องจ่ายให้ให้สหกรณ์) ยังไม่เหมาะสม และอาจก่อให้เกิดความเสี่ยงขึ้นได้ในอนาคต

★ หนังสือ กสส.1115/1212 ลวท.11 ก.พ..63 แนวทางปฏิบัติในการกำหนดหลักประกันเงินกู้และการจัดสวัสดิการของสหกรณ์ (เงินสงเคราะห์ศพที่ได้จากการเป็นสมาชิกสมาคมมาปนกิจสงเคราะห์ไม่อาจถือหลักประกันสำหรับการกู้เงินจากสหกรณ์) และหนังสือ กสส.1115/5623 ลวท.29 มิ.ย.63 รองนายทะเบียนสหกรณ์ เพิกถอนมติที่ประชุมใหญ่หรือมติที่ประชุมกรรมการ/ สั่งการให้สหกรณ์แก้ไขข้อบกพร่อง

2. ลูกหนี้เงินกู้ / ผู้ค้ำประกันไม่สามารถชำระหนี้ได้ตามข้อกำหนดในสัญญา มีการผิดนัดชำระหนี้ เกิด NPL สหกรณ์ขาดเงินทุนหมุนเวียนในการดำเนินงาน ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อสภาพคล่องและต้องตั้งค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญมากขึ้น

ปัจจัยเสี่ยงด้านสินเชื่อ (ต่อ)

3. ขาดข้อมูลสมาชิก / สหกรณ์ผู้กู้ที่เพียงพอต่อการบริหารจัดการลูกหนี้และการติดตามหนี้

4. สหกรณ์มีลูกหนี้ระหว่างดำเนินคดี / ลูกหนี้ตามคำพิพากษา มีภาระค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดี

- สหกรณ์ที่ต้องกู้เงินเพื่อนำมาให้สมาชิกกู้ระยะยาว

ระวัง ! การกู้สั้นเพื่อปล่อยยาว อาจขาดสภาพคล่องภายหลังได้

ระวัง

- เงินให้สมาชิกหรือสหกรณ์อื่นกู้ ต้องควบคุม **อย่า !** ให้มีการค้างชำระ หรือให้เกิด NPL

(หนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ : ค้างชำระเกิน 3 เดือน เพราะตามนโยบายบัญชี จะกำหนดให้
ระงับการรับรู้รายได้ดอกเบี้ยค้างรับ สำหรับหนี้ NPL)

- **ระวัง !** การพิจารณาความคุ้มค่าของหลักประกันเงินกู้ อย่าให้บกพร่อง / ไม่เพียงพอ ไม่เหมาะสม (เช่น การโอนหนี้และหลักทรัพย์จากธนาคาร) รวมถึงการประเมินราคาที่ดินแทนการชำระหนี้

วัตถุประสงค์ของการบริหารความเสี่ยงด้านสินเชื่อ (Credit Risk)

1. เพื่อให้สหกรณ์มีการกำหนดระเบียบด้านการให้สินเชื่อที่ถูกต้อง เป็นไปตามกฎหมาย
2. เพื่อให้การจ่ายเงินกู้ของสหกรณ์เป็นไปตามกฎ ข้อบังคับ ระเบียบ ประกาศ และมติที่ประชุม
3. ❤️ เพื่อให้สหกรณ์ได้รับชำระหนี้เงินกู้จากสมาชิกอย่างครบถ้วนตามกำหนดสัญญา
4. ❤️ เพื่อให้สหกรณ์ได้รับชำระหนี้เงินกู้จากสหกรณ์อื่นอย่างครบถ้วนตามกำหนดสัญญา
5. เพื่อให้การตั้งค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญของสหกรณ์ ถูกต้อง เพียงพอ และเป็นไปตามกฎ ระเบียบที่กำหนด

ก่อน

ให้กู้

หลัง

ให้กู้

การบริหารสินเชื่อ เป็นกระบวนการบริหารและจัดการลูกหนี้ ไม่ให้เกิดเป็นหนี้เสียหรือเป็นหนี้ที่มีปัญหาและมีการแก้ไขหนี้ที่มีปัญหาอย่างเป็นระบบ ทำให้ลูกหนี้สามารถชำระหนี้คืนได้ และได้รับชำระคืนตามกำหนดระยะเวลา เช่น ลูกหนี้ที่ส่ออาการที่จะมีปัญหาในชำระหนี้ ลูกหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ (NPL) ลูกหนี้ขาดสมาชิกภาพ / ลูกหนี้ระหว่างดำเนินคดี / ลูกหนี้ตามคำพิพากษา

การบริหารจัดการ : ด้านสินเชื่อ

เป็นกระบวนการบริหารและจัดการลูกหนี้ ไม่ให้เกิดเป็นหนี้เสียหรือเป็นหนี้ที่มีปัญหาและมีการแก้ไขหนี้ที่มีปัญหาอย่างเป็นระบบ ทำให้ลูกหนี้สามารถชำระหนี้คืนได้ และได้รับชำระคืนตามกำหนดระยะเวลา เช่น ลูกหนี้ที่ส่ออาการจะมีปัญหาในชำระหนี้ ลูกหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ (NPL) ลูกหนี้ขาดสมาชิกภาพ ระหว่างดำเนินคดี ลูกหนี้ตามคำพิพากษา

- กำหนดข้อบังคับให้สอดคล้องกับกฎหมาย / กฎกระทรวง / ระเบียบ นทส.

- กำหนดระเบียบเกี่ยวกับการให้เงินกู้และดอกเบี้ยเงินกู้ครบถ้วน ถูกต้อง

ครอบคลุมลักษณะการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์ (หลักเกณฑ์การพิจารณาวินิจฉัย

เงินให้กู้) (อาจกำหนดให้ส่งข้อมูลเครดิตบูโร กรณีวงเงินกู้จำนวนมาก หรือมีปัญหา

เรื่องหนี้เสียมาก) ประเภทและจำกัดแห่งเงินกู้ หลักประกัน (รวมการประเมินหลักประกัน) อัตราดอกเบี้ย การส่งชำระหนี้ และอื่นๆ) ถ้ามีการให้สหกรณ์อื่นกู้ ต้องได้รับความเห็นชอบจาก นทส. ตามกฎหมายสหกรณ์ มาตรา 46(5 และ 8)

- กรณีสมาชิกมีปัญหาในการชำระหนี้เงินกู้ ไม่ว่าในฐานะผู้กู้หรือผู้ค้ำประกัน สหกรณ์อาจให้สมาชิกมีการปรับโครงสร้างหนี้ตามความเหมาะสม (ขยายงวดชำระหนี้ ลดอัตราดอกเบี้ยเงินให้กู้) / มีกองทุนช่วยเหลือผู้ค้ำประกัน

การบริหารจัดการ : ด้านสินเชื่อ

- มีนโยบายควบคุมภายในด้านสินเชื่อที่เหมาะสม / กำกับติดตามดูแลให้ผู้รับผิดชอบปฏิบัติตามกฎ ข้อบังคับ ระเบียบ และที่เกี่ยวข้องทุกขั้นตอนของกระบวนการสินเชื่อ
- มีการสอบทาน / ยืนยันยอดลูกหนี้ทั้งที่เป็นสมาชิกและสหกรณ์อื่น (โดยเฉพาะที่มียอดผิดปกติ วงเงินสูง / หลักประกันไม่สมบูรณ์) ทั้งโดยตรงหรือทำหนังสือเป็นลายลักษณ์อักษร
- มีฐานข้อมูลลูกหนี้ และวิเคราะห์อายุลูกหนี้อย่างสม่ำเสมอ และติดตามทวงถาม / เร่งรัดการหนี้ที่ถึงกำหนดชำระ / ค้างชำระหรือผิดนัดชำระหนี้ อย่างต่อเนื่องประจำ
- จัดชั้นสินทรัพย์ลูกหนี้ เพื่อพิจารณาการตั้งค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญให้เพียงพอและเหมาะสม เป็นไปตามระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์ ซึ่งเป็นค่าใช้จ่ายเฉพาะธุรกิจสินเชื่อ ที่มีผลให้กำไรสุทธิลดลง รวมถึงการตัดหนี้สูญ
- แบ่งแยกหน้าที่ชัดเจน ระหว่าง เจ้าหน้าที่การเงิน บัญชีและสินเชื่อ
- มีการเปรียบเทียบบัญชีคุมยอดกับรายละเอียดลูกหนี้อย่างสม่ำเสมอทุกเดือน
- ตรวจสอบการคำนวณดอกเบี้ยเงินให้กู้ / ค่าปรับ โดยเฉพาะช่วงที่มีการเปลี่ยนแปลงอัตราดอกเบี้ย
- มีระบบข้อมูลการทำธุรกรรมของสมาชิก ซึ่งสมาชิกสามารถดูได้อย่างต่อเนื่อง เป็นปัจจุบัน

ด้านเงินลงทุน

พระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542
และที่แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 62 (3 - 7)

ประกาศคณะกรรมการพัฒนาการสหกรณ์
แห่งชาติ (คพช.) พ.ศ. 2563 ตามมาตรา 62(7)

ระเบียบ นายทะเบียนสหกรณ์ ว่าด้วยการบัญชีของสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร พ.ศ. 2563
มีผลบังคับใช้ตั้งแต่ 10 ตุลาคม 2563 ข้อ 18 - 24

การฝากหรือลงทุน ตามพระราชบัญญัติ พ.ศ. 2542 มาตรา 62

เงินของสหกรณ์นั้น สหกรณ์อาจฝากหรือลงทุนได้ ดังต่อไปนี้

(1) ฝากในชุมนุมสหกรณ์หรือสหกรณ์อื่น

(2) ฝากในธนาคารหรือฝากในสถาบันการเงินที่มีวัตถุประสงค์
เพื่อให้ความช่วยเหลือทางการเงินแก่สหกรณ์

ฝาก - เจ้าหนี้

(3) ซื้อหลักทรัพย์ของรัฐบาลหรือรัฐวิสาหกิจ

ลงทุน - เจ้าหนี้ / เจ้าของ

(4) ซื้อหุ้นของธนาคารที่มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ความช่วยเหลือทางการเงินแก่สหกรณ์

(5) ซื้อหุ้นของชุมนุมสหกรณ์หรือสหกรณ์อื่น

(6) ซื้อหุ้นของสถาบันที่ประกอบธุรกิจอันทำให้เกิดความสะดวก

หรือส่งเสริมความเจริญแก่กิจการสหกรณ์โดยได้รับความเห็นชอบจาก

ตราสารทุน / หุ้น - เจ้าของ

(7) ฝากหรือลงทุนอย่างอื่นตามที่คณะกรรมการพัฒนาการสหกรณ์แห่งชาติกำหนด

ประกาศคณะกรรมการพัฒนาการสหกรณ์แห่งชาติ เรื่อง ข้อกำหนดการฝากหรือลงทุนอย่างอื่นของสหกรณ์ พ.ศ. 2563

ใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 17 พฤศจิกายน 2563

ข้อ 3 เงินของสหกรณ์อาจฝากหรือลงทุนได้ ดังต่อไปนี้

- (1) บัตรเงินฝากที่ธนาคาร (ธนาคารพาณิชย์และธนาคารที่มีกฎหมายเฉพาะจัดตั้งขึ้น ซึ่งประกอบกิจการในภายในราชอาณาจักรไทย) เป็นผู้ออก
- (2) ตัวแลกเงินที่ธนาคารเป็นผู้รับรอง สลากหลังหรือรับอ่าวล หรือตั๋วสัญญาใช้เงินที่ธนาคารเป็นผู้สละหลังหรือรับอ่าวล โดยไม่มีข้อจำกัดความรับผิดชอบ
- (3) ตราสารแสดงสิทธิในหนี้ (ตั๋วแลกเงิน ตั๋วสัญญาใช้เงิน หุ้นกู้) ที่ธนาคารซึ่งไม่ใช่รัฐวิสาหกิจเป็นผู้ออก
- (4) บัตรเงินฝาก หรือใบรับฝากเงินที่ออกโดยบริษัทเงินทุนหรือบริษัทเครดิตฟองซิเอร์ ซึ่งสถาบันคุ้มครองเงินฝากประกันการชำระคืนต้นเงินและดอกเบี้ย
- (5) ตราสารแสดงสิทธิในหนี้ที่นิติบุคคลเฉพาะกิจเป็นผู้ออก ภายใต้โครงการแปลงสินทรัพย์เป็นหลักทรัพย์ที่ได้รับอนุญาต ตามพระราชกำหนดนิติบุคคลเฉพาะกิจ เพื่อการแปลงสินทรัพย์เป็นหลักทรัพย์ พ.ศ. 2540 และตราสารแสดงสิทธิในหนี้นั้น ได้รับการจัดอันดับความน่าเชื่อถือ ตั้งแต่ระดับ A - ขึ้นไป จากบริษัทจัดอันดับความน่าเชื่อถือที่ได้รับการเห็นชอบจากคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์
- (6) หุ้นกู้ (หุ้นกู้ที่มีหลักประกันหรือหุ้นกู้ไม่ด้อยสิทธิ ทั้งนี้ไม่รวมหุ้นกู้ที่มีอนุพันธ์แฝง และหุ้นกู้ไม่กำหนดอายุไถ่ถอน) ที่ได้รับการจัดอันดับความน่าเชื่อถือตั้งแต่ระดับ A- ขึ้นไป จากบริษัทจัดอันดับความน่าเชื่อถือ ที่ได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์
- (7) หน่วยลงทุนของกองทุนรวมที่รัฐวิสาหกิจจัดตั้งขึ้นโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรีและอยู่ในการกำกับดูแลของคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์

(8) หน่วยลงทุนของกองทุนรวมที่มีวัตถุประสงค์ในการลงทุนตามมาตรา 62 แห่งพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 (เพิ่มปี 2563)

การฝากและลงทุนของสหกรณ์ ตามพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 มาตรา 62 และประกาศ คพช.. พ.ศ. 2563 (ออกตามความในมาตรา 62(7)

การบริหารด้านการลงทุนของสหกรณ์ตามกฎหมายกระทรวง ฯ

สหกรณ์ออมทรัพย์ / เครดิตยูเนียนขนาดใหญ่ หรือสหกรณ์ขนาดเล็กที่มีสัดส่วนการลงทุนมากกว่าร้อยละ 20 ของทุนเรือนหุ้นและทุนสำรอง หรือ เงินลงทุนมากกว่า 1,000 ล้านบาท

มีการแต่งตั้งคณะกรรมการลงทุนหรือไม่ ? **(ไม่เข้าคณะกรรมการ ฯ ความเสี่ยง)**
 คณะกรรมการการลงทุนมีอำนาจหน้าที่ตามระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์กำหนดไว้หรือไม่ ?

มีการกำหนดนโยบายและแผนเกี่ยวกับการลงทุนประจำปี เสนอคณะกรรมการดำเนินการหรือไม่ ?

คณะกรรมการดำเนินการมีการนำเสนอ
 นโยบายและแผนเกี่ยวกับการลงทุนประจำปี ให้ที่ประชุมใหญ่อ่อนุมัติหรือไม่ ?

กำกับดูแล และจัดการการลงทุนให้เป็นไปตามแผนการลงทุนหรือไม่ ?

ข้อ 22 ให้สหกรณ์บันทึกการด้อยค่าของเงินลงทุน ดังนี้

- ★★ (1) ธุรสารหนี้ที่จะถือจนครบกำหนด เมื่อมีความเป็นไปได้ค่อนข้างแน่ที่สหกรณ์จะไม่สามารถเรียกเก็บเงินต้นหรือดอกเบี้ยทั้งหมดหรือบางส่วนตามที่ระบุไว้ในสัญญาได้ ให้สหกรณ์คำนวณรายการขาดทุนจากการด้อยค่าของธุรสารหนี้ที่จะถือจนครบกำหนด โดยคำนวณผลต่างระหว่างมูลค่าตามบัญชีกับราคาตลาดของธุรสารหนี้
- ★★ (2) หลักทรัพย์เพื่อขายที่อยู่ในความต้องการของตลาด เป็นธุรสารหนี้ทุกชนิดหรือธุรสารหนี้ที่อยู่ในความต้องการของตลาด ซึ่งถือเป็นหลักทรัพย์เพื่อขาย จะด้อยค่าเมื่อมีหลักฐานสนับสนุนว่า กิจกรรมที่ออกหลักทรัพย์กำลังประสบปัญหาทางการเงิน หรือกิจกรรมที่ออกหลักทรัพย์ผิดนัดชำระหนี้ หรือผิดเงื่อนไขในสัญญาหรือมีความเป็นไปได้สูงที่กิจกรรมผู้ออกหลักทรัพย์จะล้มละลาย หรือฟื้นฟูกิจการ หรือหลักทรัพย์นั้นไม่มีการซื้อขายในตลาดที่มีสภาพคล่องอีกต่อไป
- ★ (3) เงินลงทุนทั่วไป จะด้อยค่าเมื่อมีข้อมูลที่แสดงให้เห็นว่ามูลค่าตามบัญชีของเงินลงทุนทั่วไปสูงกว่ามูลค่าที่คาดว่าจะได้รับคืน เช่น หุ้นชุมนุมสหกรณ์จะด้อยค่า เมื่อปรากฏว่าหมายเหตุประกอบงบการเงิน ของชุมนุมสหกรณ์ระบุมูลค่าต่อหุ้นที่คำนวณใหม่ตามวิธีการที่นายทะเบียนสหกรณ์กำหนด มีมูลค่าต่ำกว่ามูลค่าต่อหุ้นที่กำหนดไว้ในข้อบังคับของชุมนุมสหกรณ์

ความเสี่ยงด้านการลงทุน (Investment Risk) : ปัจจัยภายนอก

ธุรสารหนี้ ธุรสารทุน กองทุนรวม กองทุนส่วนบุคคล เงินลงทุนทั่วไป (เช่น หุ้นชุมนุม สหประกันชีวิต)

เป็นความเสี่ยงที่สหกรณ์อาจได้รับความเสียหายจากการลงทุนที่มีผลกระทบในทางลบ

ต่อรายได้และเงินทุนของสหกรณ์ เนื่องจาก

1. การผิดนัดชำระหนี้ของสถาบันการเงิน ส่งผลให้อาจถูกปรับลดอันดับความเสี่ยงเครดิต (Credit Risk) และไม่สามารถจ่ายเงินลงทุนทั้งหมดหรือบางส่วน ซึ่งสหกรณ์อาจต้องประมาณการด้อยค่าเงินลงทุน รวมถึงอาจต้องระงับการรับรู้รายได้หรือผลตอบแทนจากการลงทุน เช่น หุ้นกู้การบิไทย (TG)
2. การเคลื่อนไหวของอัตราดอกเบี้ยในตลาดและการเปลี่ยนแปลงราคาธุรสาร (มูลค่ายุติธรรม) ในตลาดเงินหรือตลาดทุน ที่มีผลกระทบในทางลบต่อรายได้และเงินทุนของสหกรณ์ (Market Risk)
3. เงินลงทุนทั่วไป : กรณีชุมนุมสหกรณ์มีการขาดทุนสะสม ซึ่งมีผลกระทบในทางลบต่อรายได้หรือผลตอบแทนการลงทุนของสหกรณ์ (เงินปันผลตามหุ้น และการด้อยค่าเงินลงทุนทั่วไป ซึ่งถือเป็นค่าใช้จ่ายในงบกำไรขาดทุน) ส่งผลให้เงินลงทุนและทุนของสหกรณ์ลดลง

ptt
บริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน)

เสนอขาย หุ้นกู้ชนิดระบุชื่อผู้ถือ ไม่ด้อยสิทธิ ไม่มีประกัน และมีผู้แทนผู้ถือหุ้นกู้

อันดับความน่าเชื่อถือของหุ้นกู้ "AAA (tha)"
โดย บริษัท ฟitch เรตติ้ง (ประเทศไทย) จำกัด เมื่อวันที่ 14 เมษายน 2563

หุ้นกู้ อายุ 3 ปี
(หุ้นกู้เพื่อบุริมสิทธิวงล้อ)
อัตราดอกเบี้ย 2.25% ต่อปี

เมษายน 2563
หุ้นกู้ อายุ 7 ปี
อัตราดอกเบี้ย 2.85% ต่อปี

ราคาเสนอขายหน่วยละ 1,000 บาท ออมซื้อขั้นต่ำ 100,000 บาท
จ่ายดอกเบี้ยทุก 6 เดือน เสนอขายให้แก่ประชาชนเป็นการทั่วไป (Public Offering)

วันที่	หุ้นกู้ อายุ 3 ปี (หุ้นกู้เพื่อบุริมสิทธิวงล้อ)	หุ้นกู้ อายุ 7 ปี
20 ก.ค. 63		สำหรับผู้ลงทุนประชาชนทั่วไปซึ่งเป็นผู้ถือหุ้นกู้เดิมของ ปตท.* (มูลค่าจองไม่เกิน 1 ล้านบาทต่อราย ต่อมาตรา)
21-23 ก.ค. 63	สำหรับผู้ลงทุนประชาชนทั่วไป (มูลค่าจองไม่เกิน 1 ล้านบาทต่อราย ต่อมาตรา)	สำหรับผู้ลงทุนประชาชนทั่วไป

*หมายเหตุ ผู้ลงทุนประชาชนทั่วไป ซึ่งเป็นผู้ถือหุ้นกู้ที่ถือจาก ปตท. ตามรายละเอียดหนังสือชวน ส่วนที่ 2 ข้อ 3.1.1 สามารถตรวจสอบได้ที่ <http://pttdbenturegwp.pptt.com/bondrightchecking> ตั้งแต่วันที่ 9-20 ก.ค. 63

การซื้อหุ้นกู้ตามกฎหมาย

1. หุ้นกู้ไม่ด้อยสิทธิ หรือ หุ้นกู้มีหลักประกัน
2. ระดับเครดิต A – ขึ้นไป จัดโดยบริษัทที่ผ่าน กลต.
ได้แก่ บริษัท ทริสต์ เรตติ้ง และ ฟิทช์ เรตติ้ง

ptt
บริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน)

ร่วมขับเคลื่อนทุกชีวิตด้วยพลังงานสะอาด

เสนอขายหุ้นกู้ชนิดระบุชื่อผู้ถือ ประเภทไม่ด้อยสิทธิ
ไม่มีประกัน และมีผู้แทนผู้ถือหุ้นกู้

อันดับความน่าเชื่อถือของหุ้นกู้ "AAA (tha)"
โดย บริษัท ฟิทช์ เรตติ้ง (ประเทศไทย) จำกัด
เมื่อวันที่ 11 เมษายน 2563

เสนอขายแก่ประชาชนเป็นการทั่วไป

เมษายน 2563
อายุหุ้นกู้ 7 ปี
อัตราดอกเบี้ย 3.25% ต่อปี
(จ่ายดอกเบี้ยทุก 6 เดือน)

เสนอขาย 24 - 26 พฤษภาคม 2563 สำหรับผู้ลงทุนประชาชนทั่วไป*

หลักทรัพย์ในความต้องการของตลาด	ผลตอบแทน	การแสดงผลค่าเงินลงทุนและการตั้งการด้อยค่าเงินลงทุน
ตราสารหนี้ (พันธบัตร / หุ้นกู้) - กรณีที่สหกรณ์ตั้งใจถือไว้จนครบกำหนด (ระยะยาว)	อัตราดอกเบี้ยและงวดที่กำหนดจ่ายต่อปี ปกติทุก 6 เดือน (ปีละ 2 ครั้ง)	- แสดงมูลค่าในงบแสดงฐานะการเงินด้วยราคาทุนตัดจำหน่าย - จะต้องตั้งการด้อยค่าเงินลงทุนเมื่อ สหกรณ์จะไม่สามารถเรียกเก็บเงินต้นและดอกเบี้ยตามที่ระบุไว้ในสัญญาได้
ตราสารหนี้ (พันธบัตร / หุ้นกู้) - กรณีที่สหกรณ์ถือไว้เพื่อขาย (อาจเป็นทั้งระยะสั้นและระยะยาว)	- อัตราดอกเบี้ยตามงวดที่กำหนดจ่ายต่อปี - กำไรจากการจำหน่ายเงินลงทุน (Capital Gain)	- แสดงมูลค่าในงบแสดงฐานะการเงินด้วยมูลค่ายุติธรรม ซึ่งอาจสูงหรือต่ำกว่าราคาทุนตามภาวะตลาด และมีผลกระทบต่อมูลค่าเงินลงทุน (หมวดดิลินทรัพย์) และหมวดทุนของสหกรณ์ (กำไรหรือขาดทุนจากการลงทุนที่ยังไม่เกิดขึ้น แต่ยังไม่กระทบกับกำไรขาดทุน จนกว่าสหกรณ์จะขาย)
- จะต้องตั้งการด้อยค่าเงินลงทุนเมื่อ มีหลักฐานสนับสนุนว่ากิจการที่ออกหลักทรัพย์กำลังประสบปัญหาทางการเงินหรือมีนัดชำระหนี้หรือผิดเงื่อนไขในสัญญาหรือมีความเป็นไปได้ สูงว่าจะล้มละลาย พื้นฟูกิจการ หรือหลักทรัพย์นั้น ไม่มีการซื้อขายในตลาดที่มีสภาพคล่องอีกต่อไป		
ตราสารทุน (หุ้นสามัญหรือหุ้นสิทธิ) - มาตรา 62(3) / รกส. มาตรา 62 (4) / ขอนายทะเบียนสหกรณ์ มาตรา 62(6)	- เงินปันผล - กำไรจากการขายหุ้น (Capital Gain)	- แสดงมูลค่าในงบแสดงฐานะการเงินด้วยมูลค่ายุติธรรม - การด้อยค่าเงินลงทุน (เช่นเดียวกับตราสารหนี้ที่ถือไว้เพื่อขาย)
เงินลงทุนทั่วไป : ไม่อยู่ในความต้องการของตลาด เช่น หุ้นชุมนุม / สหกรณ์ชีวิต	- เงินปันผลตามหุ้น	- แสดงมูลค่าในงบแสดงฐานะการเงินด้วยราคาทุน - มูลค่าตาม บัญชีของเงินลงทุนทั่วไป สูงกว่า มูลค่าที่คาดว่าจะได้รับคืน ทำให้หุ้นชุมนุมสหกรณ์ด้อยค่า (มีขาดทุนสะสม ต้องคำนวณมูลค่าหุ้นใหม่)

4. เงินลงทุน ประกอบด้วย

	ปี 2562	ปี 2561
	บาท	บาท
ทุนเรือนหุ้น (มูลค่าหุ้นละ.....บาท)		
ทุนสำรอง		
ทุนสะสมตามข้อบังคับ ระเบียบอื่น ๆ	18	
กำไร (ขาดทุน) จากเงินลงทุนที่ยังไม่เกิดขึ้น	19	
ส่วนเกินทุนจากการตีราคาสินทรัพย์ (ขาดทุนสะสม)		
กำไร (ขาดทุน) สุทธิประจำปี		
รวมทุนของสหกรณ์		
รวมหนี้สินและทุนของสหกรณ์		

ปี 25....

บาท

ราคาที่ดินกลังซื้อ

ราคาทุน/

ขายกันในตลาด

ราคาทุน

มูลค่ายุติธรรม

ตัดจำหน่าย

ปี 25....

บาท

ราคาทุน/

ราคาทุน

มูลค่ายุติธรรม

ตัดจำหน่าย

เงินลงทุนระยะสั้น

เงินลงทุนที่อยู่ในความต้องการของตลาด

พันบาท

หุ้นกู้

หุ้นทุน

งบแสดงฐานะการเงิน (ทุนของสหกรณ์)

80

150

100

100

ขาดทุน จากเงินลงทุนที่ยังไม่เกิดขึ้น 20 บาท

กำไร จากเงินลงทุนที่ยังไม่เกิดขึ้น 50 บาท

งบแสดงฐานะการเงินชุมนุมสหกรณ์ออมทรัพย์แห่งประเทศไทย จำกัด
(เฉพาะทุนของสหกรณ์)

ตัวอย่าง

		ปี 2566	ปี 2565
	หมายเหตุ	บาท	บาท
ทุนของชุมนุมสหกรณ์ฯ			
ทุนเรือนหุ้น (มูลค่าหุ้นละ 500.00 บาท)		31,427,145,500.00	31,328,529,500.00
ทุนสำรอง		2,955,147,506.53	2,723,775,809.51
ทุนสะสมตามข้อบังคับ ระเบียบ และอื่นๆ	13	797,807,639.52	754,821,985.07
กำไร (ขาดทุน) จากเงินลงทุนที่ยังไม่เกิดขึ้น	14	(6,741,758,101.35)	(2,495,208,180.31)
กำไรสุทธิประจำปี		2,198,564,111.98	2,082,169,967.57
รวมทุนของชุมนุมสหกรณ์ฯ		30,636,906,656.68	34,394,089,081.84
รวมหนี้สินและทุนของชุมนุมสหกรณ์ฯ		131,094,665,687.13	138,102,888,397.69

กำไร (ขาดทุน) จากเงินลงทุน
ที่ยังไม่เกิดขึ้น

จะมีผลกระทบต่อทุนของสหกรณ์

โดยจะ เพิ่มขึ้น (กรณีกำไร)

หรือ ลดลง (กรณีขาดทุน)

และจะมีผลต่อกำไร หรือขาดทุน

ในงบกำไรขาดทุน

เมื่อมีการขายตราสารจริง

ส่วนใหญ่เป็นหลักทรัพย์

เพื่อขาย (ไม่ได้ตั้งใจจะถือจน

ครบกำหนด) ใช้ราคามูลค่า

ยุติธรรม และการลงทุนใน

ตราสารทุนของกองทุนส่วนบุคคล

ปัจจัยเสี่ยงด้านเงินลงทุนของสหกรณ์ : ปัจจัยภายใน

1. ลงทุนไม่เป็นไปตามที่กฎหมายสหกรณ์กำหนด เช่น ซื้อหุ้นกู้ด้วยสิทธิและไม่มีหลักประกัน
2. ลงทุนโดยไม่วิเคราะห์ความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้น / เช่น ฐานะการเงินของสถาบันการเงินที่นำไปลงทุน ปริมาณเงินลงทุน ระยะเวลาการลงทุน ความเหมาะสมของอัตราผลตอบแทน (มองผลตอบแทนมากกว่าความเสี่ยงที่อาจไม่ได้รับเงินคืนตามกำหนดเวลา) รวมถึงการไม่วิเคราะห์หนังสือชี้ชวนเท่าที่ควร
3. ไม่มีการวางแผนการลงทุน หรือกำหนดนโยบายการลงทุนไม่เหมาะสม ขาดฐานข้อมูลที่สำคัญ / ไม่ติดตามสถานการณ์ทางการเงิน เช่น กระจุกตัวเงินลงทุนประเภทใดมากเกินไป และไม่มีการติดตามความเคลื่อนไหวของสถาบันการเงินที่ลงทุน
4. หากสถาบันการเงินที่นำเงินไปลงทุนมีปัญหาไม่สามารถจ่ายคืนดอกเบี้ยหรือเงินลงทุนได้ อาจต้องระงับการรับรู้รายได้ และ/หรือต้องตั้งการด้อยค่าเงินลงทุนตามระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์ ซึ่งเป็นค่าใช้จ่ายที่ทำให้กำไรสุทธิลดลง
5. กรรมการ / ฝ่ายจัดการขาดความรู้ ความเข้าใจและประสบการณ์การลงทุนในตลาดหลักทรัพย์

วัตถุประสงค์ของการบริหารความเสี่ยงด้านเงินลงทุน

เฉพาะด้านการลงทุน ตามกฎหมายสหกรณ์ มาตรา 62
ไม่รวมประเภทเงินฝากสหกรณ์อื่น / ชุมชมสหกรณ์ / ธนาคาร

1. ❤️ เพื่อให้สหกรณ์ไม่ได้รับผลกระทบในทางลบด้านผลตอบแทนและรายได้จากการเปลี่ยนแปลงอัตราดอกเบี้ยและราคาตราสารในตลาดเงินและตลาดทุน ปัจจัยภายนอก
 2. ❤️ เพื่อให้สหกรณ์ได้รับคืนเงินลงทุนในตราสารทุน พร้อมผลตอบแทนในอัตราที่เหมาะสม หลังลงทุน
 3. ❤️ เพื่อให้สหกรณ์ได้รับคืนเงินลงทุนในตราสารหนี้ พร้อมผลตอบแทนตามข้อกำหนดตามสัญญา
 4. เพื่อให้สหกรณ์มีการประมาณการการด้อยค่าเงินลงทุน ถูกต้อง เพียงพอ และเป็นไปตามระเบียบที่กำหนด
 5. เพื่อให้สหกรณ์มีการกำหนดนโยบายและแผนการลงทุน (ถ้ามี) ตามที่กฎกระทรวงกำหนด
 6. เพื่อให้สหกรณ์มีการลงทุนเป็นไปตามกฎหมายสหกรณ์ นโยบายและแผนการลงทุน (ถ้ามี)
- }
- }
- ปัจจัยภายใน
ก่อนลงทุน

การบริหารจัดการ : ด้านเงินลงทุน

- ☆ ลงทุนในกรอบของกฎหมาย /ประกาศ คพช. /ประกาศกฎกระทรวง
- ☆ จัดทำนโยบายการลงทุนที่ชัดเจน กำหนดวัตถุประสงค์ / ขอบเขตและทางเลือก การลงทุนที่เหมาะสม ผลตอบแทนที่คุ้มค่า ระดับความเสี่ยงที่รับได้ ความคล่องตัวในการซื้อขายสินทรัพย์ กำหนดเป้าหมายสำหรับ ส่วนผสมของพอร์ตการลงทุน โดยพิจารณากระจายความเสี่ยงของการลงทุน ทั้งจำนวนเงิน ระยะเวลาและสถาบันการเงินที่ลงทุน รวมถึงผลตอบแทนที่ตั้งเป้าหมายไว้
- ☆ ก่อนตัดสินใจซื้อหลักทรัพย์ ต้องวิเคราะห์ความมั่นคง /ความเสี่ยงของสถาบันการเงินที่ลงทุน (Low Risk Low Return **High Risk High Return**) ความคุ้มค่าของผลตอบแทนที่ได้รับ วางแผนความเหมาะสมของช่วงเวลาการลงทุนกับปริมาณ เงินลงทุน ซื้อตอนราคาลง ขายตอนราคาขึ้น แต่ไม่ควรขายในช่วงเวลาที่ราคาลดต่ำลง (ในช่วงที่เกิดสถานการณ์ที่คาดว่าจะเกิดในระยะสั้น อาจต้องรอเวลาเพื่อให้ได้ราคาที่ดีกว่า) แต่ถ้าคาดว่าราคาจะลดต่ำลงเรื่อยๆ ด้วยสถานการณ์ระยะยาว สหกรณ์ก็อาจต้องยอมขาดทุน หรือขาดทุนกำไร

การบริหารจัดการ : ด้านเงินลงทุน

- ☆ จัดทำ port บริหารความปลอดภัยและเสถียรภาพเงินลงทุนของสหกรณ์อย่างสม่ำเสมอ ให้เป็นไปตามเป้าหมาย โดยเฉพาะกรณีสหกรณ์ไม่ตั้งใจจะถือครบกำหนด (เป็นหลักทรัพย์เพื่อขาย) โดยพิจารณาถึง *Diversitification* (กระจาย) *Liquidity* (คล่อง) *Marketability* (การซื้อขายในตลาด) *Capital Growth* (หุ้นเติบโต)
- ☆ ติดตามอันดับเครดิตและข่าวสถานการณ์สถาบันการเงินที่สหกรณ์ลงทุน และควรจัดทำ Mark to Market และสรุปสถานะเงินลงทุนรายวัน /รายสัปดาห์ หรือรายเดือน **อย่า ! ละเลยเพิกเฉย** หากสถาบันการเงินที่ลงทุน มีปัญหา สหกรณ์อาจต้องตั้งการด้อยค่าเงินลงทุน (**ค่าใช้จ่าย**) และระงับการรับรู้รายได้ผลตอบแทนการลงทุน (**รายได้ลด**) ส่งผลให้กำไรสุทธิลดลง
- ☆ พัฒนาบุคลากรสหกรณ์ที่เกี่ยวข้องให้มีความรู้ ความเข้าใจและทักษะในการวางแผน สามารถกำหนดขอบเขตการลงทุนอย่างเหมาะสม อาจจัดให้มีที่ปรึกษา /ผู้เชี่ยวชาญด้านการลงทุนหรือหน่วยงานที่ผ่านการรับรองโดย กลต.
- ☆ กรณีมีการลงทุนสูง สหกรณ์อาจขอที่ประชุมใหญ่เพื่อจัดจ้างกองทุนส่วนบุคคลในการบริหารเงินลงทุน

หัวใจสำคัญของการบริหารการลงทุน อยู่ที่การ “ จำกัดความเสี่ยง ” ไม่ใช่ “ กำจัดความเสี่ยง ”

จะกำหนดนโยบาย / ขอบเขตการลงทุน...อย่างไรดี ?

- 1 สัดส่วนมูลค่าการลงทุนในตลาด/ ไม่อยู่ในตลาดหลักทรัพย์ (*ความเสี่ยงที่รับได้ / มูลค่า / เพดานลงทุน*)
- 2 ประเภทตราสารที่สนใจลงทุน : เงินลงทุนทั่วไป / ตราสารหนี้ / ตราสารทุน / กองทุนรวม / ส่วนบุคคล
- 3 กระจายระดับความน่าเชื่อถือของตราสารหนี้ : **AAA** (*ใกล้พันธบัตร*) / **AA+** **AA** **AA-** / **A+** **A** **A-**
- 4 ผลตอบแทนคุ้มค่างับระยะเวลาการลงทุน / ปริมาณการลงทุน (*ดูแผนการเงิน/ สภาพคล่อง*)
- 5 กระจายอายุครบกำหนดของตราสารหนี้ที่สหกรณ์ถือครอง
- 6 กระจายการประกอบธุรกิจของผู้ออกตราสาร (เช่น สื่อสาร IT โรงพยาบาล : ดูเครดิต/งบการเงินย้อนหลัง / ข่าวสาร)
- 7 ผู้มีอำนาจอนุมัติการลงทุนแต่ละระดับ เพื่อการตัดสินใจที่รวดเร็ว ทันการณ์ (*ซื้อตอนลง ขายตอนขึ้น*)

- สหกรณ์ที่รับฝากขาดสภาพคล่อง ไม่สามารถคืนเงินรับฝากได้
ขาดเงินทุนหมุนเวียนในการดำเนินงาน
- สหกรณ์อาจต้องมีการตั้งค่าเผื่อเงินฝากสหกรณ์อื่นสงสัยจะสูญเสีย
- กระจุกตัวการฝากเงินไว้ที่สหกรณ์อื่นใดมากเกินไป
- ประเมินการค่าเผื่อเงินฝากสหกรณ์อื่นไม่เป็นไปตามระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์
- ได้รับหนังสือยืนยันยอดเงินฝากจากสหกรณ์ผู้รับฝาก โดยผู้ไม่มีอำนาจลงนาม

ปัจจัยเสี่ยง ด้านเงินฝากสหกรณ์อื่น

มาตรา 62 (1) (2)

บริการเงินรับฝาก/ตั๋วสัญญาใช้เงิน ชสอ.			
เปิดให้บริการ อัตราดอกเบี้ยพิเศษ ตั้งแต่วันที่ 2 ธ.ค. - 29 ก.ย. 2566	"รับดอกเบี้ยรับวันแม่ ปี 2566"		
	วงเงิน	อัตราดอกเบี้ย (ต่อปี)*	
	6 เดือน	1.80%	2.50%
	12 เดือน	1.80%	2.50%

วัตถุประสงค์ของการบริหารความเสี่ยงด้านการฝาก มาตรา 62 (1) (2)

1. เพื่อให้การฝากเงินของสหกรณ์ถูกต้องตามกฎหมาย *ก่อนฝากเงิน*
2. ❤️ เพื่อให้สหกรณ์ได้รับดอกเบี้ยเงินฝากถูกต้อง ครบถ้วนตามที่กำหนด
3. ❤️ เพื่อให้สหกรณ์ได้รับคืนเงินฝากถูกต้อง ครบถ้วน
4. เพื่อให้สหกรณ์มีการประมาณการค่าเผื่อเงินฝากสหกรณ์อื่นสงสัยจะสูญเสีย (ถ้ามี) ได้อย่างถูกต้องเพียงพอ เป็นไปตามระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์

หลัง
ฝากเงิน

เงินฝากสหกรณ์อื่น

ระเบียบ นทส. ว่าด้วยการบัญชีของสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร พ.ศ. 2563 ข้อ 16 -17

ข้อ 16

เงินฝากสหกรณ์อื่น

การนำเงินไปฝากกลุ่มสหกรณ์หรือสหกรณ์อื่น

การประมาณการค่าเผื่อเงินฝากสหกรณ์อื่นสงสัยจะสูญ

1. มีกำหนดชำระคืนแล้ว แต่ผู้รับฝาก
ไม่สามารถจ่ายคืนเงินฝากได้

2. ผู้รับฝากมีขาดทุนสะสมเกินกึ่งหนึ่งของทุนเรือนหุ้น
และมีข้อมูลที่แสดงให้เห็นว่าขาดสภาพคล่อง

สหกรณ์ผู้ฝากต้องรายงานเงินฝากที่ถอนไม่ได้ ต่อ
ที่ประชุมคณะกรรมการ
- ตั้งค่าเผื่อเงินฝากสหกรณ์อื่นสงสัยจะสูญ
เต็มจำนวนที่ถอนคืนไม่ได้

กรณีไม่ได้จัดทำแผนการปรับปรุงการดำเนินงานให้ตั้ง
ค่าเผื่อเงินฝากสหกรณ์อื่นสงสัยจะสูญเต็มจำนวน

กรณีผู้รับฝากอยู่ระหว่างการจัดทำแผนการปรับปรุง
การดำเนินงานตามคำสั่ง นทส. ให้ทยอยตั้งค่าเผื่อเงินฝาก
สหกรณ์อื่นสงสัยจะสูญตามระยะเวลาที่กำหนด

การบริหารเงินฝากสหกรณ์อื่น

- ☆ วิเคราะห์ความมั่นคง / ความเสี่ยงของสหกรณ์ที่น่าฝาก เงื่อนไขการฝาก / ความเหมาะสมของระยะเวลา / ปริมาณเงิน เหมาะสมกับอัตราดอกเบี้ย
- ☆ ขอเอกสารรับรองเงินกู้ยืมคงเหลือของสหกรณ์อื่น ตามวงเงินที่ได้รับความเห็นชอบจาก นทส.
- ☆ กระจายความเสี่ยงของการนำฝาก ทั้งจำนวนเงินและแหล่งที่ฝากเพื่อป้องกันการขาดสภาพคล่องทางการเงิน หากเกิดปัญหากับสหกรณ์ผู้รับฝาก (แม้จะไม่ต้องกังวลมากกับความผันผวนทางเศรษฐกิจ)
- ☆ ติดตามความเคลื่อนไหวสหกรณ์ที่น่าเงินไปฝาก หากสหกรณ์ที่รับฝาก ขาดสภาพคล่องทางการเงิน ถอนคืนไม่ได้ หรือได้ไม่ครบ หรือต้องรอไปก่อน อาจต้องประมาณการค่าเผื่อเงินฝากสหกรณ์อื่นสงสัยจะสูญ ซึ่งส่งผลให้กำไรสุทธิ ของสหกรณ์ผู้ฝากลดลง
- ☆ สอบทานความถูกต้อง ครบถ้วน ของบัญชีย่อยเงินฝากสหกรณ์อื่นกับบัญชีคุมยอด
- ☆ สอบทานยืนยันยอดเงินฝากสหกรณ์อื่น

รู้จัก...ความหมายสภาพคล่อง

สภาพคล่อง เป็นคำที่ใช้เสมอ ๆ ในทางเศรษฐศาสตร์และการธนาคาร

พลตรี พระเจ้าวรวงศ์เธอ กรมหมื่นนคราธิปพงศ์ประพันธ์ ทรงบัญญัติขึ้น เพื่อให้ตรงกับคำภาษาอังกฤษ **liquidity** ตั้งแต่ พ.ศ. 2504

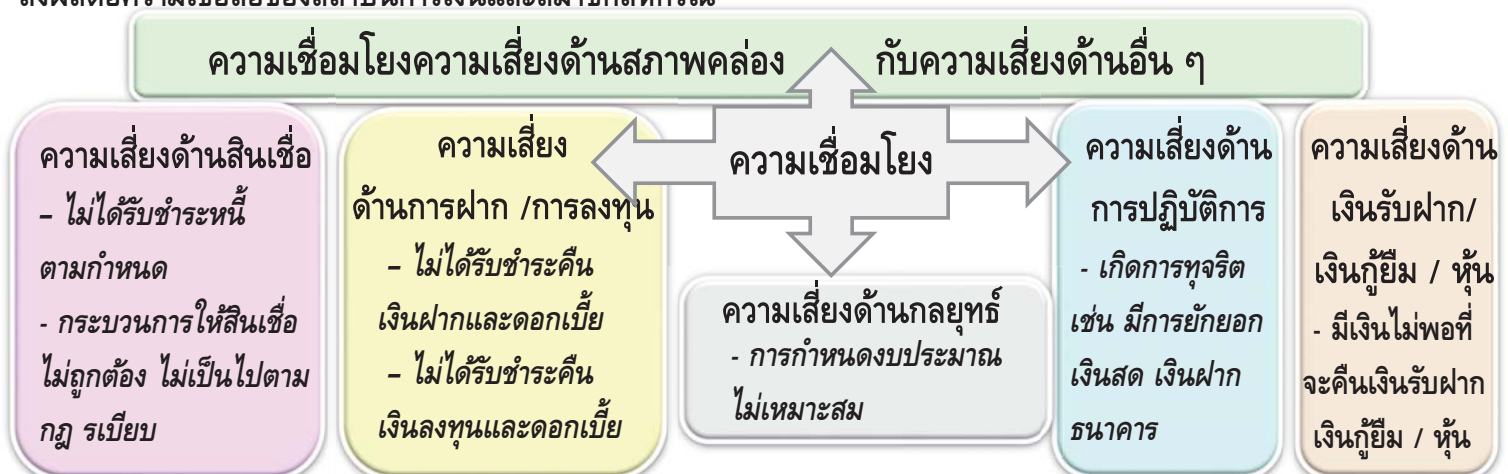
สภาพคล่อง หมายถึง ความสามารถในการ**เปลี่ยน** สิ่งของ หรือสินทรัพย์ **ไปเป็นเงินสด** ทรัพย์สินใดที่สามารถเปลี่ยนเป็นเงินสดได้ง่ายและรวดเร็ว ถือว่าทรัพย์สินนั้นมีสภาพคล่องสูง

สภาพคล่องทางการเงิน หมายถึง รายการทางการเงินที่มีความคล่องในการเปลี่ยนมือได้อย่างรวดเร็ว เช่น เงินสด เงินฝากธนาคาร เงินฝากสหกรณ์ เงินลงทุนระยะสั้น เงินให้กู้ยืมระยะสั้น ลูกหนี้เงินกู้ระยะสั้น สินค้าคงเหลือ (ภาคเกษตร) เป็นต้น

ความเสี่ยงด้านสภาพคล่อง

ความเสี่ยงในปัจจุบันหรือในอนาคตที่สหกรณ์อาจไม่สามารถชำระหนี้สินและภาระผูกพันต่างๆ เมื่อถึงกำหนด เนื่องจากไม่สามารถเปลี่ยนสินทรัพย์เป็นเงินสดได้ (สภาพคล่องด้านสินทรัพย์) หรือไม่สามารถจัดหาเงินทุนได้เพียงพอ (สภาพคล่องด้านหนี้สิน) หรือสามารถหาเงินทุนมาชำระหนี้สินได้ แต่ต้องรับภาระต้นทุนที่สูงเกินกว่าระดับ ที่สหกรณ์ยอมรับได้ กระแสเงินสดรับที่**ต่ำกว่า**กระแสเงินสดจ่าย อาจส่งผลกระทบต่อรายได้ ทุนดำเนินงาน การชำระหนี้ภาระผูกพันของสหกรณ์ และส่งผลกระทบต่อความเชื่อถือของสถาบันการเงินและสมาชิกสหกรณ์

ปัจจัยเสี่ยงด้านสภาพคล่อง

1. ไม่มีการจัดทำงบประมาณเงินสด หรือประมาณการเงินสดรับ - จ่าย ทำให้ไม่ทราบการเคลื่อนไหวของกระแสเงินสด ซึ่งอาจส่งผลให้เกิดการขาดสภาพคล่องในการดำเนินงาน
2. การทำประมาณการเงินสดมีความคลาดเคลื่อน / ผิดพลาดจากความเป็นจริงมาก (ประมาณการว่าจะมีสภาพคล่องส่วนเกิน แต่ข้อเท็จจริงกลับเป็นการขาดสภาพคล่อง)
3. ไม่มีการวิเคราะห์ความเหมาะสมของการได้มาและใช้ไปของเงินทุน / แหล่งได้มาและใช้ไปของเงินทุนไม่สัมพันธ์กัน เช่น นำเงินทุนที่ได้มาจากการก่อหนี้ระยะสั้นไปลงทุนในระยะยาว โดยไม่เตรียมแผนสำรองการเสริมสภาพคล่องในสถานการณ์ฉุกเฉินหรือมีความจำเป็นเร่งด่วนที่ต้องใช้เงิน
4. การบริหารสินทรัพย์และหนี้สินไม่มีประสิทธิภาพ / ไม่สามารถเรียกเก็บหนี้ได้ตามกำหนด ทำให้มีลูกหนี้ค้างนานเป็นจำนวนมาก และขาดเงินทุนในการดำเนินงาน หรือมีการปล่อยเงินกู้มากเกินไปไม่วิเคราะห์ว่าสหกรณ์อาจมีเงินไม่พอ หรือสมาชิก / สหกรณ์อื่น มีการถอนเงินฝากมากกว่าปกติ หรือมีการลาออกในคราวเดียวกัน (อาจเนื่องจากสมาชิกขาดความเชื่อถือศรัทธา / มีข่าวไม่โปร่งใส / การทุจริต / การถูกร้องเรียน ถูกดำเนินคดี)

ปัจจัยเสี่ยงด้านสภาพคล่อง (ต่อ)

5. ผู้บริหารขาดความรู้ ความเข้าใจ ทักษะและประสบการณ์ ในการบริหารการเงิน ทำให้มีการบริหารการเงินผิดพลาด หรือขาดความรอบคอบและความระมัดระวังในการลงทุน โดยไม่คำนึงถึงความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นจากการลงทุนในสินทรัพย์ต่างๆ ทั้งด้านสินเชื่อ การลงทุนในหลักทรัพย์ การฝากเงินกับสหกรณ์อื่น การกักตุนสินค้า โดยไม่มีการกระจายความเสี่ยงในการลงทุน
6. มีการทุจริตหรือบริหารงานไม่เป็นไปตามกฎ ข้อบังคับ ระเบียบ นอกกรอบ และเกิดความเสียหาย ทำให้ต้องมีการสำรองค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ (เป็นค่าใช้จ่าย) ซึ่งอาจทำให้สหกรณ์ขาดสภาพคล่อง หรือประสบผลขาดทุน
7. ขาดการติดตาม ประเมินสถานการณ์ทางการเงินของสถาบันการเงินที่นำไปลงทุน และมีผลกระทบต่อสภาพคล่อง
8. เงินฝากธนาคารหรือหลักทรัพย์ที่มีอยู่ ไม่สามารถนำไปใช้หมุนเวียนได้ เนื่องจากมีนำไปใช้เป็นหลักประกัน
9. กำหนดอัตราดอกเบี้ยเงินรับฝากไม่สอดคล้องกับดอกเบี้ยเงินให้กู้ (ต้องคำนึงถึงต้นทุนเงินทุนและผลตอบแทนการลงทุน)
10. ขาดแหล่งเงินทุนในการกู้ยืมเงิน / ต้องกู้ยืมเงินในอัตราดอกเบี้ยที่สูง
11. การดำรงสินทรัพย์สภาพคล่องไม่เป็นไปตามที่กฎกระทรวงกำหนด

การบริหารสภาพคล่อง

1. มีการดำรงสินทรัพย์สภาพคล่องตามกฎหมาย

พ.ร.บ. สหกรณ์ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 48 ให้สหกรณ์ดำรงสินทรัพย์สภาพคล่องตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

ประกาศกฎกระทรวง ว่าด้วยการดำรงสินทรัพย์สภาพคล่องของสหกรณ์ พ.ศ. 2550 บังคับใช้ตั้งแต่ 17 ตุลาคม 2550

- เฉลี่ยรายเดือนไม่ต่ำกว่าร้อยละ 1 และไม่เกินร้อยละ 20 ของยอดเงินรับฝากทั้งหมด (ระหว่างรอกฎกระทรวง)

1. เงินสด เงินฝากธนาคาร เงินฝากสหกรณ์อื่น

สินทรัพย์สภาพคล่องต้องปราศจากภาระผูกพัน
(ไม่ติดภาระค้ำประกัน)

2. บัตรเงินฝากที่ออกโดยธนาคาร ซึ่งมีระยะเวลาการฝากเงินไม่เกิน 1 ปี

3. หลักทรัพย์ของรัฐบาลหรือรัฐวิสาหกิจ ที่กระทรวงการคลังค้ำประกัน และพันธบัตรธนาคารแห่งประเทศไทย

4. ตั๋วสัญญาใช้เงิน (P/N) ที่ออกโดยชุมนุมสหกรณ์ ระยะเวลาคงเหลือก่อนถึงวันกำหนดใช้เงินไม่เกิน 1 ปี

5. ตั๋วสัญญาใช้เงินที่ออกโดยบริษัทเงินทุนหรือบริษัทเครดิตฟองซิเอร์ ระยะเวลาคงเหลือก่อนถึงวันกำหนดใช้เงินไม่เกิน 1 ปี

6. ตั๋วแลกเงินที่ธนาคารรับรอง สลากหลังหรือรับอ่าวัล หรือตั๋วสัญญาใช้เงินที่ธนาคารสลากหลังหรือรับอ่าวัลโดยไม่มีข้อจำกัด

ความรับผิดชอบของธนาคาร

ข้อควรระวัง : สินทรัพย์สภาพคล่องที่มีภาระผูกพัน โดยนำไปเป็นหลักประกันเงินกู้ยืม / เงินเบิกเกินบัญชีจากสถาบันการเงิน รวมถึงการควบคุมวงเงินค้ำประกันการกู้ยืมให้เป็นไปตามที่ได้รับความเห็นชอบจากนายทะเบียนสหกรณ์

การบริหารสภาพคล่อง (ต่อ)

2. วิเคราะห์ความเหมาะสมของแหล่งที่มาและใช้ไปของเงินทุน ให้สอดคล้องกันทั้งระยะสั้นและระยะยาว ระวังการได้เงินทุนมาในระยะสั้น (เช่น เงินกู้ยืมระยะสั้น) แต่นำไปใช้ในระยะเวลาอาจขาดสภาพคล่องได้กระชั้นชิด ซึ่งถ้าต้องการเงินมาชำระหนี้ โดยไปก่อหนี้เพิ่มขึ้นอีก ก็อาจต้องรับภาระดอกเบี้ยสูง

3. สหกรณ์ต้องมีการประมาณการหรือคาดการณ์ความต้องการกระแสเงินสดตามสถานการณ์ที่น่าจะเกิดขึ้นอย่างมีระเบียบแบบแผน และเป็นประจำอย่างต่อเนื่อง เช่น การประมาณการกระแสเงินสดรับ (Cash Inflow) และกระแสเงินสดจ่าย (Cash Outflow) ประจำวัน สัปดาห์ เดือน ไตรมาส ประจำปี ซึ่งขึ้นอยู่กับปริมาณรายการทางการเงิน ตามสถานการณ์ของสหกรณ์ ทั้งในภาวะปกติและช่วงวิกฤติ

4. มีแผนการได้มาของเงินทุน (ทุนเรือนหุ้น เงินรับฝาก เงินกู้ยืม) และการใช้เงินทุน (การให้เงินกู้ การลงทุน การฝากเงิน การจ่ายเงินปันผล/เงินเฉลี่ยคืนให้สมาชิก และอื่นๆ) ให้เหมาะสมและสอดคล้องกัน รวมทั้งพิจารณาความคุ้มค่าของค่าใช้จ่ายต่างๆ รวมถึงการปรับปรุงงบประมาณให้เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน

การบริหารสภาพคล่อง (ต่อ)

5. วิเคราะห์อัตราส่วนวัดสภาพคล่องของสหกรณ์

4.1 อัตราส่วนหนี้สินต่อทุน (Debt to Equity Ratio D/E)

เป็นการวัดการชำระหนี้ในระยะยาว

4.2 อัตราส่วนทุนหมุนเวียน (Current Ratio) เป็นการวัดการชำระหนี้ระยะสั้น

6. ใช้สภาพคล่องส่วนเกินของสหกรณ์เพื่อการลงทุนของหลักทรัพย์ภายใต้ความเสี่ยงที่ยอมรับได้

7. กำหนดให้มีแผนจัดหาสภาพคล่องฉุกเฉิน ในกรณีที่เกิดสถานการณ์ไม่ปกติ (วิกฤติ) เพื่อที่จะจัดหาเงินสดมาชดเชยสภาพคล่องที่อาจขาดหายไป

1. อัตราส่วนหนี้สินต่อทุน (D/E) : วัดการชำระหนี้ในระยะยาว

อัตราส่วนวัดสภาพคล่อง

$$= \frac{\text{หนี้สินทั้งสิ้น}}{\text{ทุนของสหกรณ์}}$$

ต่อ 1 เป็นการวัดความสัมพันธ์ระหว่างเจ้าหนี้กับทุนของสหกรณ์ว่าเจ้าหนี้มีภาระค้ำกันความปลอดภัย สำหรับผลขาดทุนที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต

จากส่วนของผู้ถือหุ้นเป็นจำนวนมากน้อยเพียงใดกับความสามารถในการชำระหนี้สินระยะยาวเมื่อหนี้สินระยะยาวถึงกำหนดชำระ สหกรณ์จะต้องมีเงินทุนเพียงพอที่จะชำระหนี้ หากมีไม่พอก็อาจต้องเตรียมแหล่งในการจัดหาเงิน

2. อัตราส่วนทุนหมุนเวียน (Current Ratio) วัดการชำระหนี้ระยะสั้น

$$\frac{\text{สินทรัพย์หมุนเวียน}}{\text{หนี้สินหมุนเวียน}}$$

ต่อ 1

เป็นอัตราส่วนที่นิยมใช้กันมาก ใช้วัดความสามารถในการชำระหนี้ระยะสั้นของสหกรณ์ ณ เวลานั้น และยังช่วยชี้ถึงระดับความปลอดภัย

ของเจ้าหนี้ โดยปกติถ้าอัตราส่วนนี้ต่ำมาก อาจแสดงได้ว่าสหกรณ์ไม่สามารถชำระหนี้สินระยะสั้นได้เมื่อครบกำหนด แต่ถ้าอัตราส่วนทุนหมุนเวียนสูง แสดงถึงความสามารถในการชำระหนี้ระยะสั้นได้สูง อย่างไรก็ตาม ในการวิเคราะห์ควรพิจารณาถึงความเข้มแข็งของรายการในสินทรัพย์หมุนเวียนและหนี้สินหมุนเวียนด้วย เช่น เงินรับฝากจากสมาชิก

แผนจัดหาสภาพคล่องฉุกเฉิน

การเก็บเงินสำรองฉุกเฉินเป็นสิ่งสำคัญที่สหกรณ์ควรให้ความสำคัญ เพราะจะช่วยให้สหกรณ์มีเงินใช้ยามฉุกเฉิน หรือในกรณีที่เกิดสถานการณ์ไม่ปกติ (วิกฤติ) เพื่อที่จะจัดหาเงินสดมาชดเชยสภาพคล่องที่อาจขาดหายไป เช่น กรณีสมาชิกถอนเงินฝากก่อนครบกำหนดจำนวนมาก / ไม่สามารถชำระค่านินเชื่อได้ตามกำหนดจำนวนมาก / การเสียสภาพคล่องจากหลักทรัพย์ที่สหกรณ์ลงทุนไว้ การเตรียมแผนจัดหาสภาพคล่องฉุกเฉิน จะช่วยสร้างความมั่นคงทางการเงิน และสร้างความเชื่อมั่นให้กับสหกรณ์ **แต่ก็มีข้อควรระวังบางอย่าง เช่น**

URGENT

- ไม่ควรนำเงินสำรองฉุกเฉินไปใช้ผิดวัตถุประสงค์
- ควรทบทวนจำนวนเงินสำรองฉุกเฉินเป็นประจำ เพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป
 - อาจมีการทำสัญญาเบิกเกินบัญชีกับธนาคาร เพื่อเสริมสภาพคล่อง โดยกำหนดวงเงินสำหรับช่วงเวลาข้างหน้า ใช้เมื่อไรก็ได้ หรือทำตัวสัญญาใช้เงินกับธนาคารไว้ (ดอกเบี้ยถูกกว่าเบิกเกินบัญชี) ประมาณ 1 เดือน
 - เจริญหาแหล่งเงินทุนล่วงหน้า เช่น ให้สหกรณ์อื่นนำเงินมาฝากไว้ที่สหกรณ์
 - พิจารณาวางเงินสินเชื่อระยะยาวเพื่อรองรับเงินกู้ที่ครบกำหนด
 - สินทรัพย์สภาพคล่องที่สหกรณ์สำรองไว้เพื่อพร้อมเปลี่ยนเป็นเงินสดยามฉุกเฉิน ไม่ควรนำไปเป็นหลักประกัน

ด้านเงินรับฝาก

ระวัง ! ความเสี่ยงเงินรับฝาก

- รับเงินฝากแล้วไม่ลงบัญชี
- ปลอมแปลงการถอนเงินฝากของสมาชิกแล้วนำไปใช้ มีการนำฝากบ้างหากสมาชิกมีการสอบถาม หรือสงสัยโดยอ้างว่า บันทึกรายการผิด (จะกระทำได้ขึ้น กรณีสมาชิกฝากสมุดคู่ฝากไว้กับสหกรณ์)
- บันทึกรายการเงินฝากในสมุดคู่ฝากให้สมาชิก เมื่อสมาชิกกลับ มีการแก้ไขบัญชีเงินรับฝากที่สมาชิกลำมาฝากในโปรแกรมแล้วนำเงินสดไปใช้ (โปรแกรมอาจมีการแก้ไขข้อมูลได้โดยไร้ร่องรอย)
- รับฝากเงินนอกสถานที่ ไม่มีระเบียบหรือมติที่ประชุมกรรมการ (มอบหมายใคร รับฝากช่วงเวลาใด จำนวนเงิน)
- การรับฝากเงินจากสหกรณ์อื่น หากนำมาปล่อยยาว ต้องระวังสหกรณ์อื่นขอถอนเงินรับฝากจำนวนมาก เพราะอาจทำให้สหกรณ์ขาดสภาพคล่องได้ ต้องเตรียมแผนฉุกเฉินไว้
- ไม่สามารถทราบช่วงเวลาที่มีสมาชิก / สหกรณ์อื่นจะมีการฝาก - ถอนเงิน และถ้าเป็นของสหกรณ์อื่น ส่วนใหญ่จะมีปริมาณเงินที่สูงมาก ถ้าไม่มีแผนบริหารการเงินอาจเกิดปัญหา เมื่อครบกำหนดหรือผู้ฝากทวงถาม หรือมีการถอนเงินคืน

กฎ ระเบียบเกี่ยวกับสหกรณ์ออมทรัพย์ : ด้านเงินรับฝาก (ต้องได้รับความเห็นชอบจาก นทส.)

★ **พ.ร.บ. สหกรณ์ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ม.46 (5)** รับฝากเงินประเภทออมทรัพย์หรือประเภทประจำ จากสมาชิกหรือสหกรณ์อื่น หรือสมาคมอาปนกิจสงเคราะห์ซึ่งมีสมาชิกของสมาคมนั้นไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งเป็นสมาชิกของสหกรณ์ผู้รับฝากเงิน (**เพิ่มเติม พ.ศ. 2553**) หรือนิติบุคคล ซึ่งมีบุคลากรหรือลูกจ้างไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของนิติบุคคลนั้น เป็นสมาชิกของสหกรณ์ผู้รับฝากเงิน (**เพิ่มเติม พ.ศ. 2562**) ทั้งนี้ตามระเบียบของสหกรณ์ที่ได้รับความเห็นชอบจากนายทะเบียนสหกรณ์

★ **ประมวลรัษฎากร** สหกรณ์มีหน้าที่หักดอกเบี้ยเงินรับฝากประจำ ณ ที่จ่าย 15 % และนำส่งภาษี เว้นแต่ดอกเบี้ยเงินฝากและผลตอบแทนเงินฝากที่เกิดจากการฝากเงินเป็นรายเดือนติดต่อกันมีระยะเวลาไม่น้อยกว่ายี่สิบสี่เดือน นับแต่วันที่เริ่มฝาก โดยมียอดเงินฝากแต่ละคราวเท่ากันแต่ไม่เกินสองหมื่นห้าพันบาทต่อเดือน และรวมทั้งหมดแล้วต้องไม่เกินหกแสนบาท ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์วิธีการ และเงื่อนไขที่อธิบดีประกาศกำหนด

★ **กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน** สหกรณ์มีหน้าที่รายงานธุรกรรมทางการเงิน เมื่อมีการฝากถอนเงินรับฝากตั้งแต่ 2 ล้านบาทขึ้นไป (แนวปฏิบัติ เรื่อง การรายงานธุรกรรมสำหรับสถาบันการเงินประเภทสหกรณ์ ตุลาคม 2562)

★ **พระราชบัญญัติ ว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544 และที่แก้ไขเพิ่มเติม** (ล่าสุดฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562

★ **ประกาศนายทะเบียนสหกรณ์** เรื่อง กำหนดอัตราดอกเบี้ยเงินรับฝากของสหกรณ์ ไม่เกินร้อยละ 3.75 ต่อปี ลงวันที่ 28 กันยายน 2566 ใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2566 (รวมชุมนุมสหกรณ์)

NEW

ตัวอย่าง การบริหารความเสี่ยง : ด้านเงินรับฝาก

- กำหนดระเบียบเงินรับฝากตามที่กฎหมายกำหนด ผ่านความเห็นชอบจากนายทะเบียนสหกรณ์ (รวมกรณีมีการรับฝากเงินนอกสถานที่) และมีการปฏิบัติตามระเบียบ
- แบ่งแยกหน้าที่เจ้าหน้าที่การเงิน / บัญชี / รับฝาก และมีการหมุนเวียนสับเปลี่ยนหน้าที่กันบ้าง ให้สมาชิกเก็บสมุดคู่ฝากไว้กับตนเอง
- ตรวจสอบการบันทึกบัญชี เป็นปัจจุบัน / ไม่เป็นปัจจุบัน เอกสารประกอบการบันทึกบัญชีครบถ้วน จัดทำบัญชีย่อยถูกต้อง **เป็นปัจจุบัน** ยอดรวมในบัญชีย่อยตรงกับบัญชีคุมยอด
- ทดสอบการคำนวณดอกเบี้ยจ่ายเงินรับฝากตามประเภทสหกรณ์ (กรณีใช้โปรแกรม ตรวจสอบการตั้งฐานค่าคงที่ของดอกเบี้ยตามระเบียบ /ประกาศสหกรณ์) และเปรียบเทียบความสัมพันธ์กับมูลค่าเงินรับฝากกรณีจ่ายดอกเบี้ยเงินฝากออมทรัพย์ /พิเศษ แต่กำหนดเวลาการฝาก 1 ปี เข้าข่ายเงินฝากประจำ ต้องหักภาษี ณ ที่จ่าย
- การเปิดบัญชีฝาก - ถอนเงินรับฝาก และการปิดบัญชี **เป็นไปตามระเบียบที่กำหนด** ไม่ควรจ่ายเงินกรณีสมาชิกไม่ได้นำสมุดคู่ฝากมา กรณีมอบฉันทะให้ผู้อื่นรับเงินแทน มีเอกสารการมอบฉันทะถูกต้อง ครบถ้วน

การบริหารความเสี่ยง : ด้านเงินรับฝาก

- สอบทาน / ยืนยันยอดเงินรับฝากกับสมาชิก โดยเฉพาะ รายการที่ไม่มีการเคลื่อนไหว / เคลื่อนไหวถึงกลุ่มที่เกษียณหรือออกจากงานแล้ว กลุ่มสมาชิกที่มีเงินฝากสูง กลุ่มที่มีการปิดบัญชีระหว่างปี กลุ่มที่ฝากสมุดคู่ฝากไว้ที่สหกรณ์ กลุ่มที่มีการรับเงินฝากนอกสถานที่ เป็นต้น
- ทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างดอกเบี้ยจ่ายเงินรับฝากกับเงินรับฝาก ต้องไม่ต่างกันในสาระสำคัญ
- กรณีถอนออนไลน์ ตรวจสอบวิธีการยืนยันตัวตนของสมาชิก เช่น ส่ง OTP / username และ password
- กรณีสมาชิกมอบอำนาจให้ผู้อื่นมารับเงิน ต้องเปรียบเทียบลายมือชื่อ / สำเนาบัตรประชาชนผู้ถอนเงิน ตรวจสอบบัตรประชาชนผู้รับมอบอำนาจ เพื่อยืนยันตัวตนผู้รับมอบอำนาจ
- การรับเงินฝากนอกสถานที่ ต้องมีระเบียบหรือมติที่ประชุม / มีการยืนยันยอดกับสมาชิกโดยตรง เพราะการทุจริตที่เกิดขึ้นแล้วโดยวิธีนี้จะมีมูลค่าความเสียหายมาก
- กรณีมีการเพิ่ม / ลดอัตราดอกเบี้ยเงินรับฝาก ต้องตรวจสอบการเปลี่ยนแปลงดอกเบี้ยในฐานข้อมูลและทดสอบการคิดดอกเบี้ยช่วงมีการเปลี่ยนแปลง

ด้านเงินกู้ยืม

★ พ.ร.บ. สหกรณ์ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 47 : การกู้ยืมเงินหรือการค้ำประกันของสหกรณ์ จะต้องจำกัดอยู่ภายในวงเงินที่นายทะเบียนสหกรณ์เห็นชอบ

★ ระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์ ว่าด้วย หลักเกณฑ์การพิจารณาให้ความเห็นชอบวงเงินการกู้ยืมหรือการค้ำประกันของสหกรณ์ พ.ศ. 2561 ลงวันที่ 30 เมษายน 2561 : ประเภทสหกรณ์ ออมทรัพย์ ถือใช้วงเงินการกู้ยืมของสหกรณ์ ไม่เกิน 1.5 เท่า ของทุนเรือนหุ้นรวมกับทุนสำรองของสหกรณ์

ณ 6 กรกฎาคม 2567 2566

- ★ **ระวัง !** อย่า ก่อหนี้เกินวงเงินกู้ ที่ได้รับความเห็นชอบจาก นทส.
- ★ **ระวัง !** อย่า กู้เงินระยะสั้น เพื่อลงทุนระยะยาว อาจขาดสภาพคล่องได้
- ★ หากสหกรณ์กู้ยืมเงินกับธนาคาร และ ธปท. ประกาศเพิ่มอัตราดอกเบี้ยนโยบายการเงิน (แก้ปัญหาเงินเฟ้อ) สหกรณ์อาจต้องรับภาระดอกเบี้ยจ่ายเงินกู้ธนาคารเพิ่มขึ้น ถ้าธนาคารขึ้นดอกเบี้ย

การบริหารจัดการ : ด้านเงินกู้ยืมระยะยาว

ตัวอย่าง

- ปฏิบัติให้เป็นไปตามกฎหมายสหกรณ์ ระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์ ข้อบังคับ และระเบียบสหกรณ์
- กำหนดแผนการลงทุนให้สอดคล้องกับระยะเวลาการได้มา ของเงินทุน (เงินกู้ยืมระยะยาว)
- เอกสารหลักฐานสัญญาเงินกู้ยืม /สัญญาเงินเบิกเกินบัญชีธนาคารถูกต้องสมบูรณ์ ลงลายมือชื่อครบถ้วนโดยผู้มีอำนาจลงนามตามข้อบังคับ
- การกู้เงินต้องได้รับอนุมัติจากผู้มีอำนาจ และอยู่ภายในวงเงินกู้และวงเงินค้ำประกันที่นายทะเบียนสหกรณ์กำหนด
- จัดทำทะเบียนคุมรายละเอียดของเงินกู้ยืมระยะยาวประเภทต่าง ๆ
- มีการเปรียบเทียบบัญชีย่อยเจ้าหนี้เงินให้กู้กับทะเบียนคุมให้ถูกต้องตรงกัน อย่างสม่ำเสมอ
- การชำระคืนเงินต้นดอกเบี่ยให้เป็นไปตามข้อกำหนดในสัญญา
- มีการยืนยันยอดเจ้าหนี้เงินกู้ยืมระยะยาวและบัญชีเงินเบิกเกินบัญชี อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง

ตัวอย่าง

การบริหารจัดการ : ด้านเงินกู้ยืมระยะยาว

- มีการกำหนดแผนการลงทุนให้สอดคล้องกับระยะเวลาการได้มา ของเงินทุน (เงินกู้ยืมระยะยาว)
- การกู้เงินต้องได้รับอนุมัติจากผู้มีอำนาจ และอยู่ภายในวงเงินกู้และวงเงินค้ำประกันที่นายทะเบียนสหกรณ์กำหนด
- จัดทำทะเบียนคุมรายละเอียดของเงินกู้ยืมระยะยาวประเภทต่าง ๆ
- มีการเปรียบเทียบบัญชีเจ้าหนี้เงินให้กู้ ในสมุดบัญชีแยกประเภททั่วไปกับบัญชีย่อยเจ้าหนี้เงินกู้ ให้ถูกต้องตรงกัน
- การชำระคืนเงินต้นดอกเบี่ยให้เป็นไปตามข้อกำหนดในสัญญา
- มีการยืนยันยอดเจ้าหนี้เงินกู้ยืมระยะยาว

ความเสี่ยงด้านปฏิบัติการ

ความเสี่ยงด้านปฏิบัติการ เป็นความเสี่ยงที่จะเกิดความเสียหายอันเนื่องมาจากการขาดการกำกับดูแลกิจการที่ดี หรือขาดธรรมาภิบาลในองค์กร ความไม่เพียงพอของกระบวนการควบคุมภายในที่ดี โดยอาจเกี่ยวข้องกับกระบวนการปฏิบัติงานภายใน คน ระบบงาน การใช้เทคโนโลยี หรือเหตุการณ์ภายนอก และส่งผลกระทบต่อรายได้หรือความอยู่รอดของสหกรณ์ ซึ่งส่งผลต่อการปฏิบัติงานต่าง ๆ ขององค์กร ทำให้ไม่บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนด

- 1. ปัจจัยด้านคน** ถือเป็นปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการปฏิบัติงาน / การทำงานผิดพลาด ดังนั้น การให้ความสำคัญในการ คัดเลือกพนักงาน การอบรม และการพัฒนา จะทำให้องค์กรได้พนักงานที่มีคุณสมบัติ ประสิทธิภาพ และความสามารถที่เหมาะสมต่อการปฏิบัติงาน
- 2. ปัจจัยด้านกระบวนการทำงาน** ไม่มีกระบวนการหรือขั้นตอนการทำงานหรือการควบคุมภายในไม่เพียงพอ อันอาจนำไปสู่การทุจริตทั้งภายในและภายนอก แต่ละกิจกรรมที่อาจก่อให้เกิดความเสี่ยงและเกิดความเสียหายทางการเงิน เช่น การถูกสั่งการจากการไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบ หรือข้อบังคับที่เกี่ยวข้อง หรือที่ไม่ใช่ตัวเงิน เช่น ด้านชื่อเสียง
- 3. ปัจจัยด้านระบบงาน** หากระบบงานเกิดความเสียหาย ชัดข้อง หรือหยุดชะงัก รวมถึงความถูกต้อง เชื่อถือได้ของระบบข้อมูลและระบบการสื่อสารภายในองค์กร การควบคุมการเข้าถึงระบบ การรักษาความปลอดภัยของระบบและข้อมูล ตลอดจนความสามารถในการนำระบบให้กลับมาทำงานได้ตามปกติหลังจากที่เกิด เหตุการณ์ฉุกเฉิน อันอาจมีผลกระทบต่อการปฏิบัติงาน
- 4. ปัจจัยที่ไม่ปฏิบัติตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องและที่เกิดจากเหตุการณ์ภายนอก** ซึ่งส่งผลกระทบต่อการปฏิบัติงาน เนื่องจากเป็นปัจจัยที่อยู่เหนือความคาดหมาย เช่น ด้านการเมือง ด้านภัยธรรมชาติ การเปลี่ยนแปลงหลักเกณฑ์ของกฎหมายหรือกฎเกณฑ์ของหน่วยงานกำกับดูแล

ปัจจัยเสี่ยงด้านปฏิบัติการ

1. โครงสร้าง / อำนาจหน้าที่ไม่เหมาะสม ไม่ชัดเจน เกิดปัญหาในทางปฏิบัติ
2. ระบบการควบคุมภายในไม่เหมาะสม ไม่มีประสิทธิภาพ เกิดจุดอ่อนจากการควบคุมภายใน / เกิดการทุจริต / กระบวนการทำงานที่ผิดพลาด / ไม่มีการวิเคราะห์และบริหารความเสี่ยง
3. ไม่ปฏิบัติตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการสหกรณ์ เช่น พ.ร.บ.คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล (PDPA) / พ.ร.บ. ป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน เป็นต้น
4. ไม่กำหนดนโยบาย / ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศที่ปลอดภัยและเหมาะสมกับการดำเนินงานของสหกรณ์ ตามระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์และมาตรการการควบคุมภายในที่ดีด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ เช่น ไม่มีการสำรองข้อมูล หรือสำรองไม่เหมาะสม ไม่กำหนดสิทธิการเข้าถึงข้อมูล การแก้ไขข้อมูลในระบบโดยผู้ไม่มีสิทธิ ภัยคุกคามทางไซเบอร์ การขัดข้องและหยุดชะงักของระบบงานและระบบคอมพิวเตอร์ ไม่มีแผนสำรองฉุกเฉิน เป็นต้น

วัตถุประสงค์ของการบริหารความเสี่ยงด้านปฏิบัติการ

1. เพื่อให้สหกรณ์มีการกำกับดูแลกิจการที่ดี การปฏิบัติงานของบุคลากรสหกรณ์ไม่ก่อให้เกิดความเสียหาย หรือผลกระทบในทางลบ
2. เพื่อให้ระบบงาน / ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของสหกรณ์มีความมั่นคง ปลอดภัย
3. เพื่อให้สหกรณ์มีการปฏิบัติตามระบบการควบคุมภายในที่ดี
4. เพื่อให้สหกรณ์มีการปฏิบัติงานถูกต้องตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เช่น กฎหมายฟอกเงิน กฎหมาย PDPA (คุ้มครองส่วนบุคคล)

การบริหารความเสี่ยง : ด้านปฏิบัติการ

1. จัดโครงสร้างองค์กรและสร้างวัฒนธรรมการบริหารความเสี่ยง (ปลูกฝังจิตสำนึกทุกฝ่ายจนเป็นวัฒนธรรม)
2. แบ่งแยกหน้าที่ความรับผิดชอบและสายงานอย่างชัดเจน สอดคล้องกับหลักการควบคุมภายในที่ดี วางระบบให้มีการสอบทานซึ่งกันและกัน ไม่มีส่วนงานหรือบุคคลใด สามารถปฏิบัติงานได้ตลอดทั้งกระบวนการ
3. ออกแบบระบบการควบคุมทั้งในลักษณะที่เป็นทางการ เช่น การออกระเบียบ มาตรการ วิธีการ ปฏิบัติงาน และการออกแบบระบบการควบคุมในลักษณะที่ไม่เป็นทางการ เช่น การสร้างจริยธรรม ค่านิยม วัฒนธรรมองค์กร และมีการติดตาม กำกับการดำเนินการตามระบบควบคุมที่ออกแบบไว้ ว่ายังมีประสิทธิภาพเพียงพอที่จะป้องกันหรือลดความเสี่ยงหรือความเสียหายที่เกิดขึ้นให้อยู่ในระดับที่เหมาะสมและยอมรับได้
4. ปฏิบัติตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เช่น กฎหมายฟอกเงิน กฎหมาย PDPA (คัมครองส่วนบุคคล) รวมถึง ระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์ ว่าด้วยมาตรฐานขั้นต่ำในการควบคุมภายในและการรักษาความปลอดภัยสำหรับสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรที่ใช้โปรแกรมระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ประมวลผลข้อมูล พ.ศ.2553 และมาตรการการควบคุมภายในที่ดีด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ)

การบริหารความเสี่ยง : ด้านปฏิบัติการ

5. กำหนดให้มีการดำเนินการควบคุมความเสี่ยงโดยผลการตรวจสอบจากผู้ตรวจสอบอิสระจากภายนอก ได้แก่ ผู้สอบบัญชี ผู้ตรวจการสหกรณ์ ผู้ตรวจสอบกิจการ ซึ่งทำหน้าที่ทดสอบกระบวนการและขั้นตอนการปฏิบัติงานทั่วไปและการปฏิบัติงานทางบัญชีของสหกรณ์ เพื่อให้คณะกรรมการ และสมาชิกสามารถตรวจสอบ รับรู้ข้อมูลต่างๆ เกี่ยวกับผลการตรวจสอบ เพื่อเพิ่มความเชื่อมั่นในประสิทธิภาพของระบบการควบคุมของสหกรณ์ และหากมีข้อสังเกตที่ตรวจพบ และข้อเสนอแนะต่างๆ ก็จะได้รับการพิจารณาปรับปรุง แก้ไขให้ถูกต้อง เพื่อลดความเสี่ยงที่อาจจะเกิดขึ้นอีกในอนาคต
6. สหกรณ์ควรจัดทำแผนรองรับการดำเนินธุรกิจต่อเนื่องของกระบวนการปฏิบัติงาน หรือระบบงานที่สำคัญ เพื่อรองรับความเสี่ยงในด้านต่างๆ และจำกัดหรือลดผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นแก่ผู้มีส่วนได้เสียในการดำเนินธุรกิจจากการหยุดชะงักของการดำเนินงานที่เกิดจากเหตุการณ์ความเสียหาย เช่น การหยุดทำงานของระบบ เครือข่ายคอมพิวเตอร์ ระบบสื่อสาร หรือโครงสร้างพื้นฐาน ในการดำเนินงานด้านต่างๆ การก่อวินาศภัย และภัยพิบัติต่างๆ หรือการต้องประกาศวันหยุดทำงานต่อเนื่อง

เน้น

ความเสี่ยงและปัจจัยเสี่ยงด้านระบบสารสนเทศ

การประมวลผลไม่ถูกต้อง ไม่ครบถ้วน ไม่น่าเชื่อถือ ข้อมูลสูญหาย หรือเสียหาย

ความเสี่ยง (Risk)

ปัจจัยเสี่ยง (Risk Factor)

- ไม่มีการกำหนดระเบียบวิธีปฏิบัติ / นโยบายด้านคอมพิวเตอร์
- ไม่มีการกำหนดการใช้งานด้าน User Id และ Password / หรือมีแต่ไม่ปฏิบัติ
- การใช้โปรแกรมบัญชีที่ไม่เหมาะสมรัดกุม / ไม่กำหนดขั้นตอนในการเปลี่ยนแปลงแก้ไขที่เป็นลายลักษณ์อักษร
- ไม่มีการสอบถามข้อมูลก่อนการยืนยันข้อมูล อาจมีผลให้ข้อมูลผิดพลาด ไม่ถูกต้อง ไม่ครบถ้วน
- ไม่มีการกำหนดให้มีโปรแกรมควบคุมการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลนำเข้า (Input)
- ไม่มีการสำรองโปรแกรม (Back up) / จัดเก็บข้อมูลสำรองไว้ในที่ไม่เหมาะสมหรือไม่ปลอดภัย
- มีบุคคลที่ได้รับสิทธิพิเศษในการเข้าถึงข้อมูลเกินกว่าหน้าที่ / ผู้ใช้หลายคนสามารถเข้าถึงฐานข้อมูลส่วนกลางได้
- มีการเปลี่ยนแปลงข้อมูลในแฟ้มข้อมูลหลักโดยไม่ได้รับอนุญาต เช่น บันทึกการขายที่ไม่ได้รับอนุมัติรายการ / ไม่ได้เกิดจริง
- มีการแทรกแซงการควบคุม เช่น เสี่ยงไปปฏิบัติงานด้วยมือแทนการให้ระบบปฏิบัติงานโดยอัตโนมัติ
- ระบบการทำงานล่ม / หยุดชะงัก หรือไม่สามารถเข้าถึงข้อมูล / ไม่สามารถใช้งานได้เมื่อต้องการ
- บุคลากรไม่มีความรู้ ความสามารถ ทักษะเหมาะสมเพียงพอ

การควบคุมด้าน เทคโนโลยีสารสนเทศ (IT)

ตามระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์ ว่าด้วยมาตรฐานขั้นต่ำ
ในการควบคุมภายในและการรักษาความปลอดภัย
สำหรับสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรที่ใช้โปรแกรม
ระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ประมวลผลข้อมูล พ.ศ.2553

“มาตรฐานขั้นต่ำในการควบคุมภายในและการ
รักษาความปลอดภัยสำหรับสหกรณ์และกลุ่ม
เกษตรกรที่ใช้โปรแกรมระบบบัญชีคอมพิวเตอร์
ประมวลผลข้อมูล”

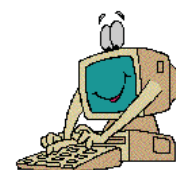

“ ป้องกันความเสี่ยงเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

ในการดำเนินงานของสหกรณ์ โดย กำหนดมาตรฐานการควบคุมภายในขั้นต่ำ 9 ข้อ”

“ความเสี่ยงด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ” (Information Technology risk : IT risk)

เป็นความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นจากการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งจะมีผลกระทบต่อระบบหรือ
การปฏิบัติงานของสหกรณ์ รวมถึงความเสี่ยงที่เกิดจากภัยคุกคามทาง ไซเบอร์ (cyber threats)

๒๘ มิถุนายน ๒๕๖๖

เรื่อง มาตรการการควบคุมภายในที่ดีด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ
เรียน ประธานกรรมการสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร

5

มาตรการการควบคุมภายในที่ดีด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ

ที่มา : สำนักมาตรฐานการบัญชีและสอบบัญชี กรมตรวจบัญชีสหกรณ์

มาตรการที่ 1 การควบคุมทางด้านกายภาพ : สหกรณ์ต้องจัดให้มีระบบการรักษาความปลอดภัยทางด้านกายภาพที่เพียงพอแก่การป้องกันมิให้บุคคลที่ไม่มีอำนาจหน้าที่ที่เกี่ยวข้องเข้าถึงอุปกรณ์ที่สำคัญ

- อุปกรณ์คอมพิวเตอร์แม่ข่ายอยู่ในสถานที่ที่สามารถป้องกันและควบคุมการเข้าถึงจากบุคคลที่ไม่มีหน้าที่ เช่น อยู่ในห้องควบคุม Server มีการปิดล็อกป้องกัน **(เสี่ยง ไม่ควรอยู่ในพื้นที่ของห้องทำงานส่วนรวมของเจ้าหน้าที่สหกรณ์)**
- ลักษณะของพื้นที่ที่สามารถควบคุมและจำกัดการเข้าถึงคอมพิวเตอร์แม่ข่าย เช่น เข้าถึงพื้นที่ควบคุมได้เฉพาะบุคคลที่ได้รับมอบหมายหรือได้รับอนุญาตเท่านั้น **(เสี่ยง ถ้าเข้าถึงได้ทุกคน)**
- มีการอนุมัติให้บุคคลที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องเข้าถึงคอมพิวเตอร์แม่ข่ายโดยผู้มีอำนาจ และเป็นลายลักษณ์อักษร

มาตรการที่ 2 การควบคุมการเข้าถึงระบบงาน : สหกรณ์ต้องจัดให้มีระบบการรักษาความปลอดภัยของข้อมูลในระบบคอมพิวเตอร์และเครือข่ายที่เพียงพอแก่การป้องกันมิให้บุคคลที่ไม่มีอำนาจหน้าที่ที่เกี่ยวข้องได้เข้าถึง ล่วงรู้ ใช้ประโยชน์ หรือแก้ไขเปลี่ยนแปลงข้อมูลหรือระบบได้

- บุคคลที่มีอำนาจหน้าที่ในการกำหนดสิทธิ์ของผู้ใช้งานระบบ
บุคคลที่ได้อนุมัติจากผู้มีอำนาจ เป็นผู้กำหนดสิทธิ์ของผู้ใช้งานเพียงคนเดียว ผู้ใช้งานระบบไม่สามารถเปลี่ยนแปลงสิทธิ์การใช้งานได้ **(เสี่ยง : ผู้ใช้งานระบบทุกคนสามารถเข้าไปกำหนดสิทธิ์การใช้งานของตนเองและผู้อื่นได้)**

มาตรการที่ 2 การควบคุมการเข้าถึงระบบงาน : สหกรณ์ต้องจัดให้มีระบบการรักษาความปลอดภัยของข้อมูลในระบบคอมพิวเตอร์และเครือข่ายที่เพียงพอแก่การป้องกันมิให้บุคคลที่ไม่มีอำนาจหน้าที่ที่เกี่ยวข้องได้เข้าถึง ล้วงรู้ ใช้ประโยชน์ หรือแก้ไขเปลี่ยนแปลงข้อมูลหรือระบบได้ (ต่อ)

5. มีการควบคุมการเข้าถึงระบบงาน โดยผู้ใช้งานแต่ละคนได้รับสิทธิการใช้งานตามหน้าที่ความรับผิดชอบ
 - ผู้ใช้งานระบบได้รับสิทธิการใช้งานระบบเฉพาะหน้าที่ความรับผิดชอบของตนเองเท่านั้น
6. มีการตรวจสอบและทบทวนสิทธิการเข้าถึงระบบงานของเจ้าหน้าที่ทุกระดับอย่างสม่ำเสมอ โดยผู้ที่ได้รับมอบหมายฯ ทั้งนี้ไม่นับรวมการกำหนดสิทธิเมื่อเจ้าหน้าที่เข้าใหม่-ลาออกระหว่างปี (**เสี่ยง : ไม่มีการตรวจสอบและทบทวนสิทธิ (กำหนดสิทธิใช้งานครั้งแรกเท่านั้น เจ้าหน้าที่ที่ลาออกยังมีสิทธิเข้าใช้งาน)**)
7. การเข้าถึงระบบงาน กรณีมอบหมายให้ผู้ปฏิบัติงานแทน ทำงานแทนกันในระบบ (เมื่อมีความจำเป็น)
ผู้ปฏิบัติงานแทนใช้รหัสผู้ใช้งานและรหัสผ่านของตนเองเท่านั้น โดยมีหลักฐานการอนุมัติ (**เสี่ยง : ผู้ปฏิบัติงานแทนไม่ถามรหัสผู้ใช้งานและรหัสผ่านจากเจ้าหน้าที่คนเดิม เนื่องจากรู้รหัสกัน**)
8. มีบันทึกกิจกรรมต่าง ๆ (Log) ในระบบเพื่อใช้ตรวจสอบข้อมูลการเข้าถึงระบบของผู้ใช้งาน
 - ระบบงานที่สหกรณ์ใช้ มีบันทึกกิจกรรมต่าง ๆ (Log) ครบถ้วนทุกระบบงาน
9. มีการตรวจสอบข้อมูลการเข้าถึงระบบของผู้ใช้งานจากบันทึกกิจกรรมต่าง ๆ (Log) ในระบบ
 - ระบบงานที่มี Log มีการตรวจสอบอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง ครบถ้วนทุกระบบงาน

มาตรการที่ 3 การควบคุมข้อมูลและฐานข้อมูล : สหกรณ์ต้องจัดให้มีการควบคุมการเข้าถึงข้อมูลและฐานข้อมูลในระบบคอมพิวเตอร์ ตลอดจนมาตรการควบคุมการเปลี่ยนแปลง แก้ไข ให้ความสำคัญกับการแก้ไขเปลี่ยนแปลงระบบโดยไม่ได้รับอนุญาต ซึ่งอาจมีผลก่อให้เกิดความผิดพลาดในโปรแกรม หรือมีข้อมูลที่ไม่ถูกต้องในงบการเงินและรายงานต่าง ๆ เพื่อให้ข้อมูลมีความถูกต้อง เที่ยงตรง และครบถ้วน

10. มีการอนุมัติให้บุคคลสามารถเข้าถึงฐานข้อมูลเพื่อเปลี่ยนแปลงแก้ไขฐานข้อมูลได้โดยตรง ที่ไม่ได้บันทึกการเปลี่ยนแปลงผ่านเมนูบันทึกโปรแกรม
 - ไม่อนุมัติให้บุคลากรสหกรณ์กระทำการได้เอง (ทุกกรณี) ถ้ามีความจำเป็นกระทำการดังกล่าว ที่ประชุมคณะกรรมการต้องมีมติอนุมัติให้ผู้ให้บริการโปรแกรมดำเนินการฯ (**เสี่ยง : เจ้าหน้าที่หรือกรรมการที่ได้รับมอบหมายกระทำการได้เอง**)
11. มีการยกเลิก/การเปลี่ยนแปลงข้อผิดพลาดที่นำเข้าสู่ระบบและผ่านการอนุมัติแล้ว ตามหลักเกณฑ์และการควบคุมภายในที่ดี
 - ผู้ใช้งานระดับหัวหน้าฝ่ายขึ้นไปเท่านั้นที่ได้รับสิทธิการยกเลิก/แก้ไขเปลี่ยนแปลงข้อมูล เป็นผู้ปฏิบัติงานเองโดยทำรายการผ่านเมนูของระบบงาน (**เสี่ยง : ระบบไม่มีการกำหนดสิทธิดังกล่าวและผู้ใช้งานที่มีหน้าที่บันทึกข้อมูลสามารถยกเลิก/แก้ไขเปลี่ยนแปลงข้อมูล**)

มาตรการที่ 3 การควบคุมข้อมูลและฐานข้อมูล : สหกรณ์ต้องจัดให้มีการควบคุมการเข้าถึงข้อมูลและฐานข้อมูลในระบบคอมพิวเตอร์ ตลอดจนมาตรการควบคุมการเปลี่ยนแปลง แก้ไข ให้ความสำคัญกับการแก้ไขเปลี่ยนแปลงระบบโดยไม่ได้รับอนุญาต ซึ่งอาจมีผลก่อให้เกิดความผิดพลาดในโปรแกรม หรือมีข้อมูลที่ไม่ถูกต้องในงบการเงิน และรายงานต่าง ๆ เพื่อให้ข้อมูลมีความถูกต้อง เที่ยงตรง และครบถ้วน

12. มีการควบคุมการเรียกคืนข้อมูลโดยบุคคลที่ได้รับอนุญาตจากผู้มีอำนาจ
 - ผู้ใช้งานระบบทุกคนไม่ได้รับสิทธิเรียกคืนข้อมูลเอง การเรียกคืนข้อมูลต้องให้ผู้พัฒนาโปรแกรมดำเนินการเท่านั้น (เสี่ยง : ผู้ใช้งานระบบที่มีหน้าที่บันทึกข้อมูลได้รับสิทธิเรียกคืนข้อมูล ตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป)
13. มีการป้องกันเข้าถึงข้อมูลเพื่อบันทึกหรือแก้ไขข้อมูลในวันที่ทำการที่ผ่านไปแล้ว (แก้ไขย้อนหลัง)
 - ทุกระบบงาน ผู้ใช้งานไม่สามารถกำหนดวันที่ทำการย้อนหลังได้ (เสี่ยง : ระบบงานตั้งแต่ 1 ระบบงานขึ้นไป)สามารถกำหนดวันที่ทำการย้อนหลังได้โดยผู้ใช้งานทุกระดับ)
14. มีการควบคุมการนำเข้าข้อมูลที่ต้องการ โดยระบบงานย่อยที่สหกรณ์ใช้งาน ทุกระบบสามารถเชื่อมโยงการบันทึกบัญชีได้ (เสี่ยง : ระบบงานย่อยที่สหกรณ์ใช้งานทุกระบบไม่สามารถเชื่อมโยงการบันทึกบัญชีได้)

มาตรการที่ 4 การควบคุม กำกับ และติดตาม : สหกรณ์ต้องจัดให้มีการควบคุม กำกับ และติดตามการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ให้เป็นไปตามนโยบายหรือระเบียบดังกล่าวได้มีการปฏิบัติตามอย่างถูกต้องตลอดเวลา

15. มีการปฏิบัติตามนโยบายหรือระเบียบ ข้อกำหนดต่าง ๆ เกี่ยวกับความปลอดภัยด้านเทคโนโลยีและสารสนเทศได้อย่างถูกต้อง ครบถ้วน
16. มีการสอบถามการกำหนดสิทธิการใช้งานของผู้ใช้งานระบบ โดยผู้ที่ได้รับมอบหมายให้สอบถามฯ กับผู้ที่มีหน้าที่กำหนดสิทธิไม่ได้เป็นบุคคลเดียวกัน
17. มีการควบคุมและติดตามการเปลี่ยนรหัสผ่านของผู้ใช้งานตามระยะเวลาที่กำหนด
 - เปลี่ยนรหัสผ่านสม่ำเสมอ โดยระบบมีจุดควบคุมให้รหัสผ่านเดิมหมดอายุ เตือนหรือบังคับให้ผู้ใช้งานเปลี่ยนรหัสผ่านใหม่ทันที

มาตรการที่ 5 ผลักดันสมาชิกให้ความสำคัญกับการตรวจสอบข้อมูลการทำธุรกรรมของตนเองกับสหกรณ์ : สหกรณ์ควรพัฒนาระบบที่สมาชิกสามารถทราบข้อมูลของตนเองได้แบบทันทีและตลอดเวลา (Real Time) และปรับปรุงฐานข้อมูลให้เป็นปัจจุบัน รวมทั้งผลักดันสมาชิกให้ความสำคัญและมีส่วนร่วมในการตรวจสอบข้อมูลของตนเอง รวมทั้งควรจัดให้มีการยืนยันยอดการทำธุรกรรมกับสมาชิก โดยสหกรณ์เป็นผู้ดำเนินการอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง

18. มีระบบหรือช่องทางให้สมาชิกตรวจสอบข้อมูลฯ ด้วยตนเองแบบ Real Time และให้บริการสมาชิกแล้ว สมาชิกสามารถตรวจสอบข้อมูลได้ทั้งภายในและภายนอกสหกรณ์
19. การนำส่งข้อมูลเข้าสู่ระบบเพื่อให้สมาชิกตรวจสอบการทำธุรกรรมแบบ Real Time นำส่งข้อมูลทันทีโดยอัตโนมัติ หรือนำส่งข้อมูลขึ้นระบบมากกว่าวันละ 1 ครั้ง
20. สักส่วนของสมาชิกที่เข้ามามีส่วนร่วมตรวจสอบข้อมูลของตนเอง โดยใช้ระบบหรือช่องทางให้สมาชิกตรวจสอบข้อมูลฯ ด้วยตนเองแบบ Real Time
 - เปรียบเทียบจำนวนสมาชิกที่มีสิทธิเข้าใช้งานระบบตรวจสอบฯ / จำนวนสมาชิก ณ วันสิ้นปี และมีการนำรายงานข้อมูลจากระบบใช้ในการยืนยันยอดกับสมาชิก โดยสหกรณ์เป็นผู้ดำเนินการเองอย่างน้อยปีละ 1 - 2 ครั้ง

CASE : สหกรณ์ออมทรัพย์ ก้าวหน้า จำกัด สหกรณ์นำโปรแกรมมาใช้ในการบันทึกข้อมูล แต่ไม่ได้มีการกำหนดระเบียบว่าด้วยวิธีปฏิบัติในการควบคุมภายในและรักษาความปลอดภัยเป็นลายลักษณ์อักษร มีแต่การมอบหมายงานและผู้ปฏิบัติ โดยมีมติที่ประชุมคณะกรรมการดำเนินการได้มอบหมายเจ้าหน้าที่บัญชีเป็นผู้ประสานกับโปรแกรมเมอร์ของบริษัทและเป็นผู้ดูแลระบบงานทั้งหมดที่ใช้โปรแกรมระบบบัญชี เช่น การกำหนดสิทธิ์เข้าถึงข้อมูล การตั้งค่าคงที่ของระบบ สำรองข้อมูล ปรับปรุงบัญชี การเปิด-ปิดระบบงาน

- สหกรณ์จัดเก็บอุปกรณ์คอมพิวเตอร์แม่ข่ายไว้บริเวณข้างโต๊ะผู้จัดการ เนื่องจากมีเนื้อที่จำกัดแต่มักจะคาถุญแจไว้
- สหกรณ์มีการสำรองข้อมูลไว้ในอุปกรณ์คอมพิวเตอร์แม่ข่ายทีเดียว
- การบันทึกข้อมูลในระบบงานต่างๆของสหกรณ์ เจ้าหน้าที่ใช้ User Account และ Password เดียวกัน และไม่เคยมีการเปลี่ยนแปลง Password ในแต่ละระบบงาน
- ระบบสมาชิกและหุ้น ไม่มีการปรับปรุงข้อมูลหลักอัตราเงินเดือนให้เป็นปัจจุบัน
- ระบบเงินกู้ ไม่มีการกำหนดเงื่อนไขวงเงินกู้สูงสุดของเงินกู้แต่ละประเภทตามระเบียบกำหนด หรือจำนวนผู้ค้ำประกันตามระเบียบเงินให้กู้ เช่น สมาชิก 1 ราย สามารถค้ำประกันได้ไม่เกิน 3 ราย แต่ระบบสามารถให้สมาชิกค้ำประกันได้ไม่จำกัดจำนวนราย และสามารถกู้เงินได้เกินวงเงินสูงสุดที่กำหนดในแต่ละประเภท
- ระบบเงินรับฝาก สหกรณ์มีการเปลี่ยนแปลงอัตราดอกเบี้ยตามประกาศนายทะเบียนสหกรณ์ แต่สหกรณ์ไม่ได้ตั้งค่าอัตราดอกเบี้ยเงินฝากตามวันที่สหกรณ์ถือใช้

แนวทางการเสนอรายงานนโยบายและกระบวนการบริหารความเสี่ยง

1. เกริ่นนำ ความเป็นมา การดำเนินการของสหกรณ์

เช่น มีการตั้งคณะกรรมการความเสี่ยง มีการประชุมติดตาม ทบทวนความเสี่ยง เป็นต้น

2. นโยบายบริหารความเสี่ยงของสหกรณ์

3. ประเภทความเสี่ยง อธิบายความหมายสั้นๆ

การบริหารความเสี่ยงที่สำคัญ ที่ได้ดำเนินการในระหว่างปี ความเสี่ยงที่ยังเหลืออยู่ในระดับที่สหกรณ์ยอมรับไม่ได้ (ความเสี่ยงระดับสูงและสูงมาก) และสรุปความเสี่ยงทั้งหมด

ประเภทความเสี่ยง	ระดับความเสี่ยง (จำนวนปัจจัยเสี่ยง)								รวม จำนวน ปัจจัยเสี่ยง
	สูงมาก (จำนวน)			สูง (จำนวน)			ปานกลาง (จำนวน)	ต่ำ (จำนวน)	
	ตรวจพบ	ลดลงอยู่ในระดับที่ยอมรับได้	คงเดิม	ตรวจพบ	ลดลงอยู่ในระดับที่ยอมรับได้	คงเดิม			
ด้านกลยุทธ์									
ด้านสินเชื่อ									
ด้านการลงทุน									
ด้านสภาพคล่อง									
ด้านการปฏิบัติการ									
ด้านเงินรับฝาก									
ด้านชื่อเสียง									
ด้านสภาพแวดล้อมอื่นๆ									
รวม									

4. สรุปสิ่งที่จะดำเนินการต่อไปในปีงบประมาณถัดไป

ปี 2562 สูงและสูงมาก 17 รายการ

ตัวอย่าง

สหกรณ์ออมทรัพย์ขนาดใหญ่
รายงานผลการบริหารความเสี่ยง
ต่อที่ประชุมใหญ่สามัญประจำปี
ในรายงานกิจการประจำปี
(ทำก่อนกฎกระทรวงกำหนด)

ปี 2563 สูงและสูงมาก 15 รายการ

ปี 2564 จะนำความเสี่ยง 37 รายการ
มาทบทวนอย่างสม่ำเสมอ

ผลการดำเนินงานปี 2563

ในปี 2562 คณะอนุกรรมการบริหารความเสี่ยงได้มีการติดตามและทบทวนความคืบหน้าแผนบริหารความเสี่ยงที่จะต้องดำเนินการจัดทำในปี 2563 มีทั้งหมด 45 รายการ โดยให้ความสำคัญกับการจัดการบริหารความเสี่ยงระดับความเสี่ยงสูงมาก 5 รายการ และระดับความเสี่ยงสูง 12 รายการ ในระหว่างปี 2563 ได้จัดทำแผนบริหารความเสี่ยงอีก 2 แผนเพิ่มเติมเป็นความเสี่ยงที่ต้องเฝ้าระวัง อาจส่งผลกระทบต่อความเสี่ยงด้านการเงินและด้านโครงสร้างการกำกับดูแล

ดังนั้นปี 2563 จากการทบทวนแผนบริหารความเสี่ยงและประเมินสถานการณ์ที่ส่งผลกระทบต่อให้เกิดความเสี่ยงจำนวน 47 รายการ และแผนบริหารความเสี่ยงที่เกิดขึ้นใหม่จำนวน 3 รายการ รวมทั้งสิ้น 50 รายการ ระหว่างปี 2563 ได้ดำเนินการตามแผนบริหารความเสี่ยง และหลังจากดำเนินการตามแผนแล้ว ได้ประเมินผลการบริหารความเสี่ยงพบว่าสามารถปิดความเสี่ยงได้ 13 รายการ จึงคงเหลือแผนบริหารความเสี่ยง รวมทั้งสิ้น 37 รายการ ดังนี้

ประเภทความเสี่ยง	ระดับความเสี่ยง				รวม
	สูงมาก	สูง	ปานกลาง	ต่ำ	
ด้านกลยุทธ์	-	1	3	3	7
ด้านปฏิบัติการ	-	5	5	3	13
ด้านการเงิน	2	5	3	3	13
ด้านชื่อเสียง	-	1	-	1	2
ด้านการฟอกเงินและการสนับสนุนทางการเงิน	-	1	-	-	1
แก่การก่อการร้าย	-	-	-	1	1
ด้านโครงสร้างการกำกับดูแล	-	-	-	1	1
รวม	2	13	11	11	37

ในปี 2564 คณะอนุกรรมการบริหารความเสี่ยงจะนำแผนบริหารความเสี่ยงทั้ง 37 รายการ มาทบทวนปัจจัยความเสี่ยงแต่ละระดับอย่างสม่ำเสมอ และนำมาดำเนินการตามแผนบริหารความเสี่ยงเพื่อปิดความเสี่ยงแต่ละระดับ หรือลดระดับลงอีกทั้งต้องคำนึงถึงแผนบริหารความเสี่ยงให้สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์ของสหกรณ์ เพื่อให้การขับเคลื่อนไปสู่วิสัยทัศน์ในแผนยุทธศาสตร์ของสหกรณ์เป็นไปตามเป้าหมายที่วางไว้

ตัวอย่าง : นโยบายบริหารความเสี่ยง (Risk Management Policy)

เพื่อให้เกิดความชัดเจนในการบริหารความเสี่ยง คณะกรรมการดำเนินการ ได้กำหนดกรอบนโยบายในการบริหารความเสี่ยง วิธีการดำเนินงาน และแผนการดำเนินงานการบริหารความเสี่ยง ดังนี้

1. มุ่งเน้นการบริหารความเสี่ยงที่มีผลกระทบต่อวัตถุประสงค์และนโยบายขององค์กร และความเสี่ยงที่ก่อให้เกิดการทุจริตในองค์กร รวมทั้งชื่อเสียงและภาพลักษณ์ของบริษัท
2. จัดการบริหารความเสี่ยงให้มีประสิทธิภาพสูงสุดและอยู่ในระดับที่สามารถยอมรับได้ รวมทั้งให้บุคลากรสหกรณ์ทุกคนมีส่วนร่วมในกระบวนการบริหารความเสี่ยง
3. กำกับดูแลและกระตุ้นให้พนักงานทุกระดับได้รับรู้และตระหนักในความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้น และส่งเสริมให้มีกระบวนการบริหารความเสี่ยงทั่วทั้งองค์กรอย่างต่อเนื่อง จนเกิดเป็นวัฒนธรรมองค์กรที่นำไปสู่การสร้างสรรคมูลค่าให้แก่องค์กร
4. ติดตาม ตรวจสอบ ประเมินและทบทวนระบบการจัดการบริหารความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นตามสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนไปทั้งจากปัจจัยภายในและภายนอกองค์กรให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้อย่างต่อเนื่อง

ตัวอย่าง : นโยบายบริหารความเสี่ยง (Risk Management Policy)

5. ดำเนินการบริหารความเสี่ยงตามกรอบการบริหารความเสี่ยงทั่วทั้งองค์กร (Enterprise Risk Management : ERM) ตามแนวทางของ COSO
6. จัดให้มีการดำเนินการบริหารความเสี่ยงตามขั้นตอนของกฎกระทรวงและระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์ที่กำหนด
7. การบริหารความเสี่ยงเป็นหน้าที่ความรับผิดชอบของคณะกรรมการดำเนินการและเจ้าหน้าที่สหกรณ์ทุกคนที่ต้องตระหนักถึงความเสี่ยงของสหกรณ์ที่อาจเกิดขึ้นในด้านต่างๆ ซึ่งทุกคนต้องร่วมมือกันในการบริหารจัดการเสี่ยงให้อยู่ในระดับที่ยอมรับได้
8. นำเทคโนโลยีและนวัตกรรมต่างๆ มาใช้ในการเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการความเสี่ยง สร้างฐานข้อมูลที่มีประโยชน์ต่อการบริหารและปฏิบัติงาน สามารถใช้ข้อมูลได้ทันเวลา สร้างโอกาสและมูลค่าเพิ่มให้กับองค์กร ทำให้กระบวนการทำงานที่สำคัญสามารถเชื่อมโยงกับกลยุทธ์และวัตถุประสงค์ขององค์กร

ติดตามข้อมูลข่าวสารการเงิน การบัญชี การลงทุน และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

	การเงินการบัญชี	กรมตรวจบัญชีสหกรณ์	www.cad.go.th สำนักมาตรฐานการบัญชีและการสอบบัญชี (cad.go.th)
	กฎ ระเบียบ เกี่ยวกับสหกรณ์	กรมส่งเสริมสหกรณ์ คลินิกกฎหมาย	www.cpd.go.th http://e-service.cpd.go.th/elib/
	ตลาดตราสารหนี้ พันธบัตรรัฐบาล / รัฐวิสาหกิจ / หุ้นกู้	สมาคมตลาดตราสารหนี้ไทย	www.thaibma.or.th
	ตลาดทุน : หุ้นสามัญ	ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย	www.set.or.th
	ตลาดการเงิน สถาบันการเงิน นโยบายการเงิน / ดอกเบี้ยธนาคาร	ธนาคารแห่งประเทศไทย	www.bot.or.th
	การจัดลำดับตราสารหนี้	บริษัท ทริส คอร์ปอเรชั่น จก. บริษัท ฟิทช์ เรตติ้งส์ ประเทศไทย จก.	https://www.trisrating.com/th/ https://www.fitchratings.com/

จงพัฒนาตัวเองให้มาก
เพราะตัวคุณ
คือทรัพย์สินที่มี
ค่ามากที่สุด
ของตัวเอง

– Warren Buffet –
(มหาเศรษฐี , นักลงทุน)

“เพราะแสงตา มิใช่เพราะรอยตอ
เพราะเชื้อวชาญ มิใช่เพราะโอกาส
เพราะสามารถ มิใช่เพราะโชคช่วย
ดังนี้แล้ว **คัมภีร์พิเคราะห์สุภาษิต**”
มงเม้ง

สวัสดี

Thank You

ตัวอย่าง

ข้อสังเกตที่พบจากการตรวจสอบบัญชีสหกรณ์
เกี่ยวกับจุดอ่อนของการควบคุมภายใน

...ความตอนหนึ่ง...

แนวทางการจัดทำรายงานการสอบบัญชี สำหรับผู้สอบบัญชีสหกรณ์

กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ กรกฎาคม 2564

รวบรวม - เรียบเรียง : อรุณี วงศ์ราชน

ตัวอย่าง : ข้อสังเกตที่พบจากการตรวจสอบเกี่ยวกับจุดอ่อนของการควบคุมภายใน

1. ด้านการบริหารจัดการทั่วไป ตัวอย่างเช่น

- การแบ่งแยกหน้าที่ด้านการเงินการบัญชีไม่เหมาะสม เช่น กำหนดให้บุคคลคนใดคนหนึ่งปฏิบัติหน้าที่ได้ทั้งการรับ - จ่ายเงินและการบันทึกบัญชีหรือไม่มีการสับเปลี่ยนหน้าที่
- ผู้ได้รับมอบหมายมีความรู้ ความสามารถไม่เหมาะสม หรือไม่มีการอบรม/พัฒนาความรู้ที่เพียงพอในการปฏิบัติงาน ส่งผลให้เกิดข้อผิดพลาด คลาดเคลื่อนจำนวนมาก

แนวทางการควบคุม เพื่อให้การปฏิบัติงานสามารถตรวจสอบความถูกต้องระหว่างกันตามหลักการควบคุมภายในที่ดี สหกรณ์ต้องแบ่งแยกหน้าที่ด้านการเงินและการบันทึกบัญชีออกจากกัน รวมทั้งควรส่งเสริมให้ผู้ปฏิบัติงานได้รับการอบรมพัฒนาความรู้ในการปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ

- สหกรณ์ไม่ได้กำหนดระเบียบให้ครอบคลุมการดำเนินงานเกี่ยวกับการให้เงินยืมตรง

แนวทางการควบคุม สหกรณ์ควรพิจารณากำหนดระเบียบขึ้นเพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องมีแนวทางในการปฏิบัติงาน รวมทั้ง คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์สามารถติดตามการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่เพื่อให้มีระบบการควบคุมภายในที่ดี

- ระเบียบสหกรณ์ว่าด้วยการเจ้าหน้าที่กำหนดให้เจ้าหน้าที่ของสหกรณ์ต้องมีหลักประกันการทำงาน จากการตรวจสอบ พบว่า เจ้าหน้าที่หลายรายยังไม่มีหลักประกันการทำงาน และเจ้าหน้าที่ส่วนใหญ่มีหลักประกันไม่เหมาะสมกับความรับผิดชอบที่มีการเปลี่ยนแปลง

แนวทางการควบคุม เพื่อป้องกันความเสียหายที่อาจเกิดขึ้น จากการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ สหกรณ์ควรดำเนินการให้เจ้าหน้าที่ทุกรายจัดหาหลักประกันการทำงานตามที่ ระเบียบกำหนด รวมทั้งควรมีการทบทวนหลักประกันการทำงานให้มีความเหมาะสมเพียงพอกับความเสียหาย ที่อาจเกิดขึ้นด้วย

- สหกรณ์จ่ายทุนสวัสดิการสมาชิกของสหกรณ์ซึ่งสหกรณ์ได้กำหนดระเบียบฯ ว่าด้วยเงินทุนสวัสดิการสมาชิก เพื่อช่วยเหลือบรรเทาความเดือดร้อนให้แก่สมาชิกผู้ค้าประกันที่ต้องรับภาระหนี้สินแทนสมาชิกผู้กู้ โดยกำหนดให้ “สมาชิกผู้กู้จะต้องส่งเงินสมทบจำนวนหนึ่งให้แก่สหกรณ์และเมื่อหนี้ถึงกำหนดชำระ หากสมาชิกผู้กู้ไม่สามารถชำระหนี้ได้ครบถ้วนตามสัญญาเงินกู้สหกรณ์จะหักหนี้ที่ค้างชำระออกทั้งหมดหรือบางส่วนแล้วแต่กรณี” ซึ่งองค์ประกอบข้างต้นจะต้องมีคู่สัญญาสองฝ่ายโดยฝ่ายหนึ่งตกลงว่าจะชดเชยค่าสินไหมทดแทนหรือใช้เงินจำนวนหนึ่ง ให้ในกรณีวินาศภัยหากมีขึ้น หรือในเหตุอย่างอื่นในอนาคตดังที่ระบุไว้ในสัญญาได้เกิดขึ้น ขณะที่คู่สัญญาอีกฝ่าย ตกลงที่จะส่งเงินจำนวนหนึ่งให้เป็นค่าตอบแทน ไม่ว่าเงินนั้นจะเรียกว่าเบี้ยประกันภัยหรือไม่ก็ตาม จึงถือว่าการกระทำ ดังกล่าวเข้าลักษณะเป็นการประกอบธุรกิจประกันภัย เมื่อสหกรณ์ดำเนินการในลักษณะดังกล่าว สหกรณ์จะมีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการประกันชีวิต/กฎหมายว่าด้วยการประกันวินาศภัยแล้วแต่กรณีเพราะสหกรณ์มิได้รับอนุญาตให้ประกอบธุรกิจประกันภัยตามกฎหมายดังกล่าว ตามหนังสือสำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย (คปภ.) ที่ 1210/428 ลงวันที่ 21 สิงหาคม 2552 –สหกรณ์รับสมาชิกสมทบนอกพื้นที่ที่จดทะเบียนในข้อบังคับของสหกรณ์ (นอกเขตจังหวัด) ซึ่งถือว่าไม่ใช่สมาชิกสมทบของสหกรณ์ดังนั้น การจ่ายเงินกู้ให้กับบุคคลดังกล่าวถือเป็นการจ่ายเงินกู้ให้กับ บุคคลภายนอก จึงไม่เป็นไปตามพระราชบัญญัติสหกรณ์พ.ศ. 2542 มาตรา 46 (6)

- สหกรณ์จ่ายเงินจงใจการถือหุ้นระหว่างปีเข้าลักษณะจ่ายเงินปันผลล่วงหน้า ซึ่งการจ่ายเงินปันผลตามหุ้นของสหกรณ์จะต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัติสหกรณ์พ.ศ. 2542 มาตรา 60 (1) ให้ทำได้แต่เฉพาะการจัดสรรกำไรสุทธิประจำปีไม่เกินอัตราที่กำหนดในกฎกระทรวง และต้องเป็นไปตามมติของที่ประชุมใหญ่ หากมีการจ่ายเงินปันผลล่วงหน้าจึงเข้าลักษณะการจ่ายเงินปันผลที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายและข้อบังคับของสหกรณ์

- ผลการตรวจนับเงินสดในมือ ปรากฏว่า สหกรณ์มีเงินสดขาดบัญชีจำนวน.....บาท ซึ่งมีสาเหตุจากสหกรณ์จัดทำบัญชีไม่เป็นปัจจุบัน ทำให้ไม่สามารถตรวจสอบเงินสดคงเหลือในมือเทียบกับจำนวนเงินตามบัญชีได้ เงินสดขาดบัญชีดังกล่าวอยู่ในความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่การเงิน ซึ่งได้ทำหนังสือรับรอง จำนวนเงินสดไว้ต่อสหกรณ์แล้ว

แนวทางการควบคุม สหกรณ์ควรเร่งรัดให้ผู้รับผิดชอบค่าใช้จ่ายคืนโดยเร็วและกำกับดูแล ให้เจ้าหน้าที่บัญชีจัดทำบัญชีให้เป็นปัจจุบันอย่างสม่ำเสมอ พร้อมกับให้มีการเปรียบเทียบยอดเงินสดคงเหลือในมือ กับยอดคงเหลือตามบัญชีให้ถูกต้องตรงกันทุกวัน

- สหกรณ์เก็บรักษาเงินสดคงเหลือในมือเกินกว่าวงเงินที่ระเบียบกำหนดเป็นประจำ เพื่อป้องกันผลเสียหายที่อาจจะเกิดขึ้นได้

แนวทางการควบคุม แนะนำให้สหกรณ์เก็บรักษาเงินสดในมือให้เป็นไปตามระเบียบที่กำหนดและนำเงินสด ส่วนที่เกินกว่าวงเงินที่กำหนดไว้ในระเบียบไปฝากธนาคารทุกสิ้นวัน ทั้งนี้หากวันใดมีเหตุจำเป็นต้องเก็บรักษาเงินสด เกินกว่าวงเงินให้บันทึกเหตุผลไว้ในสมุดเงินสด กรณีที่มีความจำเป็นต้องเก็บรักษาเงินสดเกินกว่าวงเงินเป็นครั้งคราว เช่น อยู่ในช่วงการจ่ายเงินกู้ฉุกเฉินตอนต้นเดือนก็ให้ขออนุมัติช่วงเวลาไว้ต่อที่ประชุมคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ หรือกรณีที่เห็นว่าวงเงินที่กำหนดตามระเบียบไม่เหมาะสมกับสภาพการดำเนินธุรกิจในปัจจุบัน ก็ให้มีการทบทวน ระเบียบดังกล่าวต่อไป

- จากการตรวจสอบเงินฝากธนาคาร ณ วันตรวจนับเงินสด ปรากฏว่า จำนวนเงินตามบัญชีไม่ถูกต้อง ตรงกับสมุดคู่บัญชีเงินฝากธนาคาร และรายงานของธนาคาร

แนวทางการควบคุม เพื่อให้สามารถตรวจสอบความถูกต้อง ครบถ้วนของรายการเงินฝากธนาคาร รวมทั้งเมื่อเกิดข้อแตกต่าง สามารถค้นพบสาเหตุเพื่อปรับปรุงบัญชีให้ถูกต้อง เป็นปัจจุบันได้อย่างรวดเร็ว สหกรณ์ควรมีการเปรียบเทียบยอดเงินฝากธนาคารตามหลักฐานของสหกรณ์ กับหลักฐานของธนาคารเป็นประจำทุกเดือนในกรณีมีผลแตกต่างควรจัดทำบัญชียอดเงินฝากธนาคาร เพื่อกระทบยอดหาสาเหตุของผลแตกต่างด้วย

- การจัดทำบัญชีไม่เป็นปัจจุบัน เช่น จัดทำบัญชีเงินสดไม่เป็นปัจจุบัน เป็นผลให้ไม่สามารถเปรียบเทียบยอดเงินสดคงเหลือตามบัญชีกับยอดเงินสดคงเหลือในมือได้ อาจเป็นสาเหตุให้มีเงินสดขาดบัญชี/สูญหาย

แนวทางการควบคุม ผู้จัดการสหกรณ์/คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ต้องกำกับดูแลให้เจ้าหน้าที่บัญชีจัดทำบัญชี ให้เป็นปัจจุบันอย่างสม่ำเสมอ เพื่อนำข้อมูลทางบัญชีไปใช้ประโยชน์ในการบริหารงานได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

- เอกสารประกอบการบันทึกบัญชีไม่ครบถ้วน เช่น สหกรณ์มีการบันทึกการจ่ายเงินเพื่อซื้อ ครุภัณฑ์สำนักงาน โดยมีเอกสารประกอบการบันทึกบัญชีเป็นใบส่งของ ใบแจ้งหนี้และการชำระเงินโดยการ โอนเงินผ่านธนาคาร แต่ไม่มีหลักฐานใบเสร็จรับเงินจากผู้ขาย

แนวทางการควบคุม เพื่อให้เป็นไปตามระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์ ที่กำหนดให้การบันทึกรายการบัญชีของสหกรณ์ต้องมีเอกสารประกอบการลงบัญชีที่สมบูรณ์และครบถ้วน สหกรณ์ต้องติดตามทวงถามใบเสร็จรับเงินจากผู้ขายเพื่อเป็นหลักฐานประกอบการบันทึกบัญชีโดยเร็ว

- เอกสารประกอบรายการจ่ายเงินไม่สมบูรณ์เช่น ไม่มีลายมือชื่อผู้รับเงิน ผู้อนุมัติผู้สอบทาน ผู้แก้ไขรายการ

แนวทางการควบคุม เพื่อให้มีหลักฐานที่น่าเชื่อถือ สามารถถือใช้เป็นหลักฐานในการบันทึกบัญชีสหกรณ์ ต้องควบคุมให้มีการจัดทำเอกสารให้สมบูรณ์ก่อนการจ่ายเงิน รวมทั้งติดตามให้ผู้รับเงิน และผู้ที่เกี่ยวข้องลงลายมือชื่อ ให้ครบถ้วน กรณีที่ไม่สามารถกระทำได้ควรนำเสนอที่ประชุมคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์เพื่อรับรองรายการ จ่ายเงินดังกล่าว และทุกครั้งที่มีการจ่ายเงินควรให้ผู้รับเงินลงลายมือชื่อและจัดทำเอกสารให้สมบูรณ์ด้วย

- การบันทึกบัญชีย่อย/รายละเอียดรายตัวลูกหนี้และทุนเรือนหุ้นไม่เป็นปัจจุบัน ทำให้ไม่สามารถเปรียบเทียบยอดคงเหลือระหว่างบัญชีแยกประเภทลูกหนี้เงินกู้และทุนเรือนหุ้น กับบัญชีย่อยลูกหนี้และทุนเรือน หุ้นประจำเดือนได้

แนวทางการควบคุม เพื่อให้ได้ข้อมูลทางบัญชีที่ถูกต้อง รวมทั้งกรณีมีข้อแตกต่างสามารถค้นหาสาเหตุ และ ปรับปรุงให้ถูกต้องโดยเร็ว ผู้จัดการสหกรณ์/คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ควรดูแลให้มีการจัดทำบัญชีย่อย/ รายละเอียดรายตัวลูกหนี้และทุนเรือนหุ้นให้ถูกต้องเป็นปัจจุบัน รวมทั้งเปรียบเทียบยอดกับบัญชีแยกประเภทเป็นประจำทุกเดือน

- จ่ายเงินไม่ถูกต้องตามระเบียบว่าด้วยการรับจ่ายและเก็บรักษาเงิน เนื่องจากสหกรณ์ได้ร่วมทุนกับบริษัทเอกชนสร้างโรงงานผลิตกระแสไฟฟ้ามูลค่า 100 ล้านบาท และสหกรณ์ได้จ่ายเงินค่าก่อสร้างโรงงานเป็นเงิน 50 ล้านบาท ปัจจุบันยังไม่มีการผลิตกระแสไฟฟ้าแต่อย่างใด การดำเนินการดังกล่าวไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ ตามข้อบังคับของสหกรณ์และมีแนวโน้มว่าจะไม่ได้รับประโยชน์ที่คุ้มค่ากับการลงทุน รวมทั้งมีความเสี่ยงที่อาจจะ ได้รับความเสียหาย สหกรณ์จึงได้ขายโรงไฟฟ้าที่ร่วมทุนดังกล่าวคืนให้กับบริษัทร่วมทุน แต่จะได้รับเงินคืนเป็นงวด ภายใน 10 ปีเป็นเงินรวม 55 ล้านบาท อย่างไรก็ตาม เนื่องจากสหกรณ์มีทุนดำเนินงาน เพียง 70 ล้านบาท สถานการณ์ข้างต้นอาจมีผลกระทบต่อสภาพคล่องทางการเงินของสหกรณ์อย่างรุนแรง

แนวทางการควบคุม สหกรณ์ต้องดำเนินการแก้ไขเพื่อป้องกันปัญหาการขาดสภาพคล่องที่อาจจะเกิดขึ้น โดยเร็ว ทั้งนี้เพื่อมิให้กระทบต่อการดำเนินงาน ของสหกรณ์รวมทั้งความเชื่อถือของมวลสมาชิก

- จากการตรวจสอบเอกสารการจ่ายเงิน พบว่า สหกรณ์มีการจ่ายเช็คเงินทดรองจ่ายให้กับสมาชิก โดยสั่งจ่ายในนามสถาบันการเงินภายนอก ในวงเงินตั้งแต่ 800,000 - 1,500,000 บาท เพื่อให้สมาชิกรับไปถอนหลักทรัพย์ซึ่งติดภาระค้ำประกันกับสถาบันการเงินภายนอก และนำหลักทรัพย์ดังกล่าวมาจดจำนองเป็นหลักประกันเงินกู้พิเศษกับสหกรณ์ในภายหลัง ซึ่งการปฏิบัติดังกล่าวไม่เป็นไปตามระเบียบว่าด้วยการรับจ่ายและเก็บรักษาเงิน พ.ศ. 2547 หมวดที่ 3 ที่กำหนดให้การจ่ายเงินให้จ่ายได้เฉพาะเพื่อกิจการภายใต้ขอบเขตวัตถุประสงค์ของสหกรณ์ กรณีมีความจำเป็นต้องใช้เงินทดรองจ่าย ต้องให้ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบหรือผู้ปฏิบัติเป็นผู้ยืมเงินทดรองจ่าย และต้องจ่ายภายในวงเงินที่กำหนดไม่เกินครั้งละ 50,000 บาท

แนวทางการควบคุม เพื่อป้องกันความเสียหายที่อาจเกิดขึ้น สหกรณ์ต้องปฏิบัติให้เป็นไปตามระเบียบที่กำหนด ทั้งนี้กรณีมีการให้กู้กับสมาชิกซึ่งนำหลักทรัพย์ที่ติดภาระ ค้ำประกันภายนอกมาเป็นหลักประกัน ควรดำเนินการทำสัญญาเงินกู้จดจำนองหลักประกัน รวมทั้งจ่ายเช็ค เพื่อถอนหลักประกันกับสถาบันการเงินในวันเดียวกัน ในลักษณะการก่อหนี้ใหม่ทดใช้หนี้เก่า (Refinance)

- สหกรณ์ชำระหนี้โดยโอนเงินผ่านธนาคาร ไม่มีหลักฐานประกอบการบันทึกบัญชีดังนั้น เพื่อป้องกันผลเสียหายที่อาจจะเกิดขึ้น

แนวทางการควบคุม สหกรณ์ควรนำหลักฐานในการโอนเงินมาประกอบการบันทึกบัญชีเป็นเงินส่งชำระหนี้ ระหว่างทาง และให้ติดตามทวงถามใบเสร็จรับเงินจากเจ้าหนี้โดยเร็ว เพื่อปรับปรุงบัญชีต่อไป

- สหกรณ์ใช้โปรแกรมระบบบัญชีแยกประเภทสำหรับสหกรณ์การเกษตร ซึ่งพัฒนาโดย..... ปัจจุบันยังอยู่ในระหว่างการปฏิบัติงานคู่ขนานกันระหว่างการโปรแกรมระบบบัญชีกับการทำบัญชีด้วยมือ ผลการตรวจสอบ ปรากฏว่า รายงานงบทดลอง ณ วันที่ 31 สิงหาคม 255X ยังไม่ตรงกับยอดคงเหลือตามสมุดบัญชีแยกประเภท

2. ด้านการดำเนินงานธุรกิจ ตัวอย่างเช่น

- เอกสารประกอบรายการจ่ายเงินให้กู้ไม่สมบูรณ์จากการตรวจสอบสัญญาเงินให้กู้เดือน..... จำนวน 120 สัญญา เป็นเงิน 10 ล้านบาท พบว่า เอกสารหลักฐานประกอบการจ่ายเงินกู้จัดทำไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ กล่าวคือ คำขอกู้และสัญญาเงินกู้ไม่ระบุว่าเป็นสัญญากู้ยืมประเภทใด จำนวน 90 สัญญา เป็นเงิน 5.7 ล้านบาท ลงลายมือชื่อผู้กู้ผู้ค้ำประกัน รวมทั้งคู่สมรสไม่ครบถ้วน จำนวน 80 สัญญา เป็นเงิน 6.4 ล้านบาท เป็นผลให้ การบันทึกรายการเงินให้กู้ในสมุดบัญชีแยกประเภทไม่เป็นปัจจุบันด้วย เนื่องจากสัญญากู้ยืมและสัญญาค้ำประกัน เป็นเอกสารหลักฐานประกอบการจ่ายเงินและเรียกร้องให้ลูกหนี้ชำระหนี้ได้ตามกฎหมาย กรณีสัญญากู้ยืม และสัญญาค้ำประกันไม่สมบูรณ์มีความเสี่ยงที่สหกรณ์อาจไม่สามารถเรียกให้ลูกหนี้ชำระหนี้ได้

แนวทางการควบคุม เพื่อป้องกัน ความเสียหายที่อาจจะเกิดขึ้น สหกรณ์ต้องจัดทำสัญญากู้ยืม สัญญาค้ำประกันและหลักฐานประกอบการจ่ายเงินกู้ ให้สมบูรณ์ครบถ้วน เพื่อสามารถใช้เป็นหลักฐานในการเรียกร้องสิทธิในฐานะเจ้าหนี้ได้ตามกฎหมาย และบันทึกบัญชี ให้เป็นปัจจุบัน

- สหกรณ์ปฏิบัติไม่เป็นไปตามข้อบังคับสหกรณ์ข้อ 12 ที่กำหนดว่า “การให้เงินกู้ทุกประเภทกับสมาชิก แต่ละคนในเวลาใดเวลาหนึ่งจะมีจำนวนเกินกว่าร้อยละ 10 ของเงินค่าหุ้นทั้งหมดของสหกรณ์ในเวลานั้น ไม่ได้” ซึ่งจากการตรวจสอบ พบว่า สหกรณ์มีการจ่ายเงินกู้เกินกว่าอัตราที่ข้อบังคับกำหนด จำนวน.....ราย เป็นเงิน.....ล้านบาท

แนวทางการควบคุม สหกรณ์ต้องปฏิบัติให้เป็นไปตามข้อบังคับกำหนด

- สหกรณ์กำหนดระเบียบเกี่ยวกับการประเมินราคาหลักประกันเงินกู้โดยใช้ราคาตลาด ตามที่คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์พิจารณา ซึ่งจากการตรวจสอบพบว่า มีการประเมินราคาหลักทรัพย์สูงกว่าราคาประเมินของทางราชการจำนวนมาก ทำให้สหกรณ์มีความเสี่ยงที่หลักประกันเงินกู้จะไม่คุ้มมูลหนี้

แนวทางการควบคุม เพื่อป้องกันความเสียหายที่อาจจะเกิดขึ้นไม่ว่าจะเป็นการตั้งค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญหลังหักหลักประกันซึ่งใช้ราคาประเมิน หากสมาชิกไม่สามารถชำระหนี้ได้ตามสัญญา หรือขาดทุนจากการขายหลักประกันในกรณียึดหลักประกันชำระหนี้ สหกรณ์ต้องพิจารณาทบทวนหลักเกณฑ์ในการประเมินราคาหลักประกันเงินกู้ให้เหมาะสมเพื่อคุ้มครองหนี้ได้

- คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์มีมติจ่ายเงินกู้ให้บุคคลทั่วไป ที่มีชื่อสมาชิกของสหกรณ์ซึ่งขัดกับระเบียบว่าด้วยการให้เงินกู้ที่กำหนดว่า “ให้เงินกู้กับสมาชิกและสหกรณ์อื่น” เท่านั้น การปฏิบัติของคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์เป็นการกระทำเกินกว่าอำนาจที่กฎหมายกำหนด หากมีความเสียหายเกิดขึ้น คณะกรรมการ ที่ลงมติจะต้องรับผิดชอบ

แนวทางการควบคุม คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ต้องปฏิบัติตามระเบียบที่กำหนด

- สหกรณ์มีการแบ่งแยกหน้าที่ความรับผิดชอบในการจัดทำสัญญาเงินให้กู้การอนุมัติและการจ่ายเงินกู้ อย่างชัดเจน จากการตรวจสอบสัญญาเงินให้กู้ประเภทลูกเงิน สามัญ และเงินกู้พิเศษ พบข้อสังเกตว่า สหกรณ์ อนุมัติเงินกู้พิเศษเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตกับสมาชิกที่มีเงินได้รายเดือนคงเหลือน้อยกว่า ร้อยละ 30 ซึ่งไม่เป็นไปตาม ระเบียบว่าด้วยการให้เงินกู้พิเศษและดอกเบี้ยเงินกู้ที่กำหนดว่า ผู้กู้จะต้องมีเงินได้รายเดือนคงเหลือหลังหักส่งค่าหุ้น เงินงวดชำระหนี้พร้อมดอกเบี้ยรายเดือน ไม่น้อยกว่าร้อยละ 30 ของเงินได้รายเดือน

แนวทางการควบคุม สหกรณ์ควรปฏิบัติ ให้เป็นไปตามระเบียบที่สหกรณ์กำหนด เพื่อป้องกันความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นจากหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ หากสมาชิกไม่สามารถชำระหนี้ได้ตามข้อกำหนด หรือชำระหนี้ล่าช้า หรือผิดนัดชำระหนี้

- จากการเปรียบเทียบยอดคงเหลือตามบัญชีลูกหนี้เงินกู้ประเภทลูกเงินกับยอดรวมบัญชีย่อยรายตัว ณ วันที่ 31 ตุลาคม 255X พบว่า มียอดคงเหลือตามบัญชีสูงกว่ายอดรวมบัญชีย่อยรายตัว จำนวน 203,125.25 บาท

แนวทางการควบคุม สหกรณ์ต้องดำเนินการหาสาเหตุของความแตกต่างโดยเร็ว เพื่อสามารถจัดทำและนำเสนองบการเงินตามระเบียบ นายทะเบียนสหกรณ์และพร้อมรับการตรวจสอบบัญชีประจำปีต่อไป

- จากการตรวจสอบสัญญาเงินกู้และเอกสารประกอบการกู้รวมทั้งการปฏิบัติตามระเบียบว่าด้วยการให้เงินกู้แก่สมาชิกและสหกรณ์อื่น พบว่า มีสัญญาเงินกู้ส่วนใหญ่ไม่สมบูรณ์เช่น ไม่ลงลายมือชื่อผู้อนุมัติ ผู้สอบทาน รวมทั้งไม่ลงเลขที่สัญญาเงินกู้เนื่องจากสัญญาเงินกู้เป็นหลักฐานสำคัญในการให้กู้และสิทธิเรียกร้องของสหกรณ์

แนวทางการควบคุม คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ต้องดำเนินการให้ผู้ที่เกี่ยวข้องจัดทำและตรวจสอบ ความสมบูรณ์ครบถ้วนของสัญญาเงินกู้และเอกสารประกอบการจ่ายเงินกู้ให้ถูกต้องสมบูรณ์โดยเร็ว รวมทั้งควบคุมให้จัดทำเอกสารหลักฐานการกู้ให้ถูกต้องสมบูรณ์ก่อนการจ่ายเงินกู้ทุกครั้ง

- สหกรณ์มีสินค้าขาดบัญชีราคาทุน จำนวน.....บาท ราคาขาย จำนวน.....บาท เนื่องจากบันทึกบัญชีไม่ถูกต้องตามความเป็นจริง กล่าวคือ บันทึกซื้อสินค้าตามใบส่งของและบันทึกลดยอด เงินฝากธนาคารเพื่อชำระค่าสินค้า ณ วันที่ทำสัญญาซื้อขาย โดยไม่มีการรับสินค้าตามใบส่งของ ในระหว่างปีมีการ เคลื่อนไหว ในลักษณะดังกล่าวจำนวนมากเป็นสาระสำคัญ ซึ่งจากการทดสอบตรวจนับสินค้า ณ วันที่..... มีสินค้าคงเหลือตามทะเบียนคุมสินค้า แต่ไม่มีสินค้าให้ตรวจนับแต่อย่างใด

แนวทางการควบคุม คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ ต้องดำเนินการหาผู้รับผิดชอบและควบคุมให้มีการจัดทำบัญชีที่ถูกต้องตามความเป็นจริงโดยเร็ว เพื่อให้ได้ข้อมูล ทางบัญชีที่เป็นประโยชน์ในการบริหารจัดการ สามารถจัดทำและนำเสนองบการเงินโดยถูกต้องตามระเบียบ นายทะเบียนสหกรณ์เพื่อพร้อมรับการตรวจสอบบัญชีประจำปีต่อไป

- จากการทดสอบการควบคุมด้านการจัดหาสินค้ามาจำหน่าย พบว่า สหกรณ์มีการปฏิบัติตามระบบการควบคุมภายในที่กำหนดไว้ยกเว้นที่สาขา..... ซึ่งมีเจ้าหน้าที่เพียงคนเดียวทำหน้าที่จำหน่ายสินค้า และเมื่อสิ้นวันจึงจะนำเงินค่าขายสินค้าพร้อมเอกสารมาบันทึกบัญชีขายสินค้าที่สำนักงานสหกรณ์จากการสังเกตการณ์การตรวจนับสินค้าคงเหลือครึ่งปีของสาขาดังกล่าว ปรากฏว่า มีสินค้าขาดบัญชีจำนวน.....บาท อยู่ในความรับผิดชอบเจ้าหน้าที่สาขา ซึ่งได้นำเงินมาชดใช้คืนค่าสินค้าขาดบัญชีแล้ว เนื่องจากสาขามีขนาดเล็ก และมีปริมาณการซื้อขายสินค้าในแต่ละวันไม่มาก

แนวทางการควบคุม ให้สหกรณ์กำหนดระบบการควบคุม โดยให้กรรมการสหกรณ์ทำการตรวจนับสินค้าและเปรียบเทียบกับทะเบียนคุมสินค้าเป็นประจำทุกเดือน รวมทั้งทำการ สอบยืนยันยอดสินค้าที่เบิกจากสำนักงานใหญ่มายังสาขากับสินค้าที่สาขารับไว้ทุกครั้งด้วย อย่างไรก็ตาม จากการ สังเกตการณ์การเก็บรักษาสินค้าพบว่า มีการจัดเก็บเป็นหมวดหมู่ มีป้ายบอกชื่อสินค้าและราคาสินค้าชัดเจน สินค้าส่วนใหญ่มีการหมุนเวียน ซื้อมาขายได้เร็วพอควร จึงไม่มีสินค้าเก่าเก็บล้าสมัย หรือเสื่อมชำรุดเสียหาย

- มีการจัดซื้อสินค้าประเภทเคมีเกษตร โดยไม่มีการสำรวจความต้องการของสมาชิก ทำให้มีเคมีเกษตรคงเหลือค้างสต็อกราคาทุน จำนวน.....บาท ราคาขาย จำนวน.....บาท มีความเสี่ยงที่จะเสื่อมสภาพ

แนวทางการควบคุม สหกรณ์ควรดำเนินการหาช่องทางจำหน่ายสินค้าให้มากขึ้น เพื่อป้องกันผลขาดทุนจากสินค้าเก่าเก็บล้าสมัยหรือเสื่อมชำรุดเสียหายซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อผลการดำเนินงานและฐานะการเงินของสหกรณ์

- มีการลดราคาสินค้าต่ำกว่าราคาทุน โดยไม่มีการอนุมัติจากที่ประชุมคณะกรรมการดำเนินการของสหกรณ์ซึ่งมีรายละเอียดชื่อสินค้า ราคาทุน และราคาตลาด

แนวทางการควบคุม สหกรณ์ควรนำเรื่องดังกล่าว เข้าที่ประชุมคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ เพื่อให้มีการพิจารณาอนุมัติและในครั้งต่อไปหากมีการลดราคาสินค้าต่ำกว่าราคาทุนอีกให้ปฏิบัติให้เป็นไปตามระเบียบว่าด้วยการจัดหาสินค้ามาจำหน่ายโดยให้มีการอนุมัติจากผู้มีอำนาจ เช่น ผู้จัดการสหกรณ์หรือคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ตามแต่กรณี

- สหกรณ์มีลูกหนี้ปฏิเสธหนี้ยกมาจากปีก่อน จำนวน 18 ราย เป็นเงิน 194,326 บาท เกิดจากการทุจริต ของอดีตเจ้าหน้าที่การเงิน ซึ่งได้จัดทำหนังสือรับสภาพความผิดไว้ต่อสหกรณ์แล้ว

แนวทางการควบคุม สหกรณ์ควรติดตาม ให้ผู้รับผิดชอบชดใช้เงินคืนแก่สหกรณ์ให้เป็นไปตามระยะเวลาที่กำหนด

- สินค้าขาดบัญชีซึ่งยังไม่มีผู้รับผิดชอบตั้งแต่ปี 2561 จำนวนเงิน 1,260,420.13 บาท สหกรณ์ควรพิจารณา หาผู้รับผิดชอบสินค้าขาดบัญชีจำนวนดังกล่าว และให้ชดใช้คืนสหกรณ์โดยเร็ว

- ลูกหนี้ตามคำพิพากษาสินค้าขาดบัญชีปี 2560 และปี 2561 จำนวนเงิน 1,119,934.41 บาท สหกรณ์ควร ติดตามและให้ผู้รับผิดชอบชดใช้เงินคืนสหกรณ์ให้ครบถ้วน

- ลูกหนี้ ปฏิเสธหนี้ จากการตรวจสอบธุรกิจสินเชื่อ ระหว่างเดือน.....ถึงเดือน..... และได้สุ่มสอบทานหนี้กับสมาชิก จำนวน.....ราย เป็นเงิน.....ล้านบาท ปรากฏว่า มีสมาชิกปฏิเสธหนี้ จำนวน.....ราย เป็นเงิน.....ล้านบาท ซึ่งนายทะเบียนสหกรณ์ได้มีคำสั่งที่.....ลงวันที่..... ให้คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ดำเนินการแก้ไขข้อสังเกตภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ได้รับหนังสือ

แนวทางการควบคุม เพื่อป้องกันความเสียหายที่อาจเกิดขึ้น สหกรณ์ต้องดำเนินการตรวจสอบข้อเท็จจริงตามคำสั่งนายทะเบียนสหกรณ์ ที่กำหนดไว้

- สหกรณ์กำหนดระเบียบว่าด้วยการให้เงินกู้ซึ่งกำหนดวงเงินกู้พิเศษสูงสุดไม่เกิน 20 ล้านบาท โดยไม่ส่งสำเนาให้นายทะเบียนสหกรณ์ทราบ และเป็นการฝ่าฝืนข้อบังคับของสหกรณ์

แนวทางการควบคุม นายทะเบียนสหกรณ์ใช้อำนาจตามมาตรา 22 (1) แห่งพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม โดยมีคำสั่งที่.....ลงวันที่..... ให้คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ปฏิบัติตามที่กำหนดไว้ในข้อบังคับของสหกรณ์และจัดส่งสำเนา ระเบียบว่าด้วยการให้เงินกู้ข้างต้นให้นายทะเบียนสหกรณ์ ภายใน 30 วัน นับแต่วันที่รับคำสั่ง รวมทั้งพิจารณา ลงโทษทางวินัยเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบฐานไม่ปฏิบัติหน้าที่ตามที่กำหนดไว้ในข้อบังคับของสหกรณ์

- คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์มีมติอนุมัติซื้ออาคารพาณิชย์ราคา 9.5 ล้านบาท และจ่ายเงินมัดจำ สัญญาซื้อขาย เป็นเงิน 2.85 ล้านบาท โดยเป็นการกระทำฝ่าฝืนระเบียบของสหกรณ์ว่าด้วยวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับทรัพย์สินของสหกรณ์พ.ศ. 255X ข้อ 9 ที่กำหนดให้การซื้อทรัพย์สินที่มีราคาเกินกว่า 1.0 ล้านบาท จะต้องจัดซื้อโดยวิธีประกวดราคา ทั้งนี้ในการประกวดราคาต้องแต่งตั้งคณะกรรมการจัดซื้อจัดจ้างตามระเบียบข้อ 21 ซึ่งคณะกรรมการมิได้ดำเนินการตามระเบียบแต่อย่างใด ซึ่งนายทะเบียนสหกรณ์มีคำสั่งที่.....ลงวันที่.....ใช้อำนาจตามมาตรา 22 (1) แห่งพระราชบัญญัติสหกรณ์พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม โดยให้ถอนมติที่ประชุม คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ข้างต้น และให้คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ที่ลงมติดังกล่าว คืนเงินค่าซื้อที่ดินให้กับสหกรณ์ภายใน 30 วัน นับแต่วันที่รับคำสั่ง

แนวทางการควบคุม เพื่อป้องกันความเสียหายที่อาจเกิดขึ้น สหกรณ์ต้องดำเนินการตามคำสั่ง นายทะเบียนสหกรณ์โดยเร็ว

- สหกรณ์เรียกเก็บค่าปรับกรณีสมาชิกผิดสัญญาเงินกู้โดยมิได้กำหนดเกี่ยวกับการเรียกเก็บค่าปรับไว้ในข้อบังคับและระเบียบของสหกรณ์ว่าด้วยการให้เงินกู้และไม่ได้ระบุไว้ในสัญญากู้ยืมแต่อย่างใดซึ่งนายทะเบียนสหกรณ์ใช้อำนาจตามมาตรา 22 (1) แห่งพระราชบัญญัติสหกรณ์พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม โดยมีคำสั่งที่.....ลงวันที่.....

แนวทางการควบคุม ให้คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์คืนเงินค่าปรับดังกล่าวให้กับสมาชิกและปฏิบัติตามที่กำหนดไว้ 7. เรื่องอื่น ให้รายงานเรื่องที่ผู้สอบบัญชีเห็นว่าควรรายงาน โดยเป็นเรื่องที่นอกเหนือจากเรื่องข้อสังเกตที่พบ จากการตรวจสอบ (เกี่ยวกับจุดอ่อนของการควบคุมภายใน) และเรื่องการติดตามแก้ไขข้อสังเกต

ที่มา : แนวทางการจัดทำรายงานการสอบบัญชี สำหรับผู้สอบบัญชีสหกรณ์
กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ กรกฎาคม 2564

รวบรวม - เรียบเรียง : อรุณี วงศ์ราชน

หนังสือผู้สอบบัญชีถึงประธานคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์

เอกสารแบบ ๑

ที่

ที่ตั้งสำนักงาน.....

(วัน เดือน ปี)

เรื่อง ข้อสังเกตที่ตรวจพบจากการตรวจสอบบัญชี

เรียน ประธานคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกร.....^๑

อ้างถึง คำสั่งกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ ที่.../..... ลงวันที่..... /คำสั่งนายทะเบียนสหกรณ์ ที่.../..... ลงวันที่.....^๑

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบรายการแก้ไขข้อสังเกตประกอบหนังสือที่.../..... ลงวันที่.....

ตามคำสั่งที่อ้างถึง ได้แต่งตั้งให้ข้าพเจ้าเป็นผู้สอบบัญชีของสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกร.....
สำหรับบัญชีสิ้นสุดวันที่..... นั้น

ข้าพเจ้าได้เข้าตรวจสอบบัญชีระหว่างวันที่..... พบข้อสังเกตที่กระทบต่อ
ผลการดำเนินงานและฐานะการเงินของสหกรณ์/การไม่ปฏิบัติตามระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์/ระเบียบ
ข้อบังคับของสหกรณ์ ที่คณะกรรมการดำเนินสหกรณ์ควรพิจารณาดำเนินการแก้ไขตามข้อเสนอแนะให้แล้วเสร็จ
ตามรายการที่ปรากฏในสิ่งที่ส่งมาด้วย และขอให้แจ้งผลการแก้ไข หรือเหตุผลที่ไม่อาจดำเนินการตาม
ข้อเสนอแนะไปยังสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์..... เพื่อประโยชน์ในการตรวจสอบบัญชีของสหกรณ์ต่อไป

จึงเรียนเพื่อโปรดพิจารณาดำเนินการ

ขอแสดงความนับถือ

(.....)

ผู้สอบบัญชี^๒

(หน่วยงานที่ออกหนังสือ)

โทร.

โทรสาร.

หมายเหตุ : ๑ ให้ปรับเปลี่ยนข้อความได้ตามข้อเท็จจริงและตามความเหมาะสม

๒ กรณีปฏิบัติงานตามคำสั่งแต่งตั้งให้เป็นผู้สอบบัญชี ให้ลงนามในตำแหน่งผู้สอบบัญชีสหกรณ์/ผู้สอบบัญชีกลุ่มเกษตรกร

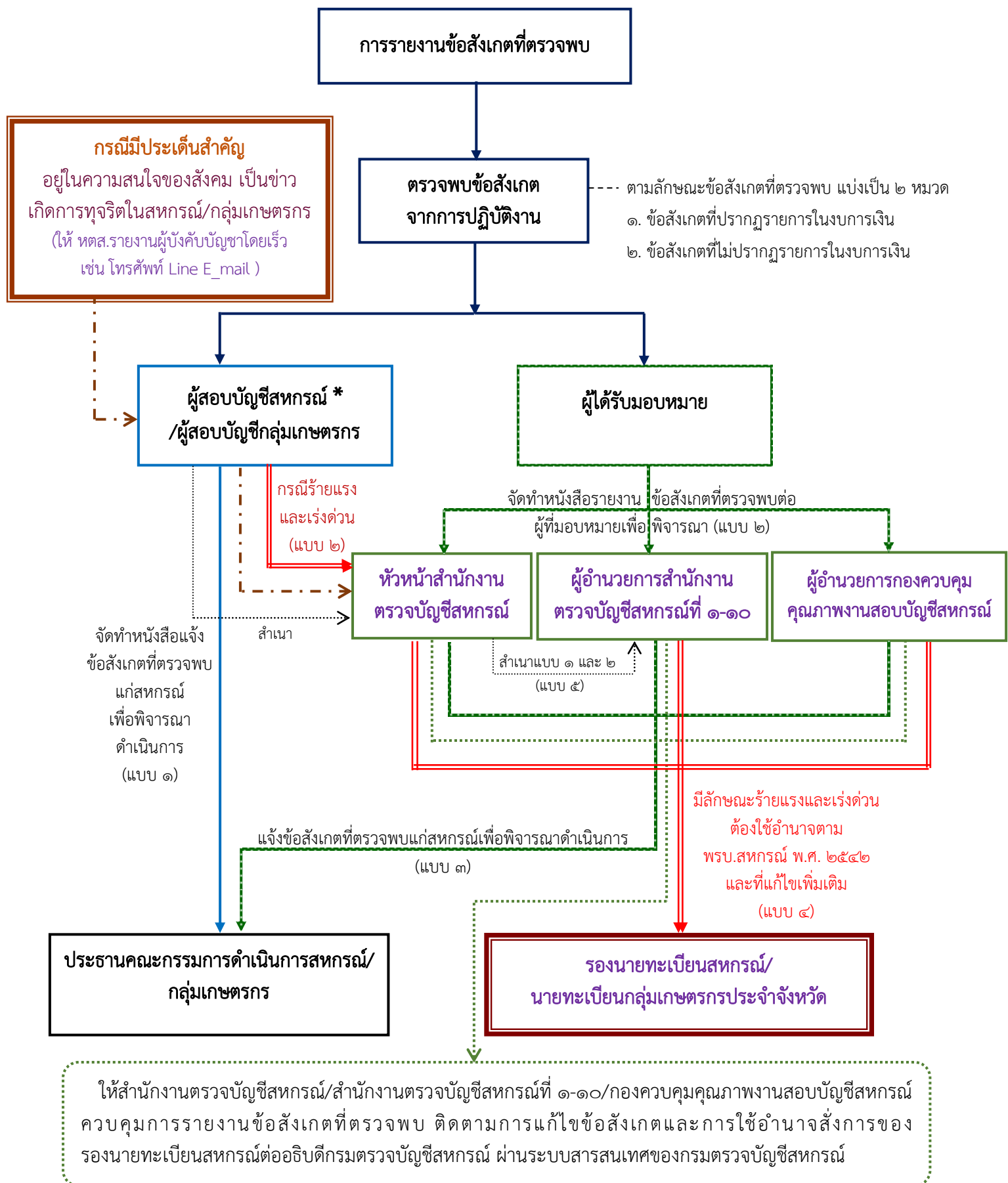
ลักษณะข้อสังเกตที่ตรวจพบ

หมวด	รายการข้อสังเกตที่ตรวจพบ	ลักษณะข้อสังเกต
1	ข้อสังเกตที่ปรากฏรายการในงบการเงิน	
	1. เงินสด/เงินฝากธนาคาร/เงินฝากสหกรณ์อื่น	1.1 เงินสดขาดบัญชี
		1.2 เงินสดเกินบัญชี
		1.3 เงินฝากธนาคารรอตรวจสอบ
		1.4 ตั้งค่าเผื่อเงินฝากสหกรณ์อื่นสงสัยจะสูญต่ำไป
		1.5 รับเช็คลงวันที่ล่วงหน้า
		1.6 เงินฝากสหกรณ์อื่นปฏิเสธยอดเงินรับฝาก
		1.7 เงินฝากระหว่างทาง
		1.8 อื่นๆ
	2. ลูกหนี้เงินกู้	2.1 ลูกหนี้เงินกู้ปฏิเสธหนี้
		2.2 ตั้งค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญต่ำไป
		2.3 ลูกหนี้เงินกู้ไม่มีตัวตน
		2.4 ปลอมแปลงสัญญาเงินกู้, เอกสารจ่ายเงินกู้ - รับชำระหนี้เงินกู้
		2.5 มีการแปลงหนี้ของลูกหนี้เงินกู้โดยมีเจตนาหลีกเลี่ยงไม่กระทำการตามกฎหมาย
		2.6 ลูกหนี้ตัวแทนไม่มีอยู่จริง
		2.7 ลูกหนี้ตัวแทนค้างนาน
		2.8 อื่นๆ
	3. ลูกหนี้การค้า	3.1 ลูกหนี้สินค้าขาดบัญชี
		3.2 ตบแต่งเอกสารการขายเพื่อ
		3.3 ลูกหนี้การค้าคลาดเคลื่อน
		3.4 ลูกหนี้การค้าปฏิเสธหนี้
		3.5 ลูกหนี้การค้าค้างนาน
		3.6 ตั้งค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญต่ำไป
		3.7 ลูกหนี้การค้าไม่มีตัวตน
		3.8 อื่นๆ
	4. ลูกหนี้อื่น	4.1 ลูกหนี้ระหว่างดำเนินคดี
		4.2 ลูกหนี้เงินสดขาดบัญชี
		4.3 ลูกหนี้ตามคำพิพากษา
		4.4 ลูกหนี้ขาดสมาชิกภาพ
		4.5 อื่นๆ
	5. สินค้า	5.1 สินค้าขาดบัญชี
		5.2 สินค้าเกินบัญชี
		5.3 จ่ายเงินซื้อสินค้าล่วงหน้าเป็นจำนวนมากแต่ยังไม่ได้รับสินค้า
		5.4 ขายสินค้าต่ำกว่าราคาทุน
		5.5 สินค้าเสื่อมสภาพล้าสมัย

หมวด	รายการข้อสังเกตที่ตรวจพบ	ลักษณะข้อสังเกต
		5.6 สินค้าเสียหายจากน้ำท่วม/ไฟไหม้
		5.7 ตั้งค่าเพื่อมูลค่าสินค้าต่ำไป
		5.8 สินค้าถูกโจรกรรม
		5.9 การเปลี่ยนวิธีการตีราคาสินค้าคงเหลือ
		5.10 สั่งซื้อสินค้ามาจำหน่ายโดยไม่สำรวจความต้องการของสมาชิก
		5.11 ซื้อสินค้าไม่มีคุณภาพตามมาตรฐาน
		5.12 อื่นๆ
	6. ที่ดิน อาคาร และอุปกรณ์	6.1 ไม่มีกรรมสิทธิ์ในที่ดิน
		6.2 การคิดค่าเสื่อมราคาสินทรัพย์รับบริจาคที่ยังไม่ได้ใช้งาน
		6.3 การเปลี่ยนวิธีคิดค่าเสื่อม
		6.4 ซื้อทรัพย์สินไม่ใช่ซื้อสหกรณ์
		6.5 จัดซื้อทรัพย์สินไม่ได้รับอนุมัติจากที่ประชุมใหญ่หรือการจัดซื้อทรัพย์สินมีวงเงินสูงกว่าที่ได้รับอนุมัติจากที่ประชุมใหญ่
		6.6 ทรัพย์สินไม่ตรงกับทะเบียนคุม
		6.7 ลงทุนในที่ดิน อาคาร ไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของสหกรณ์
		6.8 การประเมินราคาสินทรัพย์ไม่ได้ประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ
		6.9 อื่นๆ
	7. เงินยืมตรง	7.1 สหกรณ์ไม่มีระเบียบฯ ว่าด้วยเงินยืมตรงถือใช้
		7.2 การยืมเงินตรงไม่เป็นไปตามระเบียบฯ
		7.3 อื่นๆ
	8. เงินลงทุน	8.1 ตั้งค่าเพื่อปรับมูลค่าด้อยค่าเงินลงทุน
		8.2 ลงทุนไม่เป็นไปตามกฎหมาย
		8.3 ตั้งค่าเพื่อด้อยค่าเงินลงทุนต่ำไป
		8.4 ดำเนินธุรกิจที่ไม่สอดคล้องกับประเภทและวัตถุประสงค์ของสหกรณ์
		8.5 การร่วมโครงการกับภาคเอกชนที่อาจก่อให้เกิดความเสียหาย
		8.6 มุ่งดำเนินธุรกิจกับบุคคลภายนอกเป็นหลัก
		8.7 อื่นๆ
	9. ที่ดินแทนการชำระหนี้	9.1 การตีราคาไม่เป็นไปตามระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์
		9.2 อื่นๆ
	10. เงินรอเรียกคืน	10.1 เงินรอเรียกคืนค่างาน/เพิ่มขึ้น
		10.2 อื่นๆ
	11. เจ้าหนี้เงินกู้	11.1 เจ้าหนี้เงินกู้ปฏิเสธหนี้
		11.2 นำหลักประกันของสมาชิกไปค้ำประกันเงินกู้ของสหกรณ์
		11.3 อื่นๆ
	12. เจ้าหนี้การค้า	12.1 เจ้าหนี้ไม่มีตัวตน
		12.2 ปลอมแปลงเอกสารการซื้อเชื่อ
		12.3 รวบรวมผลผลิตทางการเกษตรจากบุคคลภายนอก

หมวด	รายการข้อสังเกตที่ตรวจพบ	ลักษณะข้อสังเกต
		12.4 ตบแต่งเอกสารซื้อสินค้าเป็นเงินเชื่อ
		12.5 เจ้าหนี้แจ้งยอดสูงกว่าบัญชี (เฉพาะส่วนต่าง)
		12.6 อื่นๆ
	13. เงินร่อยจ่ายคืน	13.1 เงินร่อยจ่ายคืนค้างนาน / เพิ่มขึ้น
		13.2 อื่นๆ
	14. เงินรับฝาก	14.1 รับเงินฝากจากบุคคลที่ไม่ใช่สมาชิก
		14.2 ปลอมแปลงเงินรับฝาก
		14.3 บันทึกถอนเงินรับฝากสูงกว่าความเป็นจริง
		14.4 สมาชิกปฏิเสธยอดเงินรับฝาก
		14.5 อื่นๆ
	15. ทุนเรือนหุ้น	15.1 สมาชิกปฏิเสธยอดทุนเรือนหุ้น
		15.2 เรียกเก็บค่าหุ้นไม่เป็นไปตามข้อบังคับ
		15.3 จ่ายคืนค่าหุ้นเต็มมูลค่ากรณีมีส่วนขาดแห่งทุน
		15.4 รับสมาชิกสมทบไม่ตรงคุณสมบัติตามข้อบังคับ
		15.5 จ่ายผลตอบแทนจากการถือหุ้นล่วงหน้า
		15.6 อื่นๆ
	16. ทุนสะสมตามข้อบังคับ	16.1 จัดทำโครงการ/สวัสดิการโดยมิชอบ
		16.2 อื่นๆ
	17. กำไรสุทธิ/ขาดทุนสุทธิ	17.1 จ่ายเงินปันผลให้สมาชิกล่วงหน้า
		17.2 สหกรณ์ดำเนินงานมีผลขาดทุนจำนวนมาก
		17.3 จ่ายเงินเดือนให้คณะกรรมการดำเนินการของสหกรณ์ไม่เป็นไปตามข้อบังคับของสหกรณ์
		17.4 สหกรณ์มีส่วนขาดแห่งทุน
		17.5 อื่นๆ
		18.1 อื่นๆ
	18. อื่นๆ	18.1 อื่นๆ
	2. ข้อสังเกตที่ไม่ปรากฏรายการในงบการเงิน	2.1 ไม่ปฏิบัติตามระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์ว่าด้วยการบัญชี
		2.2 ไม่ปฏิบัติตามระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์ว่าด้วยมาตรฐานขั้นต่ำในการควบคุมภายในและการรักษาความปลอดภัยสำหรับสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรที่ใช้โปรแกรมระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ประมวลผลข้อมูลด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศ พ.ศ. 2553
		2.3 ไม่ปฏิบัติตามกฎหมายอื่นที่สำคัญ
		2.4 การไม่ปฏิบัติตามพรบ.สก./ข้อบังคับ/ระเบียบของสหกรณ์ที่อาจก่อให้เกิดความเสี่ยงได้
		2.5 สหกรณ์เข้าข่ายนายทะเบียนสหกรณ์สั่งเลิก ตามมาตรา 71(1) (2) (3)
		2.6 สัญญาร่วมลงทุน/ข้อตกลง หลังวันสิ้นปี
		2.7 ระบบงานคอมพิวเตอร์ไม่ตรงกับข้อมูลทางบัญชี
		2.8 อื่น ๆ

ขั้นตอนการรายงานข้อสังเกตที่ตรวจพบจากการตรวจสอบบัญชี หรือการตรวจแนะนำการเงินการบัญชี

หมายเหตุ * ผู้สอบบัญชีสหกรณ์ ให้หมายรวมถึงผู้สอบบัญชีที่ได้รับการแต่งตั้งจากข้าราชการกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ ผู้สอบบัญชีรับอนุญาต หรือบุคคลอื่น